S.U.A.: „OPERAŢIUNEA RECENSĂMÎNT"

Eugen Preda

Constituţia americană stipulează efectuarea unei „numărători complete" a populaţiei la fiecare zece ani. Primul recensămînt, organizat în 1790, consemna o populaţie de aproape patru milioane de oameni. În decurs de un secol, valurile de imigranţi ce se revărsau spre „lumea nouă" au sporit numărul locuitorilor de peste 15 ori. Dar faptul cel mai notabil amintit de specialiştii recensămîntului din 1890 a fost că marile cîmpii şi preriile erau într-o asemenea măsură populate de noii veniţi, încît era imposibil să se mai traseze linia de „frontieră" care constituise, timp de două secole şi jumătate, orizontul vieţii americane.

RECENSĂMÎNT 1970

„Nu putem şti încotro ne îndreptăm dacă nu cunoaştem unde ne aflăm". Aceasta constituie tema şi motivarea recensămîntului din 1970, care se desfăşoară de la 1 aprilie.

Biroul federal de recensămînt pregăteşte ampla operaţie de mai bine de doi ani. În 1968, s-a efectuat chiar o „repetiţie" a recensămîntului în două comitate din Carolina de sud, precum şi în comitate din Wisconsin şi New Jersey. Acum, 160 000 de „numărători" sînt gata să intre în acţiune. Organizatorii recensămîntului şi-au dat silinţa să includă în rîndurile lor negri, indieni şi mexicani ,care să participe la culegerea datelor în zonele în care există o preponderenţă a populaţiei respective.

Inovaţia recensămîntului din 1970 constă în faptul că, pentru prima dată, chestionarele destinate zonelor metropolitane, în care locuieşte 60 la sută din populaţie, au fost expediate prin poştă şi urmează să vină înapoi pe aceeaşi cale. „Recenzenţii" vor vizita numai pe cei care n-au răspuns complet sau deloc, precum şi restul de 40 la sută din populaţie.

Chestionarele se referă, în special, la date demografice şi la condiţiile de locuit. Chestionare mai detaliate privind originea etnică (rasa figurează în formularele tip — alb, negru, indian-american, japonez, chinez etc.), statutul familial, echipamentul domestic, mijloacele de transport, nivelul educaţiei, profesia şi venitul vor fi adresate pe o bază selectivă.

Fiecare recensămînt general constituie, fără îndoială, un eveniment. Pentru Statele Unite, recensămîntul decenal avea iniţial importanţă doar pentru decuparea clientelei electorale a celor 435 de membri ai Camerei Reprezentanţilor în raport cu fluctuaţia populaţiei. Acest obiectiv se menţine, deşi de multă vreme el nu reprezintă decît un element subsidiar. Vasta culegere de statistici va constitui un autoportret sui-generis al Americii contemporane, alcătuit pe baza datelor furnizate de cei 71 de milioane de capi de familie. Calculatoarele electronice ale biroului federal de recensămînt vor înghiţi, timp de luni de zile, o cantitate imensă de date pe care le vor returna, ulterior, prelucrate, pentru a indica unde trăiesc, îşi desfăşoară activitatea, învaţă şi locuiesc aproximativ 205 milioane de oameni. Se apreciază că, în luna decembrie, se va încheia sistematizarea tuturor datelor şi Casa Albă va fi în posesia rezultatelor.

Va putea oare recensămîntul, după cum scrie „New York Times", „să arate ce s-a întîmplat Statelor Unite în turbulenţii ani '60 şi ce se va petrece în anii '70 ?" Este o întrebare pe care şi-o pun, în prezent, oamenii politici şi demografii, sociologii şi ziariştii, economiştii şi urbaniştii. Pentru că, la urma urmei, „numărătoarea" nu poate rămîne doar un simplu inventar menit să îmbogăţească „memoria electronică" a Statelor Unite.

EXPLOZIA DEMOGRAFICĂ

La 20 noiembrie 1967, Statele Unite au întors o pagină a istoriei lor. În acea zi, conform calculelor biroului de recensămînt, undeva între Atlantic şi Pacific s-a născut americanul cu care cifra totală a populaţiei depăşea 200 000 000.

Pentru ca populaţia Statelor Unite să ajungă la 100 000 000, au fost necesare aproape trei secole. Pentru a doua tranşă de o sută de milioane, au fost suficienţi numai 50 de ani.

Ultimul recensămînt general, efectuat în 1960, constatase creşterea într-un deceniu a populaţiei cu 28 000 000, cifră ce echivala cu totalul locuitorilor pe care-i aveau Statele Unite cu un secol înainte, în momentul izbucnirii războiului civil. Creşterea numărului populaţiei a continuat şi în ultimul deceniu într-o proporţie aproape egală, iar în prezent se apreciază că, pînă la sfîrşitul secolului, se va ajunge la 300 000 000 de locuitori. Consilierul ştiinţific al Casei Albe, Lee DuBridge, declara adresîndu-se telespectatorilor : „Nu afirm că o populaţie de trei sute de milioane în anul 2 000 ar fi în sine un dezastru, dar cred că (această populaţie) va fi expusă la o serie de dezastre".

Primele semne ale unei îngrijorări în cercurile oficiale americane în legătură cu „explozia demografică" s-au manifestat anul trecut. La 18 iulie, Richard Nixon a remis Congresului un mesaj privitor la populaţie. Era pentru prima dată cînd un preşedinte al Statelor Unite adresa Congresului un mesaj special în legătură cu problema demografică. Evocînd perspectiva ca, pînă în anul 2 000, populaţia Statelor Unite să ajungă la 300 000 000 de locuitori, preşedintele afirma : „Putem fi siguri că societatea nu va fi pregătită pentru această creştere, în afară de cazul că va începe imediat planificarea ei". Preşedintele a recomandat Congresului crearea unei „comisii pentru creşterea populaţiei şi viitorul american". Misiunea comisiei constă în a face recomandări asupra tendinţei probabile de creştere a populaţiei şi a schimbărilor ce vor interveni între perioada actuală şi sfîrşitul secolului, asupra resurselor necesare pentru a se face faţă creşterii

Un birou de sortare a buletinelor de recensămînt la New York

populației și asupra modalităților în care creșterea populației va afecta activitatea pe plan federal, la nivelul statelor și al administrației locale. Comisia are un răgaz de doi ani în vederea redactării raportului său și, în consecință, va beneficia de rezultatele recensămîntului din 1970. Dar recensămîntul care abia a început nu va putea face altceva decît să confirme ceea ce statisticile de pînă acum au și comunicat în mare măsură.

„Explozia demografică" semnifică pentru unii autori americani că, în prezent, patru persoane reclamă spațiul, bunurile și serviciile oferite în urmă cu două decenii pentru numai trei persoane. Dezertarea din marile orașe congestionate de suprapopulare spre suburbii a deschis un fel de ciclu infernal imposibil de stăpînit. Exodul a început curînd după al doilea război mondial, ajungîndu-se ca pe întreaga distanță dintre unele orașe să se alinieze „comunele de dormit". Încă în urmă cu doi ani, aproximativ 67 milioane de americani trăiau în limitele marilor orașe. În fapt, două treimi din populație se îngrămădește pe 10 la sută din suprafața țării. Între Boston și Washington a apărut un fel de oraș continuu, un adevărat Megalopolis. Pe această axă principală a Statelor Unite, densitatea populației pe kilometru pătrat atinge aproape 580 de locuitori. După cum scrie revista „U.S. News and World Report", „cetățenii aglomerărilor suprapopulate nu au impresia că ar cunoaște paradisul terestru". Doctorul Stanley F. Yoles, directorul Institutului național pentru maladii mintale, este și mai explicit : „Mișcările de populație și condițiile de existență ale unei societăți în care totul se accelerează provoacă, fără îndoială, tulburări psihologice. Întîlnim din ce în ce mai des stări depresive la femeile de vîrstă mijlocie și bărbații sînt expuși aceluiași pericol o dată cu etatea de 40 de ani".

Dacă trecutul recensămînt a constatat exodul celor cu venituri mijlocii spre suburbane, el a reținut și două fenomene care, deși în grade diferite, și-au pus pecetea asupra societății americane. Datorită modificărilor în tehnica agricolă, populația rurală a ajuns să reprezinte un procent de numai 5,5 la sută. Din 1960, populația rurală se reduce anual cu 5,3 la sută. Introducerea noilor metode de cultură a bumbacului pe plantațiile din sud a aruncat zeci de mii de negri pe trotuarele din New York, Chicago sau Los Angeles. După cum scrie săptămînalul parizian „L'Express", industria modernă nefolosind decît o mînă de lucru de înaltă calificare, acești „emigranți din interior" și-au organizat viața „în triunghiul — sărăcie, asistență socială, crimă". În 1969, aproape jumătate din cei 20 000 000 de negri, mai precis 48 la sută, trăiau în nordul Statelor Unite, mărind ghetourile marilor orașe.

CEEA CE NU SE POATE EXPRIMA PRIN CIFRE

Acum cîțiva ani, în baza recensămîntului din 1960, a apărut cartea „This U.S.A.", tablou roz al societății americane, a scriitorului Ben Wattenberg și a fostului director al Biroului de recensămînt Richard Seammon. Deși nimeni nu-și poate permite să subaprecieze statisticile sau să ignore valoarea unui recensămînt, acestea nu pot exprima prin cifre starea de spirit a unui popor, nu pot exprima unele dintre procesele cele mai profunde care-și găsesc expresia în viața de zi cu zi. „Dificultatea în ce privește tabelele de recensămînt, după cum recunosc Seammon și Wattenberg, constă în faptul că ele nu pot să măsoare gradul de fericire sau să explice alienarea care caracterizează acest moment din istoria americană". („International Herald Tribune"). Această limitare crucială a cifrelor, a statisticilor, a devenit una din problemele căreia i se acordă o tot mai mare atenție. Se estimează, de pildă, că tinerii între 14 și 24 de ani alcătuiesc 44 la sută din totalul populației. Este evident că aceasta reprezintă una dintre cele mai profunde schimbări din Statele Unite. Numărul elevilor a ajuns mai mare ca niciodată. În universitățile americane sînt înscriși tot atîți studenți cîți locuitori are o țară ca Austria.

„Întinerirea" populației are efecte în cele mai diverse domenii, de la producția bunurilor de larg consum și pînă la atmosfera socială. Într-un volum apărut recent, „Decent and Indecent. Our Personal and Political Behavior", cel mai mare pediatru american și una din personalitățile marcante ale vieții obștești, doctor Benjamin Spock, face următoarele reflecții : „Mi-am petrecut întreaga viață studiind și sfătuind cum să fie crescuți copiii pentru a ajunge bine dezvoltați și fericiți. Acum, observ inutilitatea unor astfel de eforturi, dacă acești copii urmează să fie incinerați într-un război imbecil, sau dacă, atunci cînd ajung mari, găsesc o viață care-i decepționează pentru că societatea pe care o moștenesc este zăpăcită în legătură cu problemele sexuale și de brutalitate, este pervertită în țelurile ei interne și externe..." Concluzia la care ajunge doctorul Spock afirmă o opinie care nu are în prezent o prea mare răspîndire, dar care nu este cu nimic mai puțin revelatoare din această cauză : „Sînt convins că noi nu vom putea salva lumea noastră încercînd să reformăm vechile partide, care sînt îndatorate financiar oamenilor de afaceri, ci că trebuie să clădim o mișcare politică nouă care să fie în mod clar antiimperialistă și să răspundă nevoilor umane".

Numărătoarea din 1970 va furniza o avalanșă de informații care vor da mult de gîndit. Va fi nevoie, desigur, de timp pentru a se discerne sensul tuturor informațiilor ce vor reflecta calitatea și cantitatea condiției americane. Interpretarea adecvată sau incorectă a acestor date va afecta pentru multă vreme destinele americanilor. Va influența acest proces, însă, condiția umană în societatea americană ? Istoricul Arthur Schlesinger, făcînd anatomia alienării în Statele Unite, observa : „Grupurile alienate pot fi împărțite în două : înstrăinații și cei excluși. Înstrăinații sînt cei care în trecut făceau parte din comunitatea națională — de exemplu intelectualii, tinerii, albii de pe treptele de jos ale clasei mijlocii — și care sînt nemulțumiți din motive recente și particulare : intelectualii și tinerii din cauza războiului din Vietnam, albii de pe treptele de jos ale clasei mijlocii din cauza revoltei negre... Cei excluși sînt cei prin tradiție săraci — negrii, indienii, portoricanii, mexicanii americani — și care n-au fost niciodată membri deplini ai acestei națiuni". Dar sentimentul cel mai răspîndit în rîndul americanilor este considerat de autorul mai sus citat cel al alienării individuale, „fiecare avînd mai mult sau mai puțin sensul unei existențe în umbra unei vaste structuri incontrolabile, impenetrabile la dorințele și nevoile umane". Cel puțin sub acest aspect, concluziile doctorului Spock și ale istoricului A. Schlesinger se apropie. Cum vor putea fi ele confirmate de rezultatele recensămîntului ? Va trebui să treacă timp pentru a se putea răspunde la o astfel de întrebare.

reflector

„APOLLO-13" LA START

Dacă nu intervine vreo schimbare de program, simbătă 11 aprilie 1970, la ora 20,13 (ora-București), va avea loc lansarea sistemului de zbor astral „Saturn-5" + „Apollo-13".

Executarea programului a fost încredințată, ca de obicei, ordinatoarelor de la centrul de control Houston, precum și computerelor instalate direct pe schela de lansare. Acestea au început, de o săptămînă, numărătoarea inversă. La operațiile de control s-au constatat, la cîteva agregate secundare, defecte ușor reparabile, ceea ce nu a modificat programul.

La bordul lui „Apollo-13" vor pleca James Lovell, veteran al spațiului cosmic, comandantul echipajului, Fred Haise și Thomas Mattingly. Primii doi au misiunea să se îmbarce pe Modulul Lunar și să coboare pe Lună în zorii zilei terestre de 16 aprilie. Conform calculelor astronomice — și pe Lună, în regiunea în care vor ateriza cei doi astronauți, va fi „dimineață selenară". Umbrele vor fi lungi, temperatura relativ moderată, înlesnind celor doi oameni să lucreze, în condiții optime, în timpul celor 33 de ore și 27 de minute, cît urmează să rămînă acolo. În cea mai mare parte a timpului, vizitatorii vor sta în Modul. De două sau de trei ori, după circumstanțe, vor coborî pe solul selenar. Activitatea lor de explorare se va desfășura în craterul Fra Mauro. Se crede că acest crater, relativ mic ca diametru, dar profund și cu marginile înalte, va prilejui obținerea de date selenografice inedite. Astronauții vor încerca să escaladeze o muchie a craterului, realizînd întîia ascensiune pe Lună, o „premieră seleno-alpină" de circa 120 metri înălțime.

Savanții selenologi speră că, de data aceasta, recoltarea mostrelor de rocă va fi mai bine făcută, datorită unor sonde dotate cu mici electro-motoare, apte să pătrundă mai profund în scoarța Lunii și să extragă „carote" de natură să dea mai multe lămuriri privitoare la compoziția petrografică a astrului vecin și să permită o evaluare concludentă a vîrstei sale.

În ziua de 17 aprilie, la ora 1 și 12 minute (ora-București), astronauții vor decola de pe Lună. Amerizarea va avea loc în apele Pacificului, la 21 aprilie, către ora 21,10 (O. B.).

În cele nouă zile de zbor cosmic ale navei „Apollo-13", se presupune că se vor face mai multe experiențe noi, atît în timpul evoluțiilor circumterestre (în vederea viitoarelor lansări de stații orbitale), cît și în timpul evoluțiilor circumselenare, pentru a se studia posibilitatea instalării unor laboratoare — automate sau locuite — în jurul Lunii.

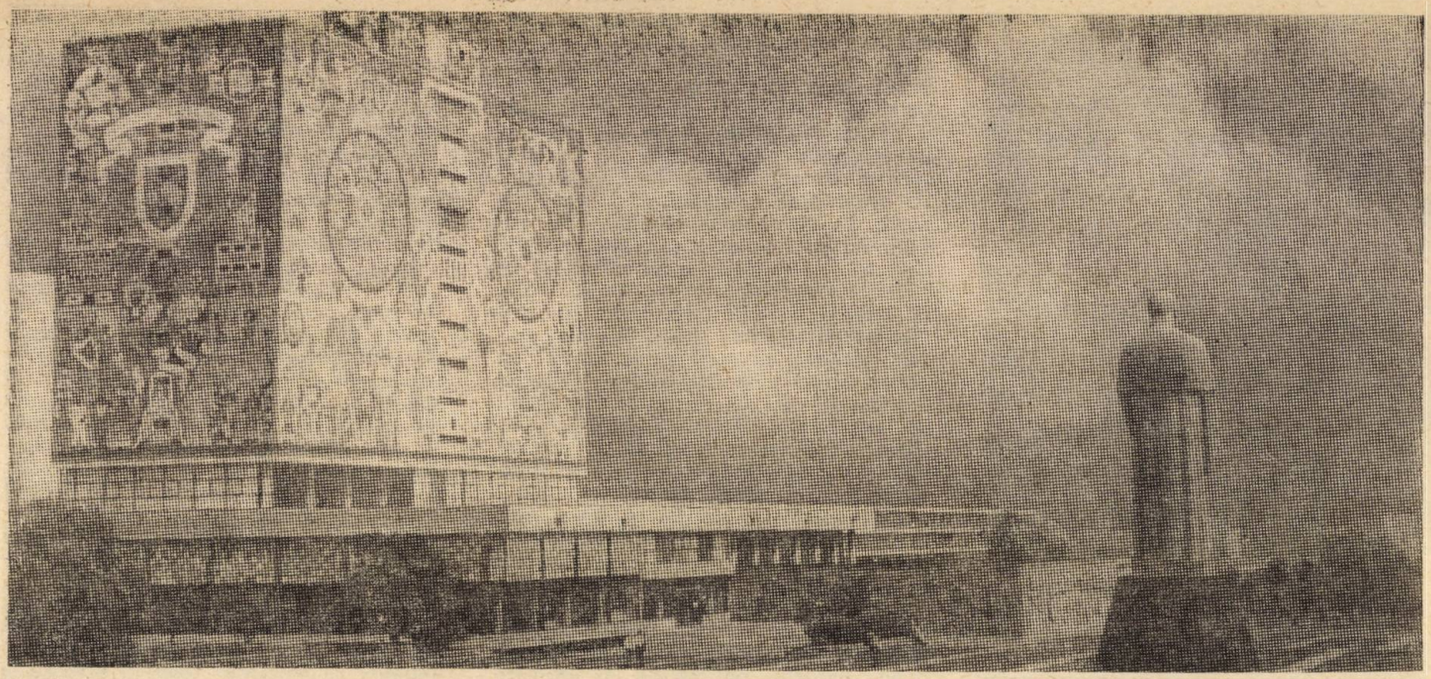

Universitatea e unul dintre cele mai caracteristice edificii ale capitalei

reportaj pe glob

SECVENŢE MEXICANE

Vasile Oros

Încins cu un cordon de vulcani, Mexicul trăiește sub amenințarea exploziilor de lavă. O armată de conuri cu intenții imprevizibile. Cel mai înalt e al vulcanului Orizaba (5 747 metri), cel mai mic al vulcanului Paricutin (circa 500 metri). Istoria lui e de ieri ! În localitatea Parangaricutiro, în livada unui țăran, atrăgea atenția locuitorilor o groapă cu diametrul de vreo 5 metri și adîncimea de 1 metru și jumătate, de unde se auzeau frecvent zgomote ciudate. La începutul lui februarie 1943, cînd se aflau în cîmp la arat, țăranii au simțit dintr-o dată pămîntul cutremurîndu-se, apoi din locul cu pricina a început să țîșnească fum, lavă și pietre : treptat, din măruntaiele pămîntului s-a înălțat un con negru. Cînd un pașnic lan de porumb e capabil să dea naștere la așa ceva, fără preaviz, siguranța oamenilor nu e din cele mai ferme.

Pe lîngă toate astea, capitalei mexicane i se adaugă particularitatea localităților de la mare înălțime, unde aerul rar și accidentele topografice par că determină un fel de a fi taciturn și neîncrezător. Ajuns aici, mă simt și eu înclinat să-mi pun considerațiile în seama influenței altitudinii.

Dar iată și un element palpabil al presupusei drame : orașul se scufundă ! Mi s-au furnizat cifre diferite despre viteza acestui proces incontestabil. Calculele cele mai pesimiste vorbesc de 30 de centimetri pe an (optimiștii reduc sensibil). Asta fiindcă Mexico e construit, de

Ciudad de Mexico într-una din ipostazele sale moderne

Șalul lat denumit „rebozo", nelipsit din îmbrăcămintea tipică a femeilor indiene, servește și la căratul copiilor mici în spinare

fapt, pe fosta albie a lacului Texaco, drenată de-a lungul secolelor. Dedesubt se află nisip, lavă și rocă poroasă. Scufundarea nu e uniformă, din pricina dezechilibrului provocat în distribuirea greutății de către zgîrie-norii construiți în ultimii ani. Poți întîlni destul de des case într-o rînă, trepte de piatră dislocate și turnuri în situația celui din Pisa. Și, ca și cum toate acestea nu ar fi de-ajuns pentru a-i oferi o fizionomie unică, orașul e marcat de prezența cîtorva culturi, unele suprapuse, altele cot la cot.

Cîte sînt ? Se spune că trei. Există și o piață numită „a celor trei culturi" : deasupra unor ruine aztece, dezgropate, o catedrală înnegrită în stil colonial, iar literalmente la doi-trei metri distanță începe fundamentul edificiului ultramodern, cu 20 de etaje, al ministerului relațiilor externe. Totul se poate observa mai bine în „Zócalo". În această piață de dimensiuni monumentale, altădată inima Tenochtitlan-ului și apoi a orașului colonial sub spanioli, se înalță marea catedrală pe care conchistadorii au construit-o chiar cu pietrele „Marelui templu" al aztecilor. Alte clădiri istorice care încercuiesc piața, ca Palatul Național, înălțat pe locul fostei reședințe a lui Moctezuma (așa se scrie corect, nu „Montezuma") și apoi a lui Cortes, Palatul Ayuntamiento și cel al Justiției vădesc toate soliditate și grandoare. Unele din ele au fost zidite din „tezontle", piatră roșiatică de origine vulcanică, provenită din monumentele aztece demolate. Încerc o stranie senzație la gîndul că sub picioarele mele, la cîțiva metri sub asfalt, zace înmormîntată fosta metropolă aztecă. Și atîtea vestigii ale civilizației coloniale spaniole...

În „Zócalo" poți vedea ceva ce nu e nici aztec, nici spaniol. „Chevrolet"-uri, „Oldsmobile"-uri, „Ford"-uri, reclame de produse „made in U.S.A.". Dacă privești o parte a ruinelor Marelui Templu, vizibile la cîțiva pași de Catedrală (deasupra porții ei centrale se află faimosul „Clopot al libertății", tras de Hidalgo în 1910, semnal al declanșării revoluției mexicane) și te uiți spre templul catolic, apoi imediat la reclamele de pepsi-cola, te cuprinde ameteala. Salturile sînt prea vertiginoase. Cronologic și psihologic. Imaginația se răzvrătește, izbucnind în forme halucinante.

Mă grăbesc să reintru pe terenul atribuțiilor reportericești. Și încep cu repetarea unor nume de localități mexicane, care fascinează auzul cu sonoritatea lor : Guadalajara, Jalisco, Acapulco, Cuernavaca, Manzanillo, Hermosillo, Hochimilco... Sînt cîteva doar, dintr-un șir lung, a căror pronunție te desfată pur și simplu. Nu același lucru poate spune un european despre alte denumiri, în special despre cele indiene, nestilizate de sonoritatea spaniolei. Aici încep riscurile. Pe meleagurile mexicane se vorbește o destul de mare varietate de limbi. Calcule aproximative spun că există un milion de indieni care nu știu spaniola. Ei vorbesc nahuatl (principala din limbile indigene), otomi, maya, huichol, tzotzil, totonaca și tarahumara. Dacă un indian mixtec și altul zapotec se întîlnesc, în capitală sau altundeva, ei conversează în spaniolă, fiindcă limbile lor materne sînt complet diferite. Varietatea de limbi se completează cu varietatea vestimentară specifică diverselor regiuni, toate prezente pe străzile capitalei. Alături de persoane îmbrăcate după ultimele rătăciri ale modei pariziene sau newyorkeze, vezi femei în „huipiles", o specie de cămașă lungă din bumbac, utilizată de sute de ani. Îmbrăcămintea feminină cea mai tipică și populară rămîne „rebozo", un fel de șal lat care servește la o infinitate de lucruri : pentru acoperirea capului, a umerilor, pentru a înfășura cumpărăturile de la piață sau pentru a căra copiii mici în spinare.

Unul din spectacolele cele mai curioase din Mexico este piața duminicală din cartierul Lagunilla, situat în partea veche a orașului. O vizitez într-o dimineață însorită, pierzîndu-mă pe străzile ei înguste, unde vînzătorii își înșiră pe caldarîm mărfurile cele mai diverse, începînd de la fiare vechi pînă la porțelanuri fine, cristale și bijuterii care, cel puțin de la distanță și la prima vedere, afișează un aer de noblețe.

SALTURI MORTALE

Un autobuz turistic poposește în fața unui hotel. Pasagerii coboară, unii intră în barul alăturat, alții, înarmați cu aparate de fotografiat, rătăcesc de-a lungul străzii în căutare de imagini. În baruri, aparate monetofage servesc muzică stridentă în porții exacte. La tot pasul te atacă vînzătorii biletelor de loterie, insistînd : „Un milion de pesos, jefe ! (șefule). Am aici numărul cu noroc". Din mulțimea ospătăriilor modeste, dar și din restaurante se revarsă pe străzi aroma turtelor — „tortillas" — proaspăt coapte, amestecîndu-se cu cea răspîndită de condimentele ce acompaniază prin tradiție masa mexicanului, cu izul de tutun tare, cu miresmele florilor, cu mirosul de cărbune mocnit din căldările vînzătorilor de arahide prăjite. Ca și retina, nervul olfactic al vizitatorului e atacat intens. Și într-un caz și în altul, senzațiile sînt mexicane, de neconfundat.

Observ la turiști un pronunțat dezinteres pentru peisajul modern al orașului. În schimb, apariția pe o stradă laturalnică a unui țăran ce-și ducea măgărușul de căpăstru a răscolit autobuzul chiar în clipa cînd era gata să plece. Fulgerător, imaginea „exotică" a fost înconjurată de obiectivele aparatelor fotografice. Și chiar cînd autobuzul se mișcase din loc, un blond mai îndărătnic se căznea încă să surprindă poziții inedite. „Slowly, slowly" — striga el către țăranul nedumerit, mustrîndu-l că face pașii prea repezi și-i încurcă unghiurile căutate. Scene în genul acesteia poți întîlni deseori, fiindcă Mexicul e veșnic populat cu cohorte de turiști de viță anglo-saxonă, avizi de curiozități de care la ei, în patrie, duc de mult lipsă. Să te fotografiezi pe vîrful „Piramidei Soarelui" de la Teotihuacan sau în fața catedralei „Nuestra Señora de Guadalupe", călare pe cal și purtînd pe cap un sombrero „a la Pancho Villa", înseamnă o performanță pentru omul venit din Babilonul tehnicii și al vieții trăite sub teroarea cronometrului.

Grupuri de străini se string în celebra stațiune balneară Acapulco, în special pentru a admira săriturile de pe stîncă, imortalizate într-o sumedenie de ilustrații, un fel de simbol al localității. Pe vremuri, săritura temerară era o încercare a curajului și o probă excepțional de grea pentru adolescentul ajuns în pragul maturității. Acum, e un spectacol destinat turiștilor bănoși. Lîngă stînca înaltă, de pe care tinerii curajoși sar în valuri, s-a construit un hotel-restaurant cu terasă, de unde să se poată urmări în voie spectacolul. Saltul trebuie calculat cu precizie, ca un număr de circ foarte dificil și periculos, căci săritorul trebuie să ajungă jos, la o adîncime ametitoare, în clipa cînd valul acoperă stîncile submarine. Altfel, omul se zdrobește de pietre. Cu timpul, saltul s-a perfecționat, încît azi accidentele sînt foarte rare. Totuși, săritorul nu poate fi pe deplin sigur că nu coboară spre o întîlnire cu moartea. Tentația e mare și se găsesc destui amatori dispuși să-și arate abilitatea. Pentru cîțiva pesos.

VOCAȚII PIROTEHNICE

La prima vedere, comportarea mexicanului parcă ar contrazice o anumită impresie — o doză apreciabilă de ermetism, de neîncredere și interiorizare, el putînd dovedi o amabilitate și o politețe încîntătoare. Am întîlnit cazuri cînd, pentru a-mi spune că merge acasă, un mexican folosea expresia „casa dv." și nu „casa mea", fiindcă, după codul său cavaleresc, casa lui e „a mea". Dar iată că unul din cei mai fini observatori mexicani, poetul și diplomatul Octavio Paz, avertizează în eseul său „El laberinto de la soledad" (Labirintul singurătății) : „Dacă politețea noastră atrage, rezerva noastră înghează".

Așadar, pe cît de rezervat se arată mexicanul în împrejurările obișnuite, pe atît de exploziv se dovedește în ocaziile dedicate veseliei. Și sînt destule. Calendarul acestei țări e bogat în zilele de „fiesta" (sărbătoare). Și nimic nu e mai zgomotos, mai trepidant, mai colorat, mai imprevizibil decît o „fiesta" mexicană. Se descarcă toate energiile reprimate, dispar complexele, se bea, se joacă, se cîntă, se strigă, se destăinuie, se încaieră. E o supapă prin care erup instincte și pasiuni, frustrări și speranțe. Pentru un străin, spectacolul e încîntător, policrom. Asistă la scene ce par picturi ale lui Diego Rivera sau Carlos Merida însuflețite și dotate cu dimensiuni fantastice. Festival de dansuri folclorice ca maiestuosul „Zandunga" din istmul Tehuantepec, „Huapango-ul" viu din Veracruz, focosul „Jarane" din Jalisco sau elegantul „Jarana" din Yukatan. Cîntecele, acompaniate de chitare sau trompete metalice, povestesc, ca peste tot, istorii de dragoste și infidelitate, despre bandiți și eroi, despre moarte, remușcări, sărăcie și speranțe. Și nu lipsesc în asemenea ocazii focurile de artificii și petardele, două lucruri pentru care mexicanul de rînd are o curioasă predilecție. Pasiunea lui pirotehnică face ca cei neavizați să ia o petrecere drept teatru de bătălie.

Pentru a înțelege mexicanul în diversele sale ipostaze de viață, și prin asta a înțelege specificul țării însăși, cu tot ce are mai luminos și întunecat, trebuie pornit de la faptul că e vorba de o națiune în care predomină sîngele indian. Aproximativ 30 la sută din locuitori sînt

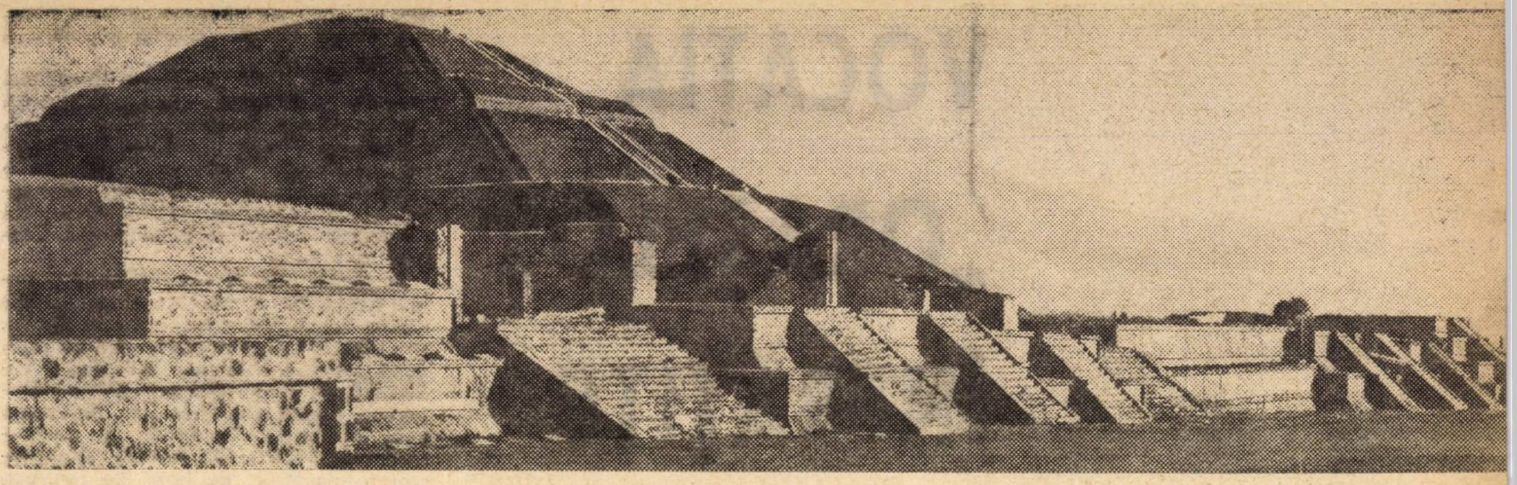

Teotihuacan, cu străvechile sale piramide

indieni, ca rasă și cultură ; vreo 15 la sută — albi, creoli (adică fii, nepoți sau strănepoți de spanioli, născuți însă în Mexic) precum și un număr de persoane provenite din diverse țări ale Europei și din Statele Unite. Restul de 55 la sută sînt metiși.

Indianul este elementul cel mai dezmoștenit, împietrit în tăcere ca un idol aztec. Capacitatea lui de a se face neobservat nu e numai psihologică sau sociologică, ci, totodată, fizică, deoarece, printr-un ciudat mimetism defensiv, el reușește parcă să se dilueze în peisaj, împrumutîndu-i culorile.

Cei ce sînt sau se consideră albi trăiesc și gîndesc mai mult sau mai puțin la fel ca albii din orice țară a Americii, adică, socialmente vorbind, ocupă în genere treptele superioare ale piramidei. Metisul alcătuiește, însă, majoritatea populației.

ARMONIE ȘI NOTE DISCORDANTE

Realitatea națională mexicană, sub infinitatea ei de fațete, e alunecoasă, fugitivă, contradictorie. Încercînd să o înțelegi, ai impresia că, de fiecare dată cînd presupui că ai surprins un filon-cheie după care să te conduci, ești amenințat să cazi în gol. La orice colț, situația se poate prezenta sub un unghi complet diferit. Pentru a nu deforma această realitate, mi se pare mai potrivit să te mulțumești cu lăsarea în suspensie a numeroase linii paralele sau convergente ce emană din panorama țării, în așa fel ca din ansamblul jaloanelor să rezulte o imagine aproximativă a mediului. Diversitate și disparitate de temperamente, instrucție, poziție socială etc. Mexicanul cu care stai de vorbă poate fi o persoană de formidabilă inteligență și erudiție, sau unul din cei 29 la sută care nu știu să scrie și să citească. Un catolic pios sau un anticlerical furibund, și, cîteodată, ambele lucruri simultan. Poate face caz de puritatea originii sale spaniole și vorbi de sus despre alți compatrioți, numindu-i „acești indieni", sau poate — cu egală mîndrie și inexactitate — să se bată în piept că este indian neaoș. Să-și petreacă week-end-urile la Miami Beach, sau să fie unul din cei pentru care agonisirea pîinii zilnice e un etern coșmar.

În problemele dezvoltării — aceeași varietate a aspectelor, aceleași contradicții. Pe continent, Mexicul este considerat o probă a ceea ce înseamnă dezvoltarea industrializării, a avantajelor unui asemenea proces. Exemplul cel mai elocvent este societatea petrolieră de stat „Pemex" care, de la crearea sa (după naționalizarea societăților străine, efectuată de președintele Lazaro Cardenas), s-a extins continuu, ajungînd să satisfacă azi necesitățile interne de consum și să devină cel mai important contribuabil al țării.

Există, însă, și multe semne de întrebare. Realitățile din agricultură provoacă un exod mereu mai mare spre centrele urbane (care, însă, nu sînt capabile să utilizeze decît parțial această forță de muncă) și, totodată, provoacă anual o armată de lucrători agricoli — așa-numiții „braceros" — care pleacă la lucru în S.U.A., unde sînt angajați ca sezonieri în timpul strîngerii recoltei din statele sudice, mai ales în California.

Accelerarea ritmului de dezvoltare a Mexicului a generat o întreagă campanie de căutare a celor mai viabile soluții. Există, în prezent, un grup de economiști care se arată contrari eforturilor guvernamentale de a ameliora situația populației rurale (53 la sută din total) prin electrificarea satelor, construcției de drumuri, hidroameliorații și altele. Ei afirmă că mijloacele consumate actualmente de asemenea eforturi ar trebui canalizate spre industrializare, fiindcă a susține programe de construcție pentru a reabilita zonele rurale și a le încorpora nivelului înalt existent în principalele orașe industriale — Mexic și Monterrey — e o treabă ce depășește posibilitățile existente. În schimb prin accelerarea industrializării se vor crea tot mai multe locuri de muncă, iar integrarea populației rurale se va putea face absorbind surplusul în fabrici și uzine.

S-a emis chiar ideea că, de fapt, soluția ar rămîne orientarea spre export. Or, în privința aceasta perspectivele nu sînt roze. La o competiție cu colosul din nord, industria mexicană nu poate să se gîndească. Piețele țărilor Americii Latine nu oferă, nici ele, posibilitățile sperate. Și, apoi, pare un nonsens să lupți pentru o problematică piață străină, cînd în interiorul țării există un potențial de 25 de milioane de consumatori dornici să depășească subdezvoltarea de patru secole. Pe de altă parte, „realiștii" consideră că rezolvarea constă în preocuparea concomitentă atît pentru expansiunea industrială, cît și pentru eforturile de lichidare a înapoierii agricole, întrucît sînt temeiuri care se completează reciproc : ridicarea nivelului de productivitate agricolă generează venituri mai mari la populația rurală (majoritară) și, deci, o mai largă sferă de plasament pentru bunurile industriale de consum, oferă posibilități mai bune de aprovizionare a industriei cu materii prime necesare, iar industria, la rîndul ei, impulsionează avansul agricol prin furnizarea de mașini și utilaje care sporesc randamentul muncii.

Contrazicînd geografia, un intelectual cu renume în cîmpul literelor îmi spunea că, pe continent, Mexicul are diverși prieteni și numai un vecin, „marele vecin din nord". Rio Grande e mai mult decît o frontieră între Mexic și Statele Unite. El marchează hotarul între două lumi cu coordonate diferite. Una nu acceptă felul de viață al celeilalte. Într-o discuție pe această temă, bătrînul scriitor Ermilo Abren Gomez mi-a sintetizat situația cu următoarea întrebare retorică : „Pe planul relațiilor umane, ai văzut cumva ca săracul să-l iubească pe bogat, sau bogatul să-l trateze pe sărac de la egal la egal ?"

Sînt aspecte care vin să se suprapună peste file din istoria relațiilor celor două țări. În 1847, mexicanii au suferit o înfrîngere militară și, în acele condiții, americanii au acaparat jumătatea de nord a țării (Texas, California, New Mexico). În 1914 și 1917, S.U.A. au intervenit din nou în Mexic pe calea armelor. E de prisos să întrebi dacă se păstrează resentimente.

Dar poți observa în Mexic influența americană sub o serie de multe alte aspecte. O dată cu mărfurile americane, de care mexicanii par să simtă din ce în mai mare nevoie, pătrunde masiv și ceea ce se cheamă „american way of life". Generația mai tînără este expusă seducției prin intermediul cinematografului, radio-ului, revistelor și cărților, în afară de eterna prezență fizică a turiștilor și oamenilor de afaceri nord-americani. Dorința pedantă de a-i imita pe americani se manifestă, în primul rînd, la burghezie. Alături de valorile veritabile ale cinematografiei mexicane, apreciate pe multe meridiane, abundă imitațiile Hollywood-ului, prezentînd un Mexic care nu există, sau e o minoritate fără importanță. În ce privește profunzimea „americanizării", părerile se împart între pesimiști și optimiști. Primii o socotesc de acum aproape un fapt împlinit. Oponenții susțin că, de fapt, influența e numai de suprafață și nu ar avea șanse de a cuprinde adîncul, grație cel puțin a două elemente de rezistență. Mai întîi, elementul indian, talpa națiunii, va rămîne impenetrabil, iremediabil mexican, într-o invincibilă rezistență pasivă. Apoi, rezistență *activă*, înțelegînd prin asta tot ce reprezintă Mexicul modern, născut din revoluția din 1910, literatura și arta cu rădăcini în solul național ; patriotismul conștient de posibilitățile sale, mîndru de originea indiană.

Există, într-adevăr, acest patriotism perpetuu — pe care l-am simțit adesea — încrezător în forța sa „telurică" — cum o numea istoricul și scriitorul José Vasconcelos — animat de certitudinea că Mexicul are un loc propriu în diversitatea acestei lumi.

VOCAȚIA „ORAȘELOR ÎNFRĂȚITE"

Costică Alecu
vicepreședinte al Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea

Străvechiul și pitorescul oraș italian Bologna a fost, nu de mult, gazda primitoare a celei de-a XVI-a sesiuni a Consiliului Executiv al Federației Mondiale a Orașelor Înfrățite (F.M.O.I.).

Așa cum se știe, Federația Mondială a Orașelor Înfrățite s-a creat la 27 aprilie 1957, ca urmare a Congresului de la Aix-les-Bains (Franța). Inițiatorii și fondatorii săi i-au atribuit ca obiectiv esențial cooperarea mondială prin intermediul comunei (orașului), intensificarea schimburilor și a contactelor personale, lupta în favoarea educației civice internaționale în cadrul înfrățirilor, lupta pentru pace. Inițial, F.M.O.I. cuprindea 50 de orașe din trei țări. În prezent, sînt afiliate la această Federație aproape 1 500 orașe din peste 100 țări, fapt firesc, dacă luăm în considerație principiile sale, țelurile pentru care acționează. În cadrul înfrățirilor cu localități din alte țări, orașele cultivă, sub egida F.M.O.I., cunoașterea reciprocă, stabilirea, pe bază de egalitate și reciprocitate, a unor relații de colaborare și prietenie între populația unor localități, indiferent de rasă, naționalitate, convingeri politice și religioase, intensificarea schimburilor culturale, științifice, sportive etc.

În Consiliul Executiv al F.M.O.I. — învestit cu puteri pentru a autoriza toate actele ce nu sînt rezervate Congresului (Adunării Generale), supraveghind gestiunea Direcției Generale (formată din delegatul general și adjuncții săi), avînd dreptul de a-i cere dări de seamă asupra activității și de a veghea la aplicarea hotărîrilor Congreselor etc. — orașele din România, afiliate pînă în prezent — Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași și Sinaia — sînt reprezentate printr-un membru. În țara noastră funcționează, în cadrul Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea, un Secretariat român al orașelor înfrățite, ce sprijină și coordonează activitatea orașelor românești în relațiile de înfrățire, cît și în cadrul F.M.O.I., în colaborare cu Comitetul de Stat pentru Economia și Administrația Locală (C.S.E.A.L.), cu consiliile populare municipale, cît și cu alte organisme.

În spiritul principiilor care stau la baza politicii externe a statului român, orașele noastre membre ale F.M.O.I., respectînd legislația și legile românești, au sprijinit ideea înfrățirii ca formă de promovare a colaborării internaționale, au acționat pe linia adîncirii relațiilor de înfrățire cu orașe din străinătate, a inițierii și realizării unor acțiuni și schimburi reciproce în domenii cît mai variate — vizite reciproce de delegații, schimburi de expoziții, de formații artistice, schimburi turistice, de tipărituri, discuri, filme, diapozitive, obiecte de artă populară și artizanat.

Cea de-a XVI-a sesiune a Consiliului Executiv de la Bologna, ale cărei lucrări au fost conduse de președintele F.M.O.I., Giorgio La Pira, și de delegatul general Jean-Marie Bressand, a discutat o serie de probleme actuale ale Federației, unele planuri de viitor și îndeosebi pregătirile pentru cel de-al VII-lea Congres al F.M.O.I.

În cadrul sesiunii s-a reafirmat dorința F.M.O.I. de a intensifica legăturile cu marile organizații internaționale O.N.U. și U.N.E.S.C.O.; acestea pot acorda, după părerea Direcției Generale a Federației, un sprijin mai eficient în înfăptuirea obiectivelor sale, în realizarea unor înfrățiri — cooperare. În colaborare cu U.N.E.S.C.O., F.M.O.I. și-a asumat răspunderea, pe bază de contract, de a organiza, într-un număr de localități, o anchetă asupra educației permanente, în cursul anului 1970, desemnat „Anul Internațional al Educației".

Sesiunea a avut în atenție și participarea unor delegații ale F.M.O.I. la diferite acțiuni, printre care amintesc colocviul organizat în Finlanda, în aprilie a.c., cu tema „Lenin și dezvoltarea științei, culturii și educației", colocviu organizat sub auspiciile U.N.E.S.C.O.

Discutînd unele manifestări ale viitorului calendar al Federației, s-a prevăzut ca următoarele sesiuni ale Consiliului Executiv să aibă loc în România, în toamna acestui an, și în Maroc, în anul 1971.

Un eveniment de seamă în activitatea Federației îl va constitui cel de-al VII-lea Congres Mondial al Orașelor Înfrățire, ce va avea loc la Leningrad, între 7 și 10 iulie 1970. Problema pregătirii și desfășurării Congresului a figurat, ca unul din punctele principale, pe ordinea de zi a celei de-a XVI-a sesiuni a Consiliului Executiv. Leningradul și leningrădenii, după cum a informat delegația sovietică, au primit cu plăcere să organizeze Congresul în orașul lor, care poartă numele fondatorului statului sovietic, Vladimir Ilici Lenin, în anul centenarului nașterii sale. La Congres sînt invitați: orașele membre ale F.M.O.I., membrii Consiliului Executiv și alte organisme conducătoare ale Federației, orașe nemembre, reprezentanți a diverse organizații internaționale și naționale, personalități publice, oameni de stat, cît și reprezentanți ai presei.

Delegația română la ultima sesiune a Consiliului Executiv a adus o contribuție activă și la formularea temei viitorului congres, propunerile sale, pentru o dezbatere dedicată problemelor celor mai actuale ale umanității, pacea și securitatea popoarelor, fiind salutate și acceptate unanim de celelalte delegații prezente la sesiune.

Contactele noi și multiple pe care cel de-al VII-lea Congres Mondial al Orașelor Înfrățite le va prilejui, ca de altfel nenumăratele acțiuni ce au loc pe toate planurile și la niveluri diferite în cadrul F.M.O.I., vor constitui, desigur, o contribuție importantă la opera de pace și cooperare internațională. Vocația instituției orașelor înfrățite face ca opera desfășurată în cadrul F.M.O.I. să fie privită cu simpatie și încredere, ca ea să se bucure de o audiență crescîndă în rîndurile opiniei publice, care o identifică ca o modalitate eficientă de cunoaștere, înțelegere și cooperare, în interesul general al păcii și securității popoarelor.

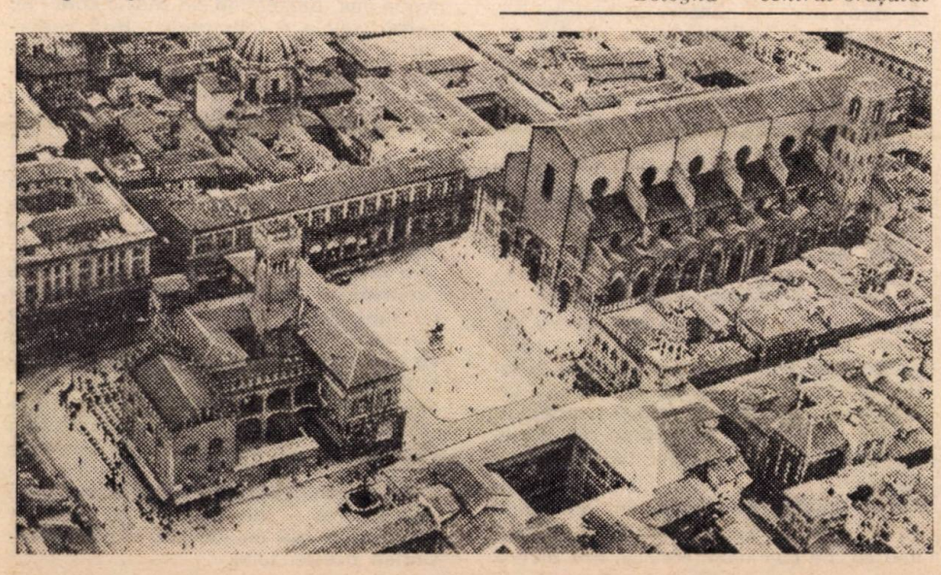

Bologna — centrul orașului

„Dosarul Edward Kennedy": ultimul episod

Afacerea era considerată închisă. Mary Jo Kopechne, fosta secretară a lui Robert Kennedy, fusese înmormîntată la Larskville, în Pennsylvania, iar cererea expresă a părinților ei de a nu se proceda la deshumare și la autopsie fusese admisă. Senatorul Edward Kennedy, condamnat la doi ani închisoare cu suspendarea pedepsei, pentru că „a părăsit locul unui accident", și la pierderea pe timp de un an a permisului de conducere, pentru că „a șofat într-un mod imprudent", își reluase de mult activitatea politică. Nu de mult, el a făcut, împreună cu soția, o vizită în Irlanda, țara strămoșilor săi, unde a fost primit cu manifestații de simpatie, dar și cu huiduieli. În luna noiembrie, urmează să-și reînnoiască mandatul de senator al statului Massachusetts, ceea ce presupune necesitatea unei campanii electorale susținute. A anunțat că nu va candida în nici un caz în alegerile prezidențiale din 1972 și prietenii săi politici s-au declarat satisfăcuți : în 1976, șansele lui ar fi considerabil mai mari.

Pe neașteptate, însă, accidentul de la Chappaquiddick a fost readus în atenția cetățenilor din Massachusetts și de pe întreg cuprinsul Statelor Unite : judecătorul James Boyle de la tribunalul districtual din Edgartown (este vorba chiar de judecătorul care a pronunțat sentința împotriva lui Edward Kennedy) a ajuns ulterior la concluzia că unii dintre cei 27 de martori audiați de marele juriu pînă la 8 ianuarie au depus mărturii contradictorii. Legea îi dădea dreptul să redeschidă ancheta. El a preferat, însă, să lase la latitudinea procurorului general al statului Massachusetts, Robert Quinn, și a procurorului districtual Edmund Dinis alegerea căii de atac. Procurorul Dinis a fost cel care a luat inițiativa unei noi acțiuni judiciare, convingîndu-l pe Leslie Leland, care a îndeplinit, la sfîrșitul anului trecut, funcția de prim-jurat, să ceară în scris reconvocarea juriului de 21 de persoane condus de el. S-a dat, firește, curs acestei cereri și marele juriu s-a întrunit din nou la 6 aprilie. Dezbaterile s-au desfășurat în cel mai mare secret. Au fost prezenți doar jurații, un stenograf, procurorul districtual și martorul audiat (acesta din urmă neavînd dreptul să fie însoțit de un avocat).

Cît timp va dura ancheta ? Nu se știa. Poate o săptămînă, poate mai mult... Esențial, după părerea observatorilor politici, era faptul că numele senatorului Kennedy va fi încă o dată în atenția generală în legătură cu o împrejurare extrem de defavorabilă prestigiului familiei.

Se prevedeau complicații serioase. Agenția „United Press International" a dezvăluit un fapt senzațional : nu se știe nimic despre soarta unei copii a procesului-verbal secret de 764 de pagini conținînd transcrierea stenogramei primei anchete a juriului și nici despre soarta stenogramei propriu-zise. Atunci cînd a stabilit normele de desfășurare a anchetei precedente, Curtea Supremă a statului Massachusetts a ordonat ca, la sfîrșitul ei, întreg materialul scris legat de această anchetă să fie sigilat. Numai în momentul cînd orice acțiune judiciară ulterioară privind cauzele morții tinerei Mary Jo Kopechne ar fi fost exclusă, caracterul strict secret al dosarului ar fi putut să fie anulat. Săptămîna trecută, s-a aflat, însă, că 1/ notele stenografice nu au fost sigilate și 2/ judecătorul Boyle nu a predat pentru sigilare decît una dintre cele două copii ale stenogramei care i-au fost remise. Cei doi stenografi, Harold McNeil și Sidney Lipman, au încercat în repetate rînduri să afle unde se găsesc însemnările lor (realizate cu ajutorul unei mașini de stenografiat), dar nu au reușit să dea de urma lor. După cum a declarat John Irwin, procuror general adjunct al statului Massachusetts, dacă vreunul dintre stenografi va fi chemat să depună mărturie în legătură cu acuratețea transcrierii mărturiilor depuse, legea îi cere s-o facă numai folosind originalul însemnărilor sale. Dacă aceste note nu vor fi găsite, stenograma transcrisă va fi considerată doar „o probă de gradul doi". Oricine îi va putea contesta autenticitatea.

Dintr-o dată, însă, toate aceste posibile complicații au fost șterse cu buretele. Ancheta s-a încheiat la fel de brusc și de neașteptat cum începuse. Stenograma n-a mai fost și nu va mai fi consultată. Marți seara, după trei ore de deliberare, marele juriu, care audiase în cele două zile ale activității sale numai patru martori, a ajuns la o concluzie definitivă : „Cazul este închis, le-a spus procurorul Denis ziariștilor care așteptau pe scările tribunalului din Edgartown. Voi întocmi certificatele de rigoare cerute sub îndrumarea tribunalului pentru a notifica faptul că nu va exista un act de punere sub acuzare. Aceasta va netezi calea pentru ridicarea sigiliului aplicat stenogramei și raportului judecătorului".

Furtună într-un pahar de apă ? De ce a fost, oare, nevoie să se declanșeze o nouă procedură judiciară cu singurul obiectiv de a audia martori de importanță secundară ? (Au fost citați, de pildă, Benjamini Hall, proprietarul unui cinematograf situat peste drum de hotelul în care a dormit Edward Kennedy în noaptea accidentului, și Robert Caroll, care a doua zi după accident l-a condus pe senator la Hyannis Port, punîndu-i la dispoziție avionul său personal). La 263 de zile de la moartea tinerei Kopechne, ultimul Kennedy a fost absolvit în mod definitiv de orice răspundere penală. Jurații sînt datori să păstreze pînă la sfîrșitul vieții lor secretul asupra dezbaterilor la care au participat. Ca atare, nu se va ști, probabil, niciodată cine și de ce a avut interes să zgîndăre din nou cenușa și nici ce anume a determinat încheierea rapidă a ultimului episod.

F. A.

reflector

DE GAULLE : „DISCURSURI" ȘI „MEMORII"

Săptămîna viitoare, urmează să apară, în editura pariziană „Plon" primul volum al discursurilor generalului de Gaulle, intitulat „In timpul războiului". Acest volum începe cu apelul lansat de la Londra în 18 iunie 1940 și merge pînă la retragerea de la putere a generalului din 1946. Următoarele volume, patru la număr, vor apărea în lunile următoare, în ritm de unul pe lună.

Se crede că, în iunie, tot editura „Plon" va primi volumul din „Memorii" la care generalul lucrează de cînd, după referendumul de anul trecut, s-a retras din nou la Colombey-les-Deux-Eglises.

CONSUMATORUL Nr. 3

„Cu servieta în mînă, cu chipuri impasibile, în costum impecabil și cravată, îi regăsești în numeroasele mașini care circulă pe drumurile Asiei și Africii. La Lomé și Kinshasa, la Djakarta și la Bangkok, ei explorează, forează, analizează și investesc". In acești termeni descrie săptămînalul parizian „L'Express" activitatea specialiștilor japonezi în căutare de materii prime.

De aproape orice materii prime — în primul rînd de minereuri — pentru a alimenta dinamica industrie a Japoniei. Țara are nevoie de fier (între 1970 și 1975, nevoile siderurgiei japoneze se vor dubla) ; anul viitor, va cumpăra din Australia minereu de fier în valoare de 2 miliarde de franci francezi, iar un grup japonez pregătește în Mozambic exploatarea unui important zăcămînt de minereu. Are nevoie de cupru : firmele japoneze au cercetat peste o mie de zăcăminte și au reținut 60. Are nevoie și de petrol

Actualmente, Japonia este în lume al treilea consumator de materii prime, după Statele Unite și U.R.S.S. Cum însă, spre deosebire de acestea, ea este săracă în resurse proprii, unii specialiști consideră că va deveni poate, într-un viitor nu prea îndepărtat, cel mai mare importator de materii prime.

RHODESIA : NOI CONDAMNĂRI LA MOARTE

In Rhodesia, alți șase membri ai forțelor patriotice au fost condamnați la moarte de autoritățile rasiste. Al șaptelea inculpat, în vîrstă de șaptesprezece ani, a fost condamnat la închisoare pe viață. Partizanii au fost acuzați că ar fi atacat un post de poliție, în valea fluviului Zambezi, și că ar fi aruncat în aer o linie ferată. Acuzații și-au pledat nevinovăția.

Cele șase condamnări la moarte pronunțate recent ridică la patruzeci și trei numărul celor care așteaptă execuția în închisoarea de la Salisbury.

PLEDOARIE PENTRU DEMNITATEA PROFESIUNII DE GAZETAR

Cartea lui Jean Schwoebel „Presa, puterea și banii" [1]) este o pledoarie ferventă, pasionată, pentru demnitatea profesiunii de gazetar, pentru dreptul societății de a fi slujită de ziariști competenți și cinstiți. De peste 20 de ani, Schwoebel semnează în „Le Monde" articole politice sobre, amplu documentate, vizînd în primul rînd o informare multilaterală a cititorului. Cu această carte, el apare într-o ipostază diferită: aceea de avocat al independenței presei franceze față de **interesele particulare, reprezentate de puternicii patroni ai presei ca Prouvost (industriaș textilist), Dassault (constructor de avioane), Beytout (avere provenită din industria farmaceutică) sau Floirat (despre care se știe că a făcut afaceri foarte rentabile în Indochina în timpul războiului și apoi și-a repatriat beneficiile în Franța pentru a lansa întreprinderi și mai solide).** Jean Schwoebel expune și susține aici o cauză pentru care militează dintotdeauna. Ca fondator și președinte al Societății redactorilor ziarului „Le Monde" cu începere din 1952, el s-a numărat printre cei ce au condus această bătălie pe terenul singurei ei victorii semnificative: cea repurtată de ziariștii de la „Le Monde". Ales, la 1 decembrie 1967, președinte al noii Federații franceze a societăților de ziariști, Jean Schwoebel se străduiește să generalizeze experiența pozitivă a colegilor săi de la „Le Monde" și totodată să determine adoptarea unei legislații de natură să apere **mass media**, mijloacele cele mai cuprinzătoare de creare și de formare a opiniei publice, de influența corupătoare a banului și a legilor acumulării lui în societatea capitalistă contemporană.

Analizînd ceea ce se întîmplă în societatea capitalistă, Jean Schwoebel pornește de la ideea **că una dintre faptele ei cele mai neliniștitoare este subinformarea maselor, rezultînd nu numai din cunoscuta insuficiență a mijloacelor de instruire în majoritatea țărilor, ci și dintr-o carență generală a mijloacelor de informare ale căror posibilități tehnice, devenite totuși considerabile, sînt literalmente risipite.** De ce? Pentru că **în acea lume în care totul se cumpără este considerabil numărul oamenilor dispuși să uzeze de puterea lor sau de**

banii lor pentru a împiedica total sau parțial ca anumite fapte jenante pentru ei sau dăunătoare intereselor lor să fie cunoscute.

Jean Schwoebel atribuie informației un **rol capital** ca factor de educare continuă a oamenilor, ca factor al progresului, al culturii și al civilizației. El critică în termeni severi pe magnații presei care încearcă să depolitizeze opinia publică, să abată atenția maselor de la problemele vitale ale omenirii spre faptul divers și spre divertismentul ieftin și, din dorința **de a nu șoca pe nimeni și de a place tuturor,** interzic ziarelor depinzînd de ei **să ia poziție în problemele economice și politice.** Din cartea lui Alfred Savvy, „Mitologia timpului nostru", Jean Schwoebel citează, subscriind la ele, următoarele constatări: **„De la eliberare, majoritatea ziarelor de provincie au fost nevoite, pentru a-și menține existența, nu numai să pună surdină doctrinei lor, dar să reducă chiar locul consacrat simplelor informații politice. Iar apolitismul conduce în mod firesc spre simpatie față de politica conservatoare".**

Apărarea păcii reprezintă, după opinia ziaristului francez, sarcina primordială a gazetarului. **O informație demnă de acest nume,** scrie el, **trebuie să constituie cel mai bun mijloc de a contribui în mod eficient la menținerea și la întărirea păcii între națiuni.** Respingînd eventuala acuzație că ar trata problema informației dintr-un punct de vedere **idealist sau moralist,** și nu **ținînd seama de legile ei proprii,** autorul scrie: **O asemenea acuzație ne pare eronată. Căci nu se poate informa cu adevărat decît în funcție de o anumită concepție despre om, despre nevoile, drepturile și răspunderile lui, în special în materie de pace și de justiție socială. Altfel cum să se aleagă în masa fără număr a faptelor brute? Fără o asemenea alegere nu se informează, se „dezinformează", cititorii fiind bombardați cu informații lipsite de orice interes și privați de cele care i-ar ajuta să-i înțeleagă pe ceilalți oameni.**

Concepția lui Jean Schwoebel despre informația esențială poate fi dedusă din direcțiile asupra cărora sugerează să se îndrepte atenția ziaristului. El consideră că majoritatea ziarelor franceze acordă puțină atenție problemelor subdezvoltării și **evoluției înspăimîntătoare care face ca, în ciuda ajutorului acordat de țările industriale țărilor subdezvoltate, țările bogate să devină tot mai bogate, iar țările sărace tot mai sărace.**

Cine îndrăznește să tulbure liniștea cititorilor denunțînd zi de zi, folosind fotografii și documente, scandalul pe care-l constituie, din punct de vedere al solidarității umane, înfometarea cunoscută mai mult sau mai puțin de două treimi din omenire? Și totuși, acestea sînt faptele. În fiecare an subnutriția face 35 de milioane de victime, 500 de milioane de copii sînt subalimentați... Față de cele șapte miliarde de dolari ale ajutorului pentru țările slab dezvoltate, statele nu ezită să cheltuiască anual 120 pînă la 180 de miliarde de dolari pentru înarmări.

Cursa înarmărilor reprezintă, după opinia lui Jean Schwoebel, una dintre principalele direcții către care ar trebui să se îndrepte atenția gazetarilor, pentru a-i denunța amploarea și riscurile.

În concluzia acestei părți introductive a cărții, ziaristul francez preconizează ca dreptul la informație să fie inclus pe viitor printre drepturile fundamentale ale omului, așa cum sînt dreptul la instrucțiune sau dreptul la sănătate.

Cum stau în această privință lucrurile în societatea capitalistă, privită în ansamblul ei? **Structurile presei, la fel de altfel ca și cele ale radioului și televiziunii, nu favorizează de loc, pentru ansamblul ziariștilor, independența de spirit și ridicarea nivelului de competență. Cu ochii ațintiți asupra cifre-**

[1]) Jean Schwoebel „La presse, le pouvoir et l'argent". Editions du Seuil, Paris

lor de vînzare și a veniturilor realizate din publicitate, conducătorii majorității ziarelor de provincie se mulțumesc cu redactori de mîna a doua, încredințînd din cînd în cînd unor nume consacrate — profesori, vedete ale presei, oameni politici — grija de a comenta și evoca marile evenimente și marile probleme ale actualității.

Preponderentă este pretutindeni presa comercială, care trăiește prin și pentru publicitate și evoluează implacabil spre concentrare. Numărul ziarelor se reduce, forța concernelor crește. Jean Schwoebel reproduce concluziile unui studiu din care reiese că la Paris se editau, în 1892, 79 de cotidiene, în 1914 — 57, în 1936 — 31, în 1957 — 28 iar în 1963 — 13. În anul 1965 funcționau în Franța cîteva „grupuri de presă" care controlau cvasitotalitatea publicațiilor : grupul Hachette (France-Soir, Paris-Presse, Elle, Confidences, Télé 7 Jours, Réalités etc.), grupul Prouvost (Paris-Match, Marie-Claire, Le Figaro), grupul Amaurg (Le Parisien libéré, l'Equipe, Carrefour, Marie-France, Le Courrier de l'Ouest), grupul Del Duca, grupul Hersant, La Maison de la bonne presse, La Vie Catholique, grupul Dassault, grupul Boussac, Les Editions Montsouris, grupul Dargaud. În Anglia, 67 la sută dintre cititori cumpărau ziare și reviste editate de trei consorții uriașe, în timp ce restul de 33 la sută erau serviți de 41 de societăți independente. În R.F.G., după date publicate de revista „Der Spiegel" editată de grupul Springer, acest grup edita cinci cotidiene, opt săptămînale și cinci periodice, într-un tiraj total de 16 milioane de exemplare din care opt milioane reprezentau tirajul ziarelor (40,7 la sută din tirajul cotidienelor vest-germane).

Dar cartea lui Jean Schwoebel este consacrată situației speciale a presei franceze. În momentul eliberării, reamintește el, oamenii **visau o presă nouă, degajată de constringerile banului, și care să se consacre întru totul slujirii omului și a intereselor generale ale țării. Rareori au fost deceptionate în asemenea măsură speranțe atît de mari, rareori au fost măturate atît de repede iluziile.**

Ce anume a generat aceste speranțe? În zilele insurecției care a culminat prin eliberarea Parisului, Federația presei clandestine a decis să interzică apariția tuturor publicațiilor care își continuaseră activitatea în timpul ocupației germane. Urmau să fie editate numai ziarele difuzate clandestin sub ocupație și cele care își întrerupseseră din proprie inițiativă apariția pentru a nu se transforma în instrumente ale fascismului. Bunurile întreprinderilor de presă desființate au fost atribuite unor echipe de ziariști proveniți din Rezistență. Un document oficial publicat de Federația națională a presei la 24 noiembrie 1945 proclama: **„Presa nu este un instrument de profit comercial. Ea este un instrument de cultură, misiunea ei este de a da informații exacte, de a apăra idei, de a sluji cauza progresului uman".** Îndată după eliberare, presa franceză a fost o presă politică în cea mai înaltă accepțiune a acestui cuvînt. Încredințate grupurilor care acționaseră în Rezistență, ziarele reflectau deschis ideologia lor antifascistă, cu toate nuanțele ei dezvoltate în anii Rezistenței și ulterior. Lipsa unei legislații care să asigure continuitate acestui regim al presei a lăsat însă, în curînd, joc liber legilor concurenței și acumulării capitaliste. Rezultatul? **Ceea ce e dificil de acceptat este că s-a pierdut ocazia unică de care a dispus Franța în epoca exaltantă a eliberării de a transforma structurile juridice ale presei în așa fel încît să facă din ea un serviciu de interes public, cu participarea ziariștilor și a cititorilor. Nu se poate admite ca întreprinderi care au făcut obiectul unor măsuri cu totul excepționale întrucît au fost confiscate sau expropriate și deci practic naționalizate pentru înalte rațiuni de interes public, întreprinderi încredințate deci anumitor personalități sau anumitor persoane numai „intuitu personae", în virtutea meritelor lor din Rezistență sau a valorii lor excepționale, să fie astăzi patrimonializate.**

Istoria ziarului „Le Monde" — Jean Schwoebel a avut un rol important în scrierea sau mai bine spus în facerea ei — este instructivă. „Le Monde" a apărut la 19 decembrie 1944, preluînd patrimoniul celebrului „Le Temps". **E probabil adevărat,** scrie Jean Schwoebel, **că generalul de Gaulle, devenit șef al guvernului provizoriu al Republicii, a dorit, pentru a susține politica lui externă, un organ de presă cu un prestigiu analog celui al lui „Le Temps". Ca urmare, cu acordul ministerului informațiilor și la cererea insistentă a vechii echipe de ziariști de la „Le Temps" dornici să reînceapă munca, „Le Monde" a văzut curînd lumina zilei, chiar în imobilul lui „Le Temps" și folosind rotativele acestui ziar... Se recunoștea o anumită filiație cu un ziar care avusese multă influență în capitalele străine tocmai pentru că prezentase oficios punctul de vedere al Quai d'Orsay-ului... Aceasta avea să producă, timp de cîtva ani, o confuzie persistentă: în cercurile diplomatice s-a crezut multă vreme că „Le Monde" continua să fie organul ministerului de externe, fapt pe care părea să-l confirme inițial sprijinul dat de acest ziar politicii guvernului provizoriu.**

Conducerea ziarului fusese încredințată de ministerul informațiilor lui Hubert Beuve-Méry, fost corespondent al lui „Le Temps" la Praga. Împreună cu alți doi „asociați", René Courtin, profesor de drept și Christian Funck-Brentano, constituia comitetul de direcție al ziarului. Cei trei **erau considerați ca reprezentînd trei dintre marile familii spirituale ale Franței din epoca aceea: catolicismul social, protestantismul liberal și gaullismul.** Dar consiliul de direcție nu era unitar. **Apostolul „unității" europene, René Courtin, fidelul gaullist Christian Funck-Brentano erau indignați că „Le Monde" publica articole care îi puneau în gardă pe cititori împotriva primejdiilor alianței atlantice sau se pronunțau pentru neutralitatea Europei.** În decembrie 1949, cei doi au părăsit, de aceea, consiliul de direcție. Dar, **pentru că „Le Monde" continua să sublinieze primejdiile unei politici de bloc care atîța războiul rece, dezlănțuia cursa înarmărilor și avea deja dubla consecință de a determina Statele Unite să ceară reînarmarea Germaniei occidentale și includerea Spaniei în Pactul Atlantic, dl Beuve-Méry, acuzat de neutralism, era ținta unor atacuri tot mai virulente.**

Au urmat presiuni cărora li s-a asociat și guvernul, vechiul consiliu de direcție a fost reconstituit, apoi din nou dizolvat și, în cele din urmă, Courtin și Funck-Brentano au difuzat o notă asupra conducerii ziarului „Le Monde" care se încheia cu concluzia că acesta **„prin orientarea dată politicii sale a încetat de a mai fi fidel vocației inițiale".** Beuve-Méry a făcut singurul lucru care părea posibil: a demisionat. Demisia a fost acceptată de „asociați". Nu însă și de redactorii și cititorii ziarului. Toți cei ce concurau la scrierea lui „Le Monde" **au apreciat că aveau și ei un drept moral asupra ziarului și că acest drept moral era comparabil cu cel al fondatorilor și opozabil lui.** Pe scurt, după conciliabule îndelungate și nu o dată penibile, s-a născut Societatea redactorilor ziarului „Le Monde" care a obținut o parte din acțiunile Societății, suficientă pentru ca nici o decizie importantă să nu poată fi adoptată fără asentimentul ei. Hubert Beuve-Méry a fost confirmat director al ziarului.

După ani de negocieri și de studii, în martie 1968 s-a ajuns la o modificare a statutelor Societății pe acțiuni cu responsabilitate limitată „Le Monde" în așa fel încît să se asigure atît pentru prezent cît și pe viitor controlul redacției asupra destinelor ziarului.

Lucrarea lui Jean Schwoebel — sprijinită de numeroase texte și referințe prestigioase — este în fond un manifest. Reputatul om de cultură, care pe lîngă fructuoasa și bogata sa experiență de gazetar are o experiență la fel de valoroasă de militant, propune viziunea idilică a unei prese franceze sustrase în întregime influenței corupătoare a capitalului. Este, însă, posibil, la scara întregii prese franceze ceea ce a fost posibil într-o anumită măsură în cazul ziarului „Le Monde"? Ajung oare bunele intenții — sau chiar o legislație corespunzătoare (deocamdată inexistentă) pentru a contracara și chiar răsturna procesele obiective de concentrare a capitalului? Schwoebel reclamă pentru gazetari un statut asemănător cu cel al profesorilor universitari sau al slujitorilor justiției. Aceștia din urmă n-au fost, însă, niciodată, în Franța, salariații unor trusturi. Situațiile sînt, deci, cu totul diferite.

„Le Monde" se străduiește să corespundă constant exigențelor calitative pe care și le-a stabilit singur. Chiar dacă obiectivitatea absolută nu poate exista, chiar dacă redactorii săi se dovedesc uneori parțiali într-o problemă sau alta, ziarul, în ansamblul său informează amplu și documentat asupra tuturor evenimentelor importante ale vieții politice franceze și internaționale. Intervine totuși un puternic coeficient subiectiv. „Sirius" — pseudonimul obișnuit al lui Beuve-Méry — este un gazetar pasionat și nu o dată părtinitor. Dar, după cum sublinia ziarul britanic „The Times", la cea de-a 25-a aniversare a lui „Le Monde" — prilejul ales de Beuve-Méry pentru a se retrage din activitate, funcția de director revenindu-i de atunci lui Jacques Fauvet — „marii directori de ziare sînt rari. Dl. Beuve-Méry a fost cu siguranță unul dintre ei. Specia este și mai rară în Franța decît în Anglia. De altfel, în ultimii 150 de ani ziarele bune au fost mai rare în Franța decît în Anglia și dificultățile cărora a trebuit să le facă față dl Beuve-Méry au fost mai grave decît cele întîmpinate în aceeași perioadă de directorii ziarelor britanice. Reușita lui Beuve-Méry este, ca atare, și mai remarcabilă".

Ce va fi „Le Monde" fără Beuve-Méry? „Time" formulează întrebarea în următorii termeni : „Va putea «Le Monde» să supraviețuiască fără el? E la fel de firesc ca și a întreba dacă Franța poate supraviețui fără de Gaulle. Răspunsul la ambele întrebări este, bineînțeles, «da». Dar nici țara nici ziarul nu vor mai fi exact aceleași".

Cît despre extinderea experienței organizatorice a lui „Le Monde" la ansamblul presei franceze, structura actuală a monopolurilor de presă descrise chiar de Schwoebel o face cu totul improbabilă. Ca animator, Jean Schwoebel se consideră dator să fie optimist.

Felicia ANTIP

La Anchorage, pe „strada barurilor", se înșiră, unul lîngă altul, faimoasele „saloons", construite toate din lemn de brad

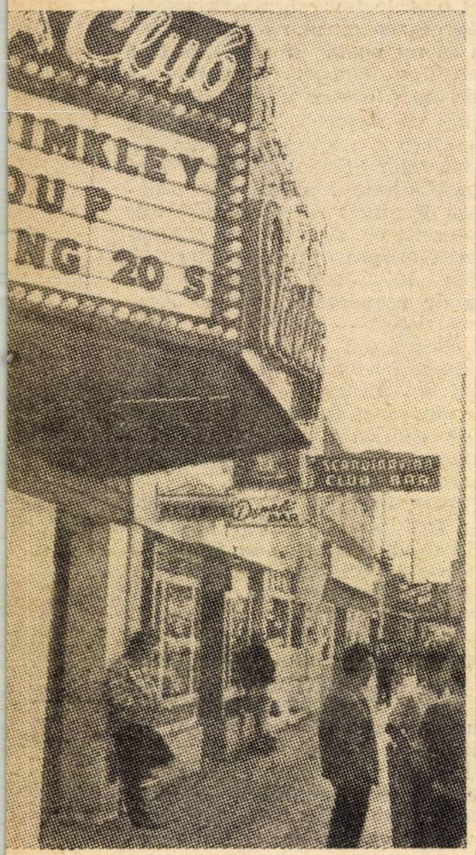

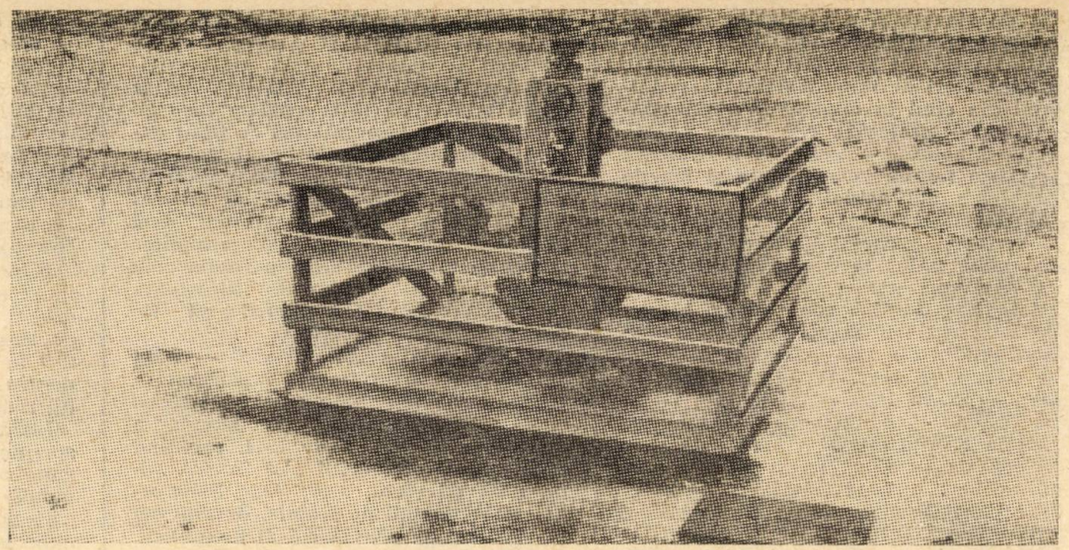

MILIARDE SUB GHEAȚĂ

Prima sondă de pe North Slope, forată în 1967 și închisă după scurtă vreme, a devenit „monument istoric"

Statistica vîrstelor arată că, din totalul populației alaskane, cel mai mare procent îl formează copiii, mai ales cei în vîrstă de 6-7-8 ani. În fotografie: un mic „aleutin"

2

„Salariul rece"

Din primăvara anului 1969, cînd s-a aflat de existența imenselor pungi de țiței îngropate sub pămîntul înghețat de pe Versantul de nord, populația flotantă a statului Alaska sporește, în ritm constant, cu cel puțin 5 000 de oameni pe lună. Din statele sudice, din America Centrală și din felurite alte ținuturi, îndepărtate și exotice, aleargă spre noul „Eldorado glacial" bancheri în stare de faliment, specialiști fără profesie și aventurieri de toate calibrele, în căutarea norocului pierdut.

Alaskanii, pentru a căror viață normală, de fiecare zi, avalanșa aceasta de musafiri echivoci ridică probleme foarte complicate și, în orice caz, ridică prețurile — aflate și pînă acum la cel mai înalt nivel din lumea întreagă — nu se grăbesc deloc să-i întîmpine cu entuziasm. Obișnuiți cu rigorile vieții din „paradisul frigului etern", sceptici în privința „fericirii fierbinți" pe care o promit trusturile petroliere, alaskanii se mulțumesc să surîdă, fără nici o răutate, cînd întîlnesc, pe ulițele lor de glod sau de lemn, musafirii din sud, „hoții de petrol", zgribuliți sub puținele raze ale unui soare livid.

Cu mult mai mare interes — și chiar cu o anumită doză de respect — sînt primiți în Alaska petroliștii, sondorii de meserie. Aceștia, însă, nu pot fi văzuți decît în trecere, la un popas tehnic între două zboruri ce-i poartă din Texas și Venezuela pînă la Prudhoe Bay, punctul terminus de pe North Slope, stațiunea meteorologică despre care nu se poate spune dacă este la capătul pămîntului sau la începutul universului glacial.

Din toată gloata de cinci-șase mii de imigranți ce se îndreaptă, lunar, spre Alaska, procentul sondorilor este cel mai mic : vreo două-trei sute, veniți, de obicei, de la exploatările epuizate din sud. Oricît ar duce-o de greu, petroliștii nu se prea înghesuie la porțile societăților care au obținut concesii în nordul alaskan. Ei știu că, indiferent de promisiunile făcute, condițiile de muncă și de viață pe tărmurile aflate la cîteva sute de kilometri dincolo de Cercul Polar sînt cele mai inumane din cîte s-au pomenit vreodată. În interminabila hibernație nocturnă sau în mini-vara de numai două luni, pînă și salariul „tip Alaska", de trei ori mai mare decît cîștigul mediu obținut în Texas, a fost supranumit „salariul morții reci" ori „salariul rece".

Primii sondori care au aterizat pe pistele de gheață de la Prudhoe Bay au fost aduși, în 1967, de avioanele trustului petrolier „BP". Pe vremea aceea, „boom"-ul alaskan părea să fie numai o ipoteză oarecare în planurile de prospectare ale marilor societăți. „BP" — British Petroleum — o firmă cu capital vest-european, distribuit mai ales între băncile engleze și vest-germane, pornise o acțiune subtilă, cu scopul de a pătrunde în piața internă a Americii de Nord prin instalarea unui număr de stații de benzină pe autostrăzi. De aici pînă la ideea că aceste stațiuni ar trebui aprovizionate cu produse proprii, nu era decît un pas. Aflînd de la un droghist alaskan, cu sînge eschimos, că el are de vînzare pe Versantul de nord cîteva hectare de pietriș înghețat, sub care este convins că se va găsi petrol, agenții de investigații ai trustului britanic au reușit să convingă pe directorii de la Londra că o cercetare la fața locului n-ar fi, poate, fără de folos.

După cum se vede astăzi, folos a avut, mult mai mare decît își închipuiau agenții britanici. Începutul a fost, însă, nemăsurat de greu. Avioanele care au încercat să se apropie de terenul droghistului s-au rătăcit în ceață, au aterizat la întîmplare și au lăsat pe primii sondori, undeva, în mijlocul unui infinit covor de imaculată albeață. O dată cu sondorii, au fost abandonate acolo cîteva tractoare cu șenile, pereții prefabricați ai unor cabane de tip turistic, o cantitate importantă de alimente congelate gata, precum și mari doze de medicamente antiscorbutice.

Era vară. La o săptămînă după sosirea sondorilor, gheața superficială a început să se topească. Lucrătorii s-au pomenit cu cabanele în mijlocul unor mlaștini nisipoase. Avioanele următoare, care au reușit să identifice colonia, deoarece ea se prezenta acum ca o imensă rană neagră pe întinderea lăptoasă, au început să aducă uneltele de foraj. Au fost necesare cincizeci de transporturi periculoase, cu vechi avioane militare, pentru a se înmagazina pe litoralul din North Slope utilajul unei singure sonde. Colonia s-a mărit, lucrările au continuat timp de patru luni. „Capul de foraj" a trecut relativ ușor prin patru sute de metri de „permafrost", apoi a înaintat, greu, prin rocile de bazalt. Bancherii de la Londra, pentru care experiența de pe concesiunea intitulată „Put River Number One" ajunsese să coste mai mult de cincizeci de milioane de dolari, au început să se alarmeze — spre bucuria bancheri-

Vezi „Lumea" nr. 14

Harta peninsulei Alaska (după „The New York Times"). Se văd principalele orașe alaskane și traseul conductei de petrol, din North Slope pînă la Pacific

lor de la New York, convinși că englezii au făcut o afacere proastă. Dar în ziua cînd foreza a ros ultimul strat bazaltin, la 2620 de metri adîncime, petrolul a ieșit la suprafață. N-a fost una din acele explozii frenetice, din acele erupții care distrug toate instalațiile și nu mai pot fi oprite decît cu mare bătaie de cap. Țițeiul țîșnea viguros, dar cuminte. Exact atît cît trebuia pentru succesul acțiunilor „BP" la bursele capitaliste și pentru declanșarea luptei de stăpînire a pămîntului alaskan de nord.

„Coloniile negre" de pe North Slope

Sonda „Number One" de la Put River n-a mai avut altă istorie. Și-a încheiat existența chiar în momentul cînd și-a început-o. Era doar „un test" și a rămas un simplu „monument istoric" original, așa cum poate fi văzut și astăzi după ce se topește zăpada ce o acoperă în fiecare iarnă. Sondorii care au forat-o s-au mutat la alte concesiuni. Avioanele au adus și alți sondori. „Coloniile negre" s-au înmulțit. La Prudhoe Bay s-a instalat un post de teleghidaj pentru avioane și s-au trasat, pe gheață, un fel de pîrtii de aterizare, desigur provizorii, deoarece existența lor nu depinde de forța și îndemînarea oamenilor, ci de capriciile extravagantei naturi polare.

În cabanele de lemn gudronat în care-și duc existența, sondorii de pe North Slope se învecinează, acum, cu echipele tot mai numeroase de aviatori din serviciile de transporturi ale societăților petroliere. Atît muncitorii petroliști cît și aviatorii, deopotrivă cu inginerii prospectori și savanții geologi care lucrează în nordul continental, fac parte dintr-un fel de „corp secret" al aurului negru. Prin contractele cu care sînt angajați, ei au obligația de a nu comunica nimic, nimănui, din ce se întîmplă pe concesiuni. Întregul cîmp petrolier de pe North Slope este acoperit de cel mai strict secret.

Pentru a face această „acoperire" cît mai concretă cu putință, la Prudhoe Bay și în alte puncte de pe Versantul de nord au fost instalate stații radar, care detectează apariția oricărui avion. Piloții societăților, concesionare au un cod special de recunoaștere și numai lor li se transmit, de pe sol, indicațiile de zbor indispensabile și poziția pistelor de aterizare. Dimpotrivă, oricărui alt avion rătăcit prin spațiile aeriene nord-alaskane — și faptul s-a petrecut de mai multe ori pînă acum — i se refuză asistența, este somat să se depărteze și urmărit pînă dispare, undeva deasupra teritoriului canadian. Ceva mai mult: în momentul cînd este semnalat un „răpitor", — cum li se zice, pe-acolo, avioanelor venite în „patrulare geologică", — echipele speciale de pază de la stațiile de foraj sînt obligate să toarne pe gheață sute de canistre cu apă fierbinte, a cărei evaporare rapidă provoacă nori groși de aburi și învăluie sectoarele de foraj într-o mantie colilie, identică imensităților de zăpadă eternă.

În „taberele închise" de pe North Slope, lucrătorii, de toate specialitățile, sînt plătiți mai bine decît în oricare altă exploatare capitalistă, dar nu au ce face cu banii. Ei trebuie să rămînă în Alaska cel puțin trei sau, în unele cazuri, cinci ani. Salariile nu le sînt achitate, ci depuse la băncile societăților concesionare. Lucrul propriuzis, pe „schelele de foraj", durează trei săptămîni dintr-o lună. După trei luni, salariații au dreptul la un concediu de 20 de zile, dar ei nu și-l pot petrece decît în orașele alaskane din ținutul Cercului Polar. Pînă la oraș, fiecare „deportat", cum se autointitulează salariații din „paradisul glacial", poate fi transportat **numai** cu avioanele de turism ale societăților, sînt găzduiți în casele de lemn închiriate de aceleași societăți și pot cheltui cît vor, însă numai cu cecuri valabile exclusiv în localitatea unde au fost expediați.

După ce au lucrat la o temperatură rezultantă de minus 35 de grade (ceea ce înseamnă că au suportat „călduri" de zero grade și geruri de minus 60, agravate, de vînturi, pînă la minus 130 de grade) — după ce au lucrat în combinezoane ermetice, de tipul celor folosite de cosmonauți, pentru că aerul de la Prudhoe Bay, la temperaturile curente acolo, ucide orice om în mai puțin de 30 de minute, iar lacrimile de suferință îngheață pe pleoape în clipa în care apar, sondorii polari sînt siliți să accepte „concediile în exil".

În timpul celor trei luni de muncă, ei nu au reușit să monteze decît una sau două instalații de foraj, ceea ce înseamnă un randament de 10—20 de ori mai mic decît în Texas, deși echipele se relansează fără oprire. Lucrătorii ieșiți din tură se odihnesc în cabane, la care se ajunge prin tuneluri de zăpadă. Ei mănîncă exclusiv produse conservate, — chiar dacă este vorba de sandvișuri aduse de la Chicago. Nimeni nu are voie să iasă din cabană și, chiar dacă ar avea voie, n-ar avea pe unde. În toate concesiunile nu există nici o femeie. Emisiunile de radio sînt strict locale, înregistrate pe benzi de magnetofon anume studiate pentru a nu provoca reacții psihologice indezirabile.

În Alaska sînt, în total, vreo duzină de orașe. Nici unul nu trece de opt mii de locuitori, cu excepția pretențiosului Anchorage, în care se condensează aproape jumătate din populația totală a statului. Printre acești 130 000 de orășeni din Anchorage, care ar putea să-i ispitească fie cu bani, fie cu alte plăceri, pentru a răspunde unor întrebări indiscrete, lucrătorii de pe North Slope nu au voie să descindă. Ei sînt opriți la Cercul Polar, în 2—3 orașe pe jumătate abandonate, melancolice vestigii ale „goanelor după aur" care au străbătut Alaska, la finele veacului trecut.

„Sewards Folly"

Evenimentele care au marcat viața ținutului alaskan nu sînt numeroase, dar toate au cîte o trăsătură patetică, o circumstanță ieșită din comun. După un secol de la descoperirea ei de către Behring și instalarea primelor comptuare ale negustorilor ruși (care făceau comerț cu pește și blănuri), urmările nefaste ale războiului din Crimeea și incuria venală ce domnea la curtea țarului au creat, pe coasta Pacificului, o situație nouă. Consecința a fost cumpărarea peninsulei Alaska, fără o delimitare teritorială precisă, de către guvernul Statelor Unite. Tratativele începute prin anul 1857, întrerupte din cauza războiului de secesiune, s-au încheiat la 30 martie 1868, cînd William J. Seward, ministrul de externe al președintelui Johnson de pe atunci, a semnat alături de Stöckl, ministrul de externe al țarului, contractul de vînzare-cumpărare, în valoare de 7 200 000 de dolari, ceea ce echivala, după cum arată „Bolșaia Sovetskaia Ențiklopedia", cu 11 milioane de ruble aur.

Pentru reușita acestei tranzacții, arată aceeași enciclopedie, a trebuit să curgă aur mult în buzunarele curtenilor de la Petersburg și în ale politicienilor de la Washington. A fost cumpărată și tăcerea binevoitoare a unor ziare americane, dar altele, mai cu seamă cele de pe coasta de vest, au deschis o campanie furibundă împotriva ministrului de externe. Achiziționarea „acelor pustiuri stupide, acoperite de licheni și gheață", cum le descria un pamfletar al epocii, a fost denumită „Sewards Folly", „nebunia lui Seward", iar suma plătită pentru Alaska — „un furt din buzunarul contribuabilului american", secătuit, și fără isprava aceasta, de pe urma războiului civil.

Oricum, de la 18 octombrie 1867, înainte chiar de a se fi iscălit contractul, administrația americană preluase teritoriul alaskan. S-a făcut un fel de numărătoare a populației — mai mult prin estimații — și s-a ajuns la cifra totală de 30 000 de locuitori, din care vreo 12 000 erau considerați, fără nici un motiv serios, „creștini drept-credincioși". Se preciza, în documente, că 29 000 de locuitori erau „nativi", adică alaskani de origine, și numai 1 000 erau „albi".

„Nativii", al căror rol în istoria politică a ținutului a fost din ce în ce mai important și ai căror urmași revendică astăzi drepturile lor imprescriptibile asupra bogățiilor alaskane, aparțineau unor populații foarte deosebite între ele: locuitorii insulelor din Pacific și ai coastelor alaskane de sud, cunoscuți sub numele de „aleutini" sau „aleuți", — alteori sub denumirea, mai generală, de „indieni". — numărau doar 2 500 de suflete, împărțite în trei triburi rivale: Athabascanii, Tlingiții și Haidașii. Restul locuitorilor din Alaska, circa 25—30 000 de suflete, erau eschimoși. Al lor era ținutul dinăuntru, de la verdele și frumosul Versant de sud, pînă la munții absolut inaccesibili din centrul țării (vîrful numit acum Kinley are 6177 de metri și este cel mai înalt din America

de Nord). Tot al lor mai erau podișul dinspre Canada, văile imense ale fluviului Yukon și ale rîului Dietrich, precum și legendarul Versant de nord, în care nu trăiau decît turmele de caribu, haitele de lupi, vulpile albastre și cei doi „veri primari", regii lumii polare, ursul grizzly și ursul alb.

Fie din cauză că se afla încă sub psihoza războiului, fie pentru că însuși guvernul de la Washington considera că achiziționarea peninsulei pustii fusese efectiv o „Sewards Folly", administrația noului teritoriu a fost pusă sub ordinele Departamentului apărării militare. La Sitka, singura așezare „urbană" a vremii, unde se găseau magazii și magazine de blănuri, cîteva case negustorești și trei-patru biserici, frumos edificate din lemn de brad (ultima dintre ele, devenită pe drept cuvînt un prețios monument istoric, a fost distrusă de foc, anul trecut) — s-au instalat : un detașament militar, un consiliu comunal, o școală primară și un vameș, trimis de Ministerul de finanțe. După cinci ani, detașamentul s-a împrăștiat pe coastă, primăria a fost uitată, școala s-a desființat și n-a mai rămas decît vameșul, în conflict cu ultimii negustori. „Sewards Folly" se stingea, încet, departe de orice speranță.

Aurul din rîpe

Dar, într-o zi din vara anului 1880, un vînător de vulpi care se aventurase pe valea rîului numit Juneau, în partea de sud a peninsulei, aproape de frontiera cu Canada, a găsit, în pietrișul pe care îl scormonise spre a face o vatră de fript pește, cîteva firișoare de aur. Vînătorul era un californian bătrîn și sărac. Luase parte la „goana cea mare" și știa ce pot să însemne cele cîteva grame gălbui pe care le avea în palmă. Nu s-a oprit din fugă pînă la prima „factorie" de pe coastă. Acolo, a fost de-ajuns să deschidă pumnul. În aceeași zi, a răsunat ca un tunet știrea că s-a găsit aur în Alaska. A urmat cea mai teribilă dintre frenezii. Drumul spre nord a fost presărat de crime, igheaburile de la Juneau — înroșite de sînge. Pe toate văile, în albiile rîurilor de munte, în rîpe și abisuri, oamenii căutau vinișoarele galbene. Pînă la urmă, s-a dovedit că nu erau prea multe, că noua țară a comorilor nici nu se putea compara cu ceea ce fusese tezaurul imens din pămîntul Californiei, pe vremea „Gold Rush"-ului din 1850. După trei-patru ani de exploatare, igheaburile de la Juneau, scormonite cu metode „moderne", încetaseră de a mai fi rentabile. Totuși, nimic nu pare să fi fost mai contagios și mai tenace în istoria poftelor omenești decît febra metalului galben. Alți vînători de vulpi, rătăciți mult mai departe, spre nord, au găsit și ei aur și au dezlănțuit a doua goană, la Klondyke, pe valea fluviului Yukon.

Aceasta a fost „goana cea mare", începută în august 1886. Spre Klondyke, unde aurul zăcea pe nisip și se găseau pepite cît pumnul, au alergat cohorte de oameni în demență. Au venit din Statele Unite și din Canada, au adus cu ei întreaga infrastructură a acelui sfîrșit de veac, de la uneltele de oțel pînă la carabinele de argint, de la pianele mecanice pînă la dansatoarele de french-cancan. Atunci au prins a se înființa orașele alaskane, în centrul cărora se afla, invariabil, întocmai ca și astăzi la Anchorage, la Fairbanks și la Nome, „Strada barurilor". La început, pe aceste străzi au fost un fel de cîrciumi sordide, din scînduri de brad, în care se vindea orice fel de whisky, afară de cel adevărat. Nu circulau banii. Nici un căutător de aur nu venea cu dolari. Unitatea monetară era „punga cu praf de aur" și, din această cauză, aproape toate tranzacțiile se terminau cu bătăi și cu focuri de revolver. În 1892, cînd a sosit la Klondyke și tînărul Jack London, goana după aur era pe sfîrșite, majoritatea căutătorilor se împrăștiase spre răsărit, urcînd cursul înghețat al Yukonului, spre munții canadieni. Alții, mai puțin inspirați la prima vedere, coborau valea spre vest, pas cu pas, cu ochii aplecați spre nisipul steril, de-a lungul unei mii de kilometri, pînă la Pacific în portul Nome. Pe drum, mulți se opreau osteniți și înființau baruri, în așteptarea altor rătăciți din „caravana galbenă".

La Klondyke, la Fairbanks, la Nome s-au stabilit de-bine-de-rău *vreo cîteva mii de* oameni. Barurile erau acum niște mici „saloons", după modelele lăsate acasă, la Oakland sau la San Francisco. Tejghele cu alămuri strălucitoare, lămpi mari cu petrol, vitrine de lemn lustruit, sticle multicolore, de regulă goale, cîte un rest de pian dezacordat sau vreo caterincă cu dinții stricați, formau mobilierul. La mesele de lemn, acoperite cu fețe galbene și verzi, stăteau căutătorii de aur și dansatoarele de bar, jucînd nesfîrșite partide de poker. În vreun colț, în fața paharelor goale, „Înfumuratul" și banda lui de prieteni, care se credeau rămășițe din „The Losers", „perdanții" din marea „Wild Bunch", „hoarda sălbatică" a vînătorilor de pepite, aduceau în Alaska primele ecouri ale teoriilor lui Darwin, glosau pe marginea versurilor, pesimiste, din „Paradisul pierdut" al lui Milton și trăiau, fără să știe, paginile viitoare din povestirile lui London și „Paradisul sălbatic" al lui Williams.

Ca pe niște fantome bine conservate în recele aer nordic, orășelele alaskane păstrează și astăzi cîte un **„saloon"**. Lămpile cu petrol au devenit electrice, pianul este un tonomat, au apărut mesele de biliard electronic și fotbalul cu marionete, dar cadrul a rămas fidel, atmosfera este nealterată. S-ar zice că același barman, cu vesta de brocart verde și șorțul de bumbac cu vergi galbene, servește cel mai prost whisky din lume turiștilor sosiți cu avioane speciale direct de la Prudhoe Bay.

De data aceasta, însă, aurul lor nu mai este galben. Clienții plătesc cu cecuri violete, emise de trusturile de aur negru. Dacă, odinioară, triburile de alaskani fugeau de groaza cruzilor albi căutători de aur și se ascundeau, cu femeile, în North Slope, pe lîngă turmele de reni, de data aceasta ei stau, cu gesturi firești, la masa de alături și joacă biliard cu sondorii.

O ploaie care nu cade

Un singur lucru a devenit mai greu, mai de neînțeles ca oricînd : prețurile. Ploaia de dolari, din care s-ar fi cuvenit să cadă cel puțin vreo cîteva picături și peste alaskanii de rînd, stă deocamdată în băncile de la New York și produce dobînzi pentru alții. În timpul acesta, în Alaska un sandviș adus gata în pachet de plastic, de la Chicago, costă cel puțin 8 dolari. Într-un hotel de lemn, tapetat cu hîrtie groasă și decorat cu zeci de afișe multicolore, o cameră putea fi obținută imediat și costa, în anul 1967, între 10 și 15 dolari pe zi. Astăzi, în același loc, aceeași cameră cu greu mai poate fi obținută la prețuri între 35 și 50 de dolari. Deși Alaska este ținutul cel mai „aeroportuat" din lume (un alaskan din cincizeci are brevet de aviator și poate utiliza aproape 400 de aeroporturi de pe teritoriu și 150 de hidroaeroporturi de-a lungul coastelor și pe lacuri), năvala de călători străini a provocat, pînă și în acest domeniu, un salt uriaș al prețurilor.

Din aceste cauze, o stare specială, de îngrijorare mută, se instalează în mintea alaskanilor și mai cu seamă a celor 60—70 000 de urmași ai „nativilor". Ei sînt deprinși cu rigorile climatului, dar nu se pot resemna să devină o simplă mînă de lucru pentru schelele de foraj din North Slope. Nivelul înalt de pregătire tehnică, obligatoriu pe astfel de șantiere, i-ar sili să fie „muncitori de categoria a doua". Nici ocupațiile accesorii care se schițează în funcție de „explozia petrolieră", — cum ar fi lucrările pentru oleoduc-ul nord-sud, rafinăriile și viitoarele uzine petrochimice, — nu-i atrag pe alaskanii nativi. În meandrele curate ale sufletului său, fiecare eschimos păstrează o inalterabilă pasiune pentru libertate.

„Nativii" urmează cu drag cursurile școlilor moderne, citesc ziare, ascultă cu plăcere emisiunile de radio. Însă, de cele mai multe ori, în zilele scurte de iarnă timpurie, orașele rămîn aproape pustii. Alaskanii pleacă spre „Marele Nord".

La Fairbanks, al doilea centru urban al statului, situat în centrul geografic al țării, la vreo două sute de kilometri sud de Cercul Polar, locuiesc, vara, aproape 8 000 de alaskani. Acolo este și sediul Universității alaskane, cea mai nordică instituție de învățămînt superior de pe continentul american. Cursurile, predate de profesori cu renume, sînt urmărite de 7—800 de studenți, din care jumătate sînt „nativi". Aplicația acestora pentru studiile aprofundate este prodigioasă. Participă, cu desăvîrșită seriozitate, la toate lucrările științifice. Au predilecție pentru tehnica și arta modernă. Totuși, de îndată ce văile se acoperă de zăpadă, tinerii nativi, cu familiile lor, cu prietenii lor, dispar pe nesimțite din oraș. La Fairbanks — ca în aproape toate orășelele alaskane — rămîn în case mai puțin de jumătate din locuitori. Ceilalți pleacă undeva, spre podișurile albe, pe culmile cu ghețari, apoi coboară spre văile de nord, pe cîmpiile de gheață, prin trecători pe care le știu numai ei și turmele de caribu. Nu-și iau provizii de-acasă. Vînează pe drum și se adăpostesc în igloo-uri. Călătoresc în sănii trase de cîini credincioși și sălbatici, pînă sus de tot, la Point Barrow, unde pîndesc focile cînd ies din copci și le vînează cu sulițe scurte. Se spune — dar este, poate, numai o tragică legendă — că unele triburi își lasă în urmă bătrînii care nu mai pot îndura drumul. Eschimoșii nu plîng jertfa aceasta, deoarece sînt convinși că sufletele morților se vor întrupa în viitoarele generații de urși albi. Intelectualii „nativi" consideră, însă, că legenda aceasta este o veche poveste, *uitată de demult. Ei subliniază în* schimb, faptul că media de vîrstă a populației alaskane este uluitor de redusă : 23 de ani și 3 luni. Nativii mai „bătrîni" de 35 de ani sînt foarte rari, iar în statistica demografică se poate vedea că procentul cel mai mare de locuitori din Alaska este al celor în vîrstă de... 7 ani.

Poate că numai această neverosimilă tinerețe biologică ar explica lipsa de interes a populației față de treburile publice ale țării și inerția față de „acomodările moderne". A fost nevoie de licitația homerică de la Juneau, de meciul financiar jucat de trusturile lui Rockefeller și de societățile lui Paul Getty. A fost nevoie de intrigile lui Gulbenkian și de manevrele lui Richard Hunt în acapararea terenurilor petrolifere pentru a se înfiora conștiința de sine a populației native din Alaska.

De-abia acum se aude, printre alaskani, întrebarea : ale cui sînt „miliardele de sub gheață" ? Cum vor fi extrase și ce vom face cu ele ?...

Mircea GRIGORESCU

(Va urma)

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

NOUL DECENIU POLITIC

TIMP de mai bine de o sută de ani, sistemul politic american a fost dominat de două instituţii amorfe — partidele republican şi democrat. Motivul acestei continuităţi este că fiecare nouă generaţie de americani şi-a moştenit politica aşa cum şi-a moştenit religia. Loialităţile de partid au fost trecute din tată în fiu.

Din cînd în cînd, s-au produs răsturnări care au transformat mase de republicani în democraţi şi viceversa. Aceasta s-a întîmplat în cursul marii crize din urmă cu 40 de ani şi de atunci democraţii au fost tot timpul partidul majoritar.

Alegerile din 1968 nu au schimbat acest fapt. Republicanii au obţinut preşedinţia, dar democraţii au cîştigat 56 la sută din locurile din Camera Reprezentanţilor, au păstrat 57 la sută din locurile din Senat şi 57 la sută din locurile din cele 50 de adunări legislative ale statelor. Azi, cînd americanii sînt întrebaţi care sînt loialităţile lor de partid, 48 la sută se declară democraţi, faţă de numai 33 la sută republicani.

De aceea, este imprudent şi prematur să se scrie necrologul partidului democrat, oricît ar putea să pară acesta de dezorganizat şi de slăbit din punct de vedere financiar la nivelul conducerii. Totuşi, nu se ştie dacă va supravieţui în anii '70 ca partid majoritar. Loialităţile de partid au fost puternic zdruncinate în ultimii ani. În 1964, cîteva milioane de americani l-au părăsit pe Lyndon Johnson. În 1968, procentul abandonărilor a fost pur şi simplu de necrezut. Din cele 43 milioane de persoane care votaseră pentru Johnson în 1964, cel puţin 16 milioane l-au părăsit. Din cei 27 milioane care votaseră pentru Barry Goldwater, cinci milioane şi-au schimbat partidul în 1968 — aproape patru milioane votînd pentru Wallace şi peste un milion pentru Hubert Humphrey.

Această tendinţă de schimbare este deosebit de pronunţată în rîndul tinerilor alegători ; în 1968, aproape două treimi din alegătorii sub 30 de ani au determinat risipirea voturilor.

Aceşti alegători mai tineri vor dobîndi un rol tot mai important în politică în anii '70, pe măsură ce copiii născuţi după cel de-al doilea război mondial vor ajunge la majorat ; în momentul de faţă, 43 de milioane de americani au între 20 şi 34 de ani, iar în 1980 numărul lor va fi de 58 de milioane.

Iată de ce Lawrence O'Brien, noul preşedinte naţional al partidului democrat, insistă că viitorul partidului său se află în mijlocul tinerilor. Iată de ce republicanii şi-au stabilit aceleaşi obiective pentru anii '70.

Ambele partide încep competiţia acestui nou deceniu fără nici un fel de iluzii. Democraţii sînt conştienţi de caracterul şubred al statutului lor „majoritar". În statele nesudice, de pildă, candidaţii republicani pentru Camera Reprezentanţilor au obţinut în 1968 cu aproape două milioane de voturi mai mult decît democraţii, iar în alegerile legislative din state s-au situat pe poziţii de egalitate. În sudul propriu-zis, tendinţa antidemocrată este puternică şi în aparenţă ireversibilă, ceea ce explică „strategia sudistă" a lui Nixon.

În ce-i priveşte, republicanii sînt conştienţi, în ciuda tuturor miturilor, că în anii '70 nu vor deveni partidul majoritar numai pentru că oamenii se mută în suburbii. Majorităţile democrate din suburbiile oraşelor San Francisco, St. Louis, Buffalo, Pittsburgh, Boston şi ale altor oraşe sînt substanţiale şi par să crească.

Examinînd acum incoerenţele politice din ultimii ani, partidele constată că vechile formule şi clişee şi-au pierdut utilitatea. Democraţii ştiu că nu mai au în buzunar „voturile sindicatelor" ; în 1968, Hubert Humphrey a obţinut doar aproximativ jumătate din ele. Republicanii ştiu că americanii care în anii '50 făceau propagandă electorală pentru ei în autobuze cu inscripţia „I Like Ike" călătoresc acum în automobile „Volkswagen" împodobite cu afişe pentru pace.

Ei consideră, de asemenea, că aceşti alegători necredincioşi şi turbulenţi vor din partea guvernului şi a politicienilor lui nu lozinci, ci rezolvarea problemelor interne. Dacă acest punct de vedere este just, politica anilor '70 se va baza tot mai puţin pe etichete de partid şi loialităţi de partid şi tot mai mult pe personalităţi puternice care vor propune programe inspirînd încredere pentru ameliorarea vieţii americane.

Această perspectivă nu este încurajatoare pentru generaţia politică ajunsă la majorat în anii '30 şi '40 — membrii mai vîrstnici ai organizaţiilor Americanii pentru acţiune democratică şi Americanii pentru Acţiune Constituţională. Dar, din păcate, adevărul este că vremea lor a trecut, probabil, şi că partidele vor trebui să se adapteze la această realitate sau să fie înlocuite în anii următori prin instituţii politice mai corespunzătoare.

Richard HARWOOD

Morning STAR
LONDRA

Jack Woddis

ASOCIEREA LA PIAŢA COMUNĂ — O POVARĂ GREA

CÎND a fost lansată prima dată ideea Pieţei comune, adepţii ei vest-europeni erau obişnuiţi să discute deschis despre rolul Africii în cadrul organizaţiei. S-a inventat atunci termenul „Eurafrica" pentru a explica legătura, iar publicaţia „Eurafrica" susţinea, cît se poate de făţiş, că ţările africane sînt importante din punct de vedere strategic pentru o piaţă comună vest-europeană. Tot atît de importante sînt obiectivele economice ale membrilor europeni ai Pieţei. Cele 18 ţări africane legate de Piaţa comună ocupă o suprafaţă egală cu o treime din Africa şi o depăşesc pe cea a întregii Europe. Populaţia lor totală este de peste 60 milioane de oameni. Ele produc jumătate din diamantele, aproape jumătate din cobaltul, o zecime din aurul şi 12 la sută din cuprul lumii capitaliste. În afară de aceasta, ele furnizează mangan, cositor, tungsten şi alte minereuri, un sfert din uleiul de palmier şi nuci şi aproape o şeptime din cantitatea de cacao consumată în întreaga lume.

Aceste 18 ţări africane (14 foste colonii franceze, 3 foste colonii belgiene şi Somalia) întreţin legături cu Pia a comună de peste un deceniu. Intenţia celor 6 ţări europene care alcătuiesc Pia-

Acest „Boeing-727" a constituit, timp de cîteva zile, unul din capetele de afiş ale presei internaţionale. Este avionul care fusese deturnat marţea trecută de un grup de studenţi japonezi, în timp ce efectua o cursă internă. După cum s-a anunţat, avionul a aterizat ulterior la Tokio, iar grupul de studenţi, care a refuzat să se întoarcă în Japonia, a rămas pe teritoriul R.P.D. Coreene. În imagine, evacuarea unor pasageri

ţa comună era ca ţările africane să rămînă în continuare producătoare de materii prime ieftine pentru industria şi consumul vest-european şi importatoare de produse industriale şi maşini din Europa occidentală.

Sub paravanul organizaţiei Pieţei comune ele au devenit „membri asociaţi". După cum sugerează însuşi numele, aceasta înseamnă să fii obligat, chiar de la început, să accepţi un fel de statut inferior în cadrul instituţiilor Pieţei şi un cuvînt limitat în principalele sale organisme. Experienţa de zece ani a celor 18 ţări asociate confirmă pe deplin că Piaţa comună a reprezentat un mecanism de sprijinire a monopolurilor vest-europene şi nu un ajutor pentru ţările în curs de dezvoltare. Puterile Pieţei comune pretindeau că, dacă se vor asocia cu ele, ţările africane vor avea un debuşeu mai avantajos pentru materiile lor prime, preţuri mai bune, o industrie apărată şi ajutor economic pentru industrializare.

Dar care a fost, de fapt, rezultatul ? Fie în interiorul Pieţei comune, fie înafara acesteia, ţările africane nu au reuşit să evite de a deveni victime ale decalajului tot mai pronunţat dintre preţurile pe care le primesc pentru materiile prime exportate şi preţul pe care trebuie să-l plătească pentru produsele industriei importate. Luînd cuvîntul în cadrul Comisiei Pieţei comune, la Bruxelles, în decembrie 1966, preşedintele Nigerului, Diori Hamani, se referea la „efectul catastrofal" al acestei scăderi a preţurilor. Valoarea de schimb a unei tone de cacao exportate în 1960 permitea importarea în Camerun a 2 700 metri de pînză nealbită şi a 1 200 kg de ciment. În 1965, aceeaşi cantitate de cacao exportată era suficientă numai pentru 800 metri de pînză şi 450 kg ciment. Aceleaşi critici le-a adus în 1967 şi preşedintele Senegalului, Senghor. El arăta că Senegalul şi-a sporit volumul exporturilor către Europa occidentală cu 30 la sută — pentru a primi în schimb valută forte cu numai 3 la sută mai multă. De atunci, situaţia nu s-a ameliorat, ci, dimpotrivă, înrăutăţirea ei a continuat. Ţările asociate au exercitat presiuni pentru crearea unui fond special de stabilizare a preţurilor. Cele şase ţări membre ale Pieţei comune s-au opus, afirmînd că ţările africane trebuie să se supună preţurilor de pe piaţa mondială. În schimb, agricultura vest-europeană este subvenţionată cu generozitate. De fapt, sprijinirea Acordului pentru produsele lactate al Pieţei comune necesită o sumă mai mare decît orice ajutor economic occidental către Africa în următorii cinci ani.

În iulie 1969, cînd ţările asociate au negociat Noua convenţie din cadrul Pieţei comune, cei şase au căzut de acord asupra unui fond de rezervă de 65 milioane dolari pentru eventualitatea unei reduceri drastice a preţurilor pe piaţa mondială. În orice caz, ţărilor africane nu le vine uşor să-şi vîndă materiile prime în ţările Pieţei comune. De fapt, vînzările lor cresc mai puţin rapid decît cele ale ţărilor neasociate din „lumea a treia", în special din America Latină.

Ţările africane au crezut că asocierea lor cu „cei şase" va contribui la dezvoltarea lor industrială. Conform acordului iniţial, în ultimii zece ani tarifele dintre „cei şase" şi „cei 18" au fost treptat desfiinţate, pentru a se crea o „regiune eurafricană de comerţ liber". Aparent, este vorba de tranzacţii între părţi egale : „lăsaţi mărfurile noastre să intre, iar noi le vom lăsa pe ale voastre". Privind, însă, lucrurile din punctul de vedere al forţei industriale actuale, este mai degrabă egalitatea dintre o furnică şi un elefant.

Punctul de atracţie pentru hotărîrea celor 18 ţări de a accepta toate acestea l-a constituit Fondul de dezvoltare, menit să contribuie la dezvoltarea economică a ţărilor africane asociate. Lucrurile nu s-au petrecut, însă, întocmai. În primii cinci ani, între 1958 şi 1962, au fost alocate pentru Fond aproximativ 200 milioane lire sterline. În perioada 1963—1967, suma depăşea 260 milioane lire sterline. Raportat la cei peste 60 milioane locuitori din cele 18 ţări, revine mai puţin de două treimi dintr-un penny pe zi de persoană. În noua convenţie din 1969, suma acceptată de „cei şase" era de 330 milioane lire sterline. Sumă încă mică, reprezentînd doar cinci la sută din exporturile normale de capital către ţările în curs de dezvoltare.

Dincolo de sumele insuficiente, însă, controlul asupra folosirii lor în practică se află în mîinile „celor şase". În consecinţă, cea mai mare parte a fondurilor se cheltuieşte pentru agricultură şi infrastructură (drumuri, căi ferate, porturi etc.) ceea ce contribuie la menţinerea caracterului slab dezvoltat al economiilor acestor ţări — producătoare de materii prime şi nu ţări cu o bază industrială. Ţările africane se plîng de faptul că, pînă la sfîrşitul anului 1968, numai 4 la sută din investiţiile Fondului au fost alocate pentru proiectele industriale. Noua convenţie din mai 1969 se referă la „promovarea industrializării", dar nu conţine nici o prevedere concretă în acest sens. De fapt, cele trei domenii în care urmează să fie folosite sumele Fondului de dezvoltare sînt : investiţiile şi infrastructura ; cooperarea tehnică, inclusiv cea legată de investiţii ; comerţul şi promovarea vînzărilor de produse africane. Buletinul C.E.E. precizează clar cine va beneficia de acest fond : „Alocaţiile nerambursabile vor fi folosite în general pentru infrastructură în vederea atragerii capitalului particular".

Dacă Marea Britanie ar adera la Piaţa comună, forţa marilor monopoluri ar apăsa şi mai greu asupra Africii. Piaţa comună nu oferă soluţii — nici Africii, nici Marii Britanii. Este necesară o structură fundamental nouă a comerţului mondial, care să cuprindă toate ţările lumii. Într-un asemenea cadru s-ar putea găsi şi posibilitatea sprijinirii industrializării Africii.

Petroleo y Mineria de Venezuela

CARACAS

MĂSURI DE STIMULARE A ECONOMIEI

ASOCIAŢIA „Pro-Venezuela" a dat publicităţii o declaraţie în care propune o serie de măsuri menite să facă faţă tratamentului discriminării pe care îl aplică S.U.A. faţă de petrolul venezuelean.

Iată punctele principale ale declaraţiei :

1. Orientarea comerţului exterior venezuelean — în ceea ce priveşte produsele noastre tradiţionale ca petrolul, precum şi cele care vor apărea în viitor — spre acele ţări care nu ne pun restricţii pentru produsele noastre de export. Nu este dificil să obţii pieţe de desfacere a petrolului în Europa, în Japonia sau ţări importante din America Latină. Ca dovadă, Bolivia este pe punctul de a semna acorduri cu ţările Europei de răsărit în ceea ce priveşte exportul său de petrol. Venezuela, situată din punct de vedere geografic mai bine decît oricare altă ţară din America Latină, nu ar întîmpina în această direcţie un obstacol de neînlăturat.

2. Simultan cu procesul căutării unor pieţe pentru export, trebuie să se pună

Sonde în apele lacului Maracaibo (Venezuela)

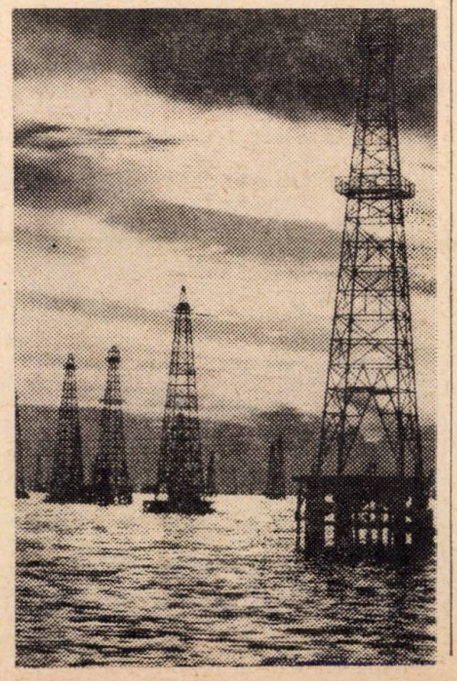

problema unei mai raţionale manevrări a importurilor. Venezuela nu trebuie să-şi lărgească importurile din S.U.A., aşa cum face în prezent, cînd principalului său produs de export i se închid în această ţară toate drumurile. Această problemă este cu atît mai uşor de soluţionat cu cît ţările europene şi Japonia vînd astăzi la preţuri mai scăzute decît S.U.A. şi acordă termene de plată mai elastice. Numai existenţa în ţară a numeroase sucursale ale unor firme nord-americane explică procentajul ridicat de importuri provenite din S.U.A.

3. Dezvoltarea industriei pentru export — obiectiv socotit ca o necesitate imediată — trebuie să fie realizată cu concursul unor capitaluri şi tehnici externe diversificate. Exploatarea minelor de fier şi construirea unor uzine siderurgice, pe de o parte, şi instalarea unor complexe siderurgice, pe de altă parte, trebuie să fie realizate prin oferte de capital avantajoase pentru Venezuela.

4. A sosit momentul să analizăm relaţiile noastre cu alte regiuni ale lumii, cu Europa, Japonia, ţările latino-americane şi ţările socialiste, dintr-un unghi de vedere cu totul nou. Comerţul mai intens cu aceste regiuni constituie astăzi una din cheile dezvoltării naţionale, concentrarea exporturilor şi importurilor fiind deja incompatibilă cu necesităţile dezvoltării noastre. O politică a acordurilor comerciale cu ţările amintite mai sus şi o activă căutare a situaţiilor oportune constituie un obiectiv la care Venezuela nu poate renunţa.

5. Politica faţă de investiţiile externe trebuie să constituie un obiect de analiză. În fond, aceste investiţii vor fi plătite prin exportul de produse venezuelene. Dacă o ţară ca S.U.A. ne închide poarta de intrare pe teritoriul ei, ar fi imprudent să admitem capitaluri care ar sfîrşi prin a secătui resursele noastre, fără a aduce economiei noastre beneficii palpabile.

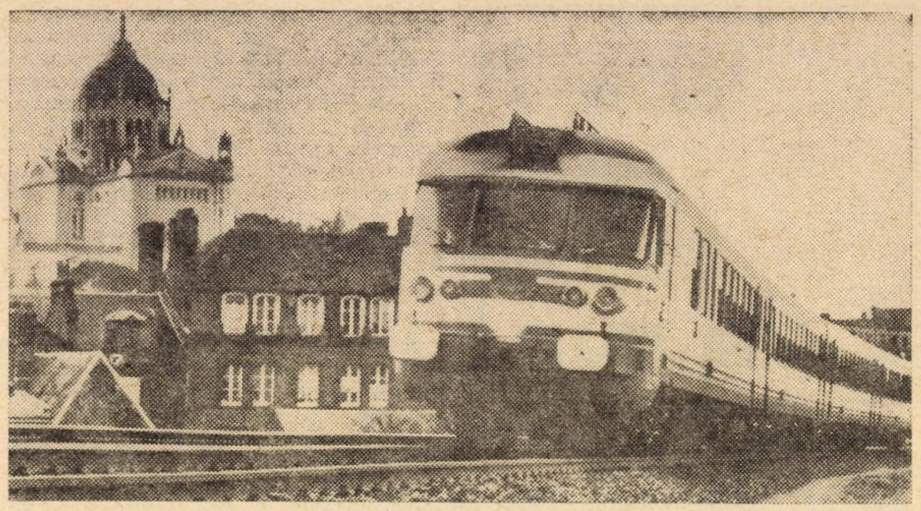

Recent, a început să circule în Franţa primul turbotren, pe distanţa Paris-Cherbourg. Turbotrenul atinge 180 km pe oră

Volksstimme
VIENA

OPOZIŢIA ÎN PORTUGALIA

S-A SCHIMBAT cumva dictatura fascistă în Portugalia datorită înlocuirii bătrînului Salazar prin Marcello Caetano? Cîteva denumiri s-au schimbat: poliţia politică nu se mai numeşte P.I.D.E., iar Partidul Unităţii a fost botezat „Acţiunea naţională a poporului". Dar, aproape peste tot, ţelurile şi metodele au rămas aceleaşi.

Caetano, interesat de „public relations", s-a străduit să creeze o impresie de liberalizare a regimului. A organizat alegeri care să arate opiniei publice mondiale că în ţara sa democraţia ar fi învingătoare. Însă numai 20 la sută din portughezi au avut dreptul de a vota la 26 octombrie, şi doar 40 la sută din această „elită" au făcut uz de acest drept. Dacă cele 130 de locuri din Adunarea Naţională sînt ocupte de oamenii Partidului unităţii, aceasta se datoreşte voturilor a numai 10 la sută din întreaga populaţie. Farsa electorală a avut, însă, consecinţe pe care Caetano nu le prevăzuse şi care nu-l puteau mulţumi.

Opoziţia a folosit toate posibilităţile pe care i le-a oferit demagogia guvernamentală şi a înfiinţat, în timpul campaniei electorale, Comitetele electorale democratice (C.D.E.) Nu au crezut în valoarea desfăşurării alegerilor de la 26 octombrie şi nici n-au dat impresia: candidaţii opoziţiei au declarat clar că nu aşteaptă rezolvări pozitive în cadrul acestor alegeri. Dar a existat posibilitatea de a atrage masele la participare politică, o posibilitate ce trebuia folosită, fiindcă permitea demascarea aşaziselor ţeluri liberale ale lui Caetano.

Toate acestea i-au conferit opoziţiei o nouă şi palpabilă stabilitate. Avîntul mişcărilor de opoziţie nu s-a terminat, însă, în seara zilei de 26 octombrie. În locul C.D.E. a apărut în diferite cartiere o nouă organizaţie, care poartă numele de „Mişcarea opoziţiei democratice", din care fac parte mii de oameni de diverse opinii.

Aceste fapte nu-l opresc pe Caetano să declare că în ţară nu are adversari politici. Dar, în acest răstimp, studentul catolic Daniel Texeira moare schingiuit în închisoare, muncitoarele Ursula Pulqueiro şi Rosalina Laboredas sînt schingiuite şi condamnate de un tribunal special, ciini poliţişti sînt asmuţiţi asupra greviştilor, sute de patrioţi sînt arestaţi, universităţile din Lisabona şi Coimbra sînt închise pentru a zădărnici acţiunile studenţilor spre o reformă a învăţămîntului.

În ceea ce priveşte războiul colonial, el domină viaţa politică şi se loveşte de refuzul şi opoziţia populaţiei — tineri, femei, muncitori sau intelectuali. Aproximativ 50 la sută din cheltuielile statului sînt înghiţite de un război care durează de zece ani şi al cărui scop este aplicarea silită a statutului de „teritoriu transoceanic al Portugaliei" statelor Mozambic, Angola şi Guineea-Bissau. Serviciul militar s-a mărit de la patru ani la şase ani şi patru luni, bărbaţii peste 40 de ani pot fi concentraţi pentru serviciu suplimentar pe încă 26 de luni, iar resursele şi bogăţiile naturale ale Portugaliei, şi aşa insuficiente, sînt înghiţite de această aventură sîngeroasă.

Încă în 1967, regimul a trebuit să recunoască existenţa a 14 000 de dezertori. Între timp, opoziţia împotriva războiului colonial s-a întărit. Pe străzile Lisabonei sute de demonstranţi au luat poziţie la 21 februarie împotriva războiului. Se remarcă, în această mişcare de rezistenţă, în special femeile, care organizează demonstraţii de protest în satele şi în porturile unde sînt îmbarcaţi soldaţii. Se observă, de altfel, că femeile portugheze, în majoritate catolice, participă din ce în ce mai mult la viaţa politică a ţării. De asemenea, şi în sînul bisericii numeroşi clerici au început să participe la lupta împotriva subjugării fasciste. Iar faptul că enciclica „Populorum progressio" a fost cenzurată de guvernul de la Lisabona este, desigur, legată de această evoluţie, chiar dacă pelerinajul papei Paul VI la „Fatima", în 1967, fusese folosit de Salazar ca un „sprijin" pentru regimul său.

Opoziţia împotriva războiului colonial îmbracă diverse forme de luptă. Ar putea fi luate în consideraţie grevele muncitorilor de pe şantierele navale sau mişcarea unanimă de protest a tuturor salariaţilor din spitale. Această ultimă mişcare a avut loc în februarie 1970 şi ilustrează procesul de maturizare a opoziţiei.

Se ştie că sindicatele portugheze sînt controlate de fascişti şi că grevele reprezintă un delict pentru care se acordă pedepse pînă la opt ani detenţiune. Cu toate acestea, numai în 1969 au participat la greve peste 150 000 de muncitori. În prezent, se acţionează pentru înlocuirea conducerii „oficiale" a sindicatelor prin activişti aleşi.

jeune afrique

LIBIA: UN PRIM BILANȚ

ÎNAINTE de septembrie 1969, în Libia două milioane de locuitori trăiau ca în Evul Mediu, în timp ce țara — a șasea producătoare de petrol din lume (140 milioane tone pe an) — era condusă de un guvern decăzut. De șase luni, însă, Libia este republică ; un grup de ofițeri a înlăturat de la conducere clasa privilegiată (reprezentînd 10 la sută din populație) ; producția de petrol a crescut, companiile străine au mărit redevențele, bazele militare de la Wheelus Field și Tobruk sînt în curs de evacuare. După șase luni, la Tripoli se face un prim bilanț, se încearcă alegerea judicioasă a aliaților și demascarea „falșilor prieteni", se definesc mijloacele de acțiune. La capitolul „bilanț" sînt înserate : limitarea beneficiilor asupra mijloacelor de echipament, „libianizarea" a patru bănci străine (51 la sută din capital trebuie să aparțină unor libieni) ; reducerea chiriilor care favorizau speculațiile financiare și accelerarea construcțiilor ; deschiderea unei anchete asupra bunurilor tuturor persoanelor care lucrează pentru stat ; publicarea unui decret obligînd orice întreprindere care angajează un muncitor străin specializat să-l dubleze cu un muncitor libian pentru a-i asigura acestuia din urmă calificarea ; instituirea unui control sever asupra activităților companiilor petroliere străine.

Revoluția libiană este pe cale să-și definească o filozofie și o strategie. Am avut la Tripoli o convorbire cu o personalitate libiană — un membru al Consiliului Revoluției, vice-premier al cabinetului, ministru de interne și prieten cu colonelul Kaddhafi — tînărul căpitan de 26 de ani, Jalloud. Iată, pe scurt, ce mi-a declarat el : „Mișcarea noastră proclamă instaurarea unei veritabile democrații, care să împiedice libertatea de acțiune a capitalismului. Vrem să creăm o largă uniune populară. În acest scop, studiem statutele F.L.N.-ului algerian, Uniunii Socialiste Arabe, Frontului de eliberare din Yemenul de Sud. Sindicatele libiene, epurate de elementele compromise sub vechiul regim, vor avea de jucat un rol nou, un rol de educare politică a muncitorilor, ca, de pildă, în țările socialiste. Avem numeroase proiecte economice : trebuie să industrializăm țara și să încurajăm întreprinderile mici și mijlocii pentru a satisface, pe cît posibil, nevoile noastre și a limita importurile... Trebuie să dezvoltăm agricultura, încurajînd material pe țăranul libian să muncească și să producă".

Am părăsit pe căpitanul Jalloud pentru a mă întîlni cu un conducător sindical, cu care am avut o convorbire asupra problemelor petroliere. „În 1960, mi-a spus acesta, cînd companiile străine au început să implanteze sonde în deșertul libian, continuam să credem că Sahara era pentru noi o nenorocire. Deodată, am aflat că, dimpotrivă, ea era șansa noastră. 28 de societăți străine ne-au invadat țara, cu mașinile, dolarii și tehnicienii lor. În decurs de zece ani, acești «noi stăpîni» n-au format decît doi specialiști libieni în petrol. Redevențele au început să curgă, este adevărat, însă în seifurile regelui și ale favoriților săi".

L-am întrebat dacă Consiliul Revoluției intenționează să efectueze, într-un viitor apropiat, naționalizarea petrolului. Se pare că nu, pentru moment. Ministrul petrolului, Mabruk, consideră că, date fiind înapoierea tehnologică și stadiul actual al posibilităților sale economice, Libia nu ar fi în măsură să exploateze singură această bogăție.

Petrolul, însă, nu este remediul-miracol. Țara trebuie industrializată și, pentru a relua termenii căpitanului Jalloud, trebuie asigurat un loc de muncă pentru toți, sînt necesare educarea tineretului și emanciparea femeilor.

Vechiul regim ducea o politică pro-occidentală în materie de învățămînt, impunînd engleza ca limbă obligatorie în universitate. După revoluție, s-a impus o nouă orientare. Este vorba de respectarea culturii arabo-islamice și, în același timp, de deschiderea față de științele moderne. Învățămîntul primar și mediu a devenit obligatoriu. Formarea unor muncitori calificați a devenit un obiectiv esențial. Centrele de formare profesională își vor mări serios atribuțiile.

Mahjoub FAOUZI

Fosta bază militară americană de la Wheelus, după evacuarea unui nou contingent de trupe străine

Cevdet SUNAY

președintele Republicii Turcia

Răspunzînd invitației adresate de președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, între 13 și 17 aprilie va efectua o vizită oficială în țara noastră președintele Republicii Turcia, Cevdet Sunay.

Cevdet Sunay s-a născut în 1900 la Trabzon, localitate de pe coasta turcească a Mării Negre. După primul război mondial, absolvent al Colegiului militar din Istambul, Cevdet Sunay este integrat în armata din Anatolia condusă de Kemal Atatürk. Pentru calități excepționale, demonstrate în luptele purtate la Sakarya și Izmir, primește „Medalia independenței". Din 1930 — anul terminării Academiei de război, Cevdet Sunay ocupă diferite funcții în cadrul forțelor armate turce, devenind în 1950 șef al operațiunilor statului major general. În 1959 este numit general de armată, după un an, comandant al forțelor terestre, iar în 1960 — șef al statului major general.

Din 1966, Cevdet Sunay este președinte al Republicii Turcia. Este de remarcat faptul că alegerea sa de către Parlament s-a bucurat de aprobarea tuturor partidelor politice din țară. Ea consemna recunoașterea înaltei stime pe care și-o cucerise de-a lungul atîtor ani de luptă pentru liniștea și prosperitatea Turciei.

Încă de la instalarea în postul de președinte al Republicii Turcia, Cevdet Sunay a insistat asupra necesității lărgirii colaborării cu statele vecine, în contextul unei politici externe de independență, în conformitate cu interesele țării, cu interesele păcii în lume.

„Sîntem datori — a spus președintele Cevdet Sunay, în timpul vizitei pe care a făcut-o în Turcia, anul trecut, președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu — ca în relațiile internaționale să militățm pentru respectarea principiilor independenței, suveranității naționale, egalității în drepturi, respectului reciproc și neamestecului în treburile interne, condiții esențiale pentru menținerea păcii în lume".

Relevînd, în primăvara trecută, prețuirea pe care o acordă atît România cît și Turcia principiilor egalității în drepturi și respectului reciproc între state, președintele Cevdet Sunay considera că acest lucru a contribuit și va contribui și în viitor la consolidarea „sentimentelor de bună vecinătate și de prietenie" care s-au stabilit de-a lungul anilor între cele două țări.

L. E.

poșta redacției

RELAȚIILE DINTRE CUBA ȘI CELELALTE ȚĂRI LATINO-AMERICANE

I. Negulescu, Brașov. În ultima vreme, observatorii politici remarcă în multe state sud-americane tendințe tot mai accentuate spre reluarea relațiilor cu Cuba. „Independența crescîndă către care aspiră America Latină — scria recent cotidianul «Le Monde» — accelerează reluarea relațiilor bilaterale între țările continentului și Cuba". După cum se știe, în 1964, Organizația Statelor Americane (O.S.A.) a impus membrilor săi să rupă relațiile comerciale și diplomatice cu Cuba. Actuala opoziție a țărilor latino-americane membre față de această hotărîre s-a manifestat pregnant la ultima sesiune ministerială a C.I.E.S. (Consiliul Interamerican Economic și Social) de la Caracas. Ministrul de externe venezuelan a arătat, cu acest prilej, că piața cubană este mult prea apropiată pentru a fi ignorată. Tot la reuniunea de la Caracas, primul ministru din Trinidad-Tobago a declarat că țările continentului latino-american „au învățat că boicotul diplomatic și economic nu este cu siguranță nici atitudinea cea mai eficace, nici cea mai justă față de o țară care a ales un sistem economic și social diferit de al nostru". Comentatorii politici au subliniat faptul că declarația primului ministru din Trinidad-Tobago a fost sprijinită de președintele venezuelan, Caldera. Referindu-se la tendințele mai sus menționate, Carlos Rafael Rodriguez, ministru fără portofoliu în Guvernul Revoluționar al Republicii Cuba, membru al secretariatului C.C. al Partidului Comunist din Cuba, a declarat recent, în cadrul unei conferințe de presă organizată la sediul Națiunilor Unite: „Cuba este dispusă să reia relațiile cu oricare guvern latino-american, dar fără a i se impune nici un fel de condiții". Vorbitorul a adăugat că nu trebuie confundate problemele restabilirii relațiilor cu Cuba cu întoarcerea Cubei în Organizația Statelor Americane. „Cuba — a spus Rodriguez — nu intenționează să se reintegreze Organizației Statelor Americane, întrucît consideră că aceasta nu reprezintă interesele comunității latino-americane, ci este un instrument al Statelor Unite ale Americii".

Dan Felix Ripă, Iași. Materialul trimis de dv. nu aduce completări informațiilor existente în volumul „Interpolul în acțiune" de Ion Aszodi.

Mihai Nueleanu, com. Aninoasa, jud. Gorj. Nu posedăm informații suplimentare privitoare la „Contesa roșie".

Ion P. Ciulacu, com. Izvoarele, jud. Ilfov. Vă sugerăm să vă adresați unei publicații care tratează și probleme de etnografie.

Constantin P. Mihailciuc, Găiești. În nr. 13 al revistei noastre, la rubrica „Reflector", au fost descrise adevăratele circumstanțe ale morții lui Joseph Kennedy jr.

ELVEȚIA ȘI O.N.U.

Gh. Bădescu, Craiova. Elveția nu este membră a Organizației Națiunilor Unite. În cursul anului trecut, mai multe personalități și organizații elvețiene s-au pronunțat pentru aderarea țării la O.N.U. Cu timpul, cererile de acest gen s-au înmulțit. Către sfîrșitul lunii martie, Asociația elvețiană de politică externă, al cărei președinte de onoare este fostul consilier federal, Willy Spühler, s-a pronunțat în unanimitate în favoarea aderării Elveției la O.N.U. În cursul acestei reuniuni, președintele Crucii Roșii elvețiene, Hans Haug, a subliniat faptul că imperfecțiunile O.N.U. (care au făcut obiectul unui raport al Consiliului Federal la 16 iunie 1969) nu trebuie exagerate de către opinia publică elvețiană și că se impune să se țină seama de „munca vizibilă și invizibilă în domeniile politice și nepolitice" pe care o desfășoară această organizație internațională. Profesorul Haug a subliniat faptul că, atîta timp cît O.N.U. este și rămîne un for și un instrument de colaborare internațională și de menținere a păcii, Elveția are datoria să facă parte din această organizație. Profesorul Haug a adăugat că aderarea la O.N.U. nu este incompatibilă cu neutralitatea tradițională a Elveției. În urma rezoluției favorabile votată de Asociația de politică externă, urmează ca hotărîrea Camerelor federale în legătură cu aderarea Elveției la O.N.U. să fie supusă votului populației.

Gheorghe N. Luxandra, com. Stîlpeni, jud. Argeș. 1) Insula Paștelui are o suprafață de 179 kmp și cîteva sute de locuitori. Înălțimea maximă înregistrată în insulă este de 538 m. Descoperită de Roggeveen în anul 1722, în zilele de Paști (de aici și numele insulei), insula aparține statului Chile din 1888. 2) Nu se cunoaște numărul exact al statuilor existente în sau provenind din Insula Paștelui. Numărul celor rămase în insulă este destul de ridicat. Statui descoperite în insulă au fost achiziționate de diferite muzee.

G. Ionescu, Bîrlad. Ultimul contingent al trupelor britanice din Libia a fost evacuat la 28 martie.

ORAȘUL VERTICAL

N. Stamate, București. Concursul încheiat cu marele premiu internațional de arhitectură și urbanism „Numărul de aur", desfășurat la Cannes, între 2 și 17 martie, a întrunit anul acesta 14 echipe de arhitecți. Laurii finali au fost obținuți de italienii Aldo Loris Rossi și Donatella Mazzoleni pentru proiectul „Orașului vertical". În ce constă acest proiect? În primul rînd, arhitecții italieni au avut în vedere o serie de statistici privind viața orașelor construite orizontal. Potrivit acestor statistici, cea mai mare parte a locuitorilor marilor orașe trăiesc departe de centru (ocupat aproape exclusiv de birouri și centre comerciale și find, din acest punct de vedere, un „spațiu mort" timp de 12 ore din 24). Circulația în marile orașe pune, atît autorităților cît și populației, numeroase probleme, provoacă pierdere de timp (la Milano, spre exemplu, există 1 900 km de străzi), risipă de suprafață (70 la sută din teritoriul orașului Los Angeles e rezervat circulației automobilelor) etc. Pornind de la aceste date, cei doi arhitecți italieni au imaginat un oraș construit pe verticală, a cărui lungime ar fi de 1 km și a cărui înălțime ar fi de 800 m și care ar putea adăposti pînă la 250 000 locuitori. Fiecărui nivel i-ar corespunde o anume activitate socială: baza ar asigura legătura cu exteriorul; al doilea nivel — piețele; ar urma centrul administrativ, apoi universități, muzee, teatre, locuințe și, deasupra, parcuri, stadioane, piscine, grădină zoologică etc. În acest colos, circulația ar fi realizată, concomitent, în trei dimensiuni: legăturile verticale vor fi asigurate de metrou și autobuze; legăturile orizontale — de monorai sau trotuare rulante; cele în diagonale, de scări mobile; în sfîrșit, legăturile aeriene, de elicoptere. Din punct de vedere practic, planurile arhitecților italieni prezintă mari avantaje. În primul rînd, cheltuielile enorme înregistrate astăzi pentru echiparea tehnică a orașelor orizontale ar fi reduse considerabil prin centralizarea, pentru întreg orașul, a tuturor instalațiilor. În al doilea rînd, prin răspîndirea acestui gen de orașe, s-ar recupera vaste suprafețe pentru agricultură. În sfîrșit, locuitorii unui asemenea oraș ar fi beneficiarii unei splendide panorame. De altfel, Rossi și Mazzoleni întrevăd așezarea unui oraș vertical în preajma unui munte, încît locuitorii fiecărui nivel să se bucure de natură. (În fotografie: proiectul orașului vertical).

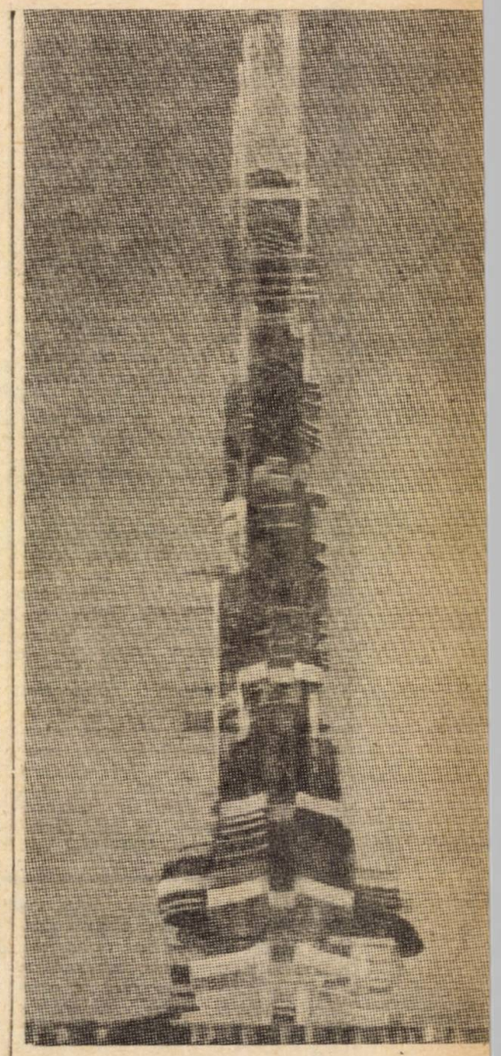

MINISTATUL NAURU

Statul Nauru are o întindere de numai 21 kmp, adică are mărimea unui orășel de provincie. Aici locuiesc 6 000 de oameni, dintre care 1 000 în capitală, în minioraşul Yangor. Nu de mult, statul Nauru a sărbătorit împlinirea a doi ani de la cucerirea independenței (obținută la 31 ianuarie 1968). Insula, care din punct de vedere geografic aparține arhipelagului Micronezia, se află izolată pe hartă (nici un vecin pe o distanță de 350 km). Nauru a fost descoperit în anul 1798 de căpitanul englez Fern, care l-a numit „Pleasant island" pentru țărmurile înzestrate cu o faună luxuriantă. În munții insulei se găsește fosfat, din extragerea căruia țara realizează un înalt venit național. Extragerea fosfatului a fost începută de englezi și continuată de germani, după ce Nauru a devenit o colonie germană. După primul război mondial, statul Nauru a fost trecut sub mandatul Australiei de către Liga Națiunilor. Mai tîrziu, Australia, Marea Britanie și Noua Zeelandă au administrat statul Nauru ca teritoriu tutelat de O.N.U.. Începînd cu anul 1919, extragerea fosfatului a fost preluată de la firmele englezo-germane de instituția englezo-australo-neo-zeelandeză „British Phosphate Commision". După părerea specialiștilor, fosfatul se va epuiza peste 20—30 de ani. Australia a oferit locuitorilor o altă insulă, lîngă țărmurile Australiei, cu condiția renunțării la independența națională. Naurezii au respins oferta.

Mara SZAKATS, Oradea

poșta redacției

BHUTAN

Situată între provinciile indiene Assam și Bengalul de vest această țară, în general puțin cunoscută, are o suprafață de 51 000 kmp. Numele principatului înseamnă „Țara zmeului". Mărginit la nord de lanțul munților Himalaya, iar la sud de junglele dese ce se întind de-a lungul Brahmaputrei, Bhutanul a fost un ținut greu accesibil pînă în anul 1962, cînd s-a construit prima șosea modernă care îl leagă de India. Lipsa căilor de comunicație a avut drept rezultat izolarea sa de țările înconjurătoare. Trecutul Bhutanului se pierde în negura istoriei. Potrivit cronicilor tibetane, prin anul 647 e.n. era un maharadjat: locuitorii (populație teplu) trec, în jurul anilor 750, la religia budistă. În secolul al IX-lea, se află sub dominație tibetană, iar în secolul al XVI-lea, cînd își recapătă independența, puterea este împărțită între conducătorii religioși și cei politici. Pînă în anul 1772, pe aceste meleaguri europenii erau cunoscuți numai din auzite. În acel an, luptătorii bhutanezi au pătruns în micul stat indian Kuthebur. Trupele Companiei Indiilor au respins aceste atacuri, însă, spre mijlocul secolului trecut, bhutanezii au ocupat trecătorile care duceau spre țara lor. În cele din urmă, englezi, au fost siliți să înceapă tratative de pace. În 1862, Bhutanul este ocupat. Guvernul englez se obligă să plătească un ajutor anual de 50 000 rupii. În primul deceniu al secolului nostru, unul din guvernatorii regionali întemeiază în Bhutan o dinastie domnitoare. Noul conducător primește din partea guvernatorului Indiei, în anul 1910, titlul de maharadja. În 1949, India preia obligațiunile engleze față de principate. Forma de guvernămînt actuală este sistemul absolutist. Există un consiliu național format din 130 de membri, dar care, în mod practic, nu are vreun rol legislativ sau deliberator. Bhutanul este împărțit din punct de vedere administrativ în 8 județe conduse de feudali numiți de maharadja. Locuitorii, în număr de 660 000, vorbesc un dialect tibetan. Ocupația lor de bază este agricultura și creșterea animalelor. Pînă nu de mult, singurele școli existente, foarte puține de altfel, erau conduse numai de călugări. În ultimii ani, au fost înființate școli de stat, fără ca învățămîntul să fie, însă, obligatoriu. În aceste școli sînt predate istoria și geografia țării, limba hindi și în unele engleza. Așezările bhutaneze au un anume specific: în punctele strategice care domină văile importante se înalță forturi care pot adăposti pînă la 2 000 oameni: aceste așezări se numesc dzonguri *și sînt foste citadele ale feudalilor și călugărilor.*

D. MACH
Cîmpia Turzii

EVADAREA LUI GIRAUD

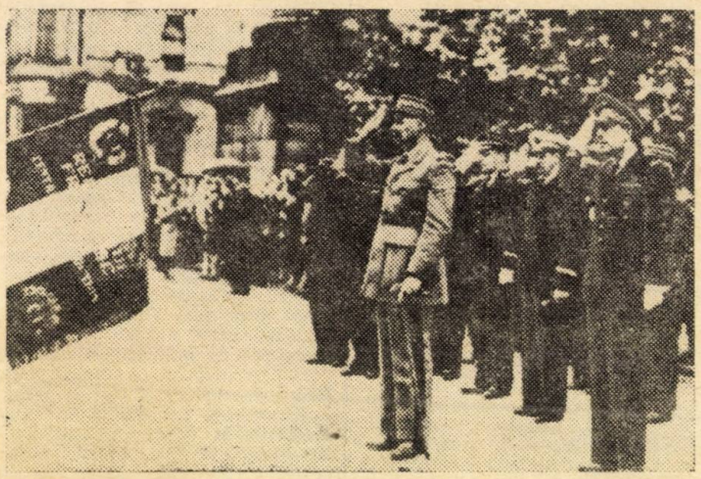

Emil Grigorescu, Galați. În aprilie 1942, cînd armatele hitleriste ocupau aproape întreaga Europă, în interiorul Germaniei erau deținuți mii și mii de prizonieri din țările cotropite. Numeroși ofițeri superiori de diferite naționalități erau închiși în diferite fortărețe, bine păzite. Cu toate acestea — pare de necrezut — un oarecare Hans Greiner, inginer și industriaș, reușește să evadeze dintr-o fortăreață și să străbată teritoriul german, trecînd frontiera Elveției, unde, fiind suspectat de spionaj, este arestat de poliția federală. La 22 aprilie 1942, Europa află din ziarele hitleriste o știre senzațională: Goebbels oferea un premiu de 100 000 de mărci pentru prinderea pretinsului inginer, care era, în realitate, generalul francez Henri Giraud. Ancheta întreprinsă ulterior a stabilit că acesta evadase cu ajutorul unei întregi rețele de patrioți germani, ostili regimului hitlerist. Hitler a ordonat atunci executarea tuturor celor implicați în operația de evadare și a exercitat presiuni diplomatice puternice asupra guvernului elvețian pentru extrădarea fugarului. Între timp, însă, acesta ajunsese la Londra, unde a fost primit cu onorurile cuvenite (în fotografie). O lună mai tîrziu, generalul Giraud prelua comanda trupelor franceze din Africa. Aceasta a fost cea mai spectaculoasă evadare cunoscută în timpul celui de-al doilea război mondial și a constituit, mai tîrziu, subiectul a sute de articole de ziar, a unor cărți și a unui film de mare succes.

Ionel Toma, Buzău. Aflat în Tanzania, Mawenzi (5 355 m) este una dintre culmile munților Kilimandjaro. Acest vulcan stins a fost adesea ținta unor escaladări, printre care amintim: Edouard Vyss-Dunant, Ghiglione, Robert Gréloz, Francis Marullaz. Și totuși, recenta escaladare a elvețianului Fritz Lörtscher este, în felul ei, o premieră. Alpinistul elvețian a escaladat pentru prima oară peretele estic al vîrfului Mawenzi, extrem de accidentat. Fritz Lörtscher este în vîrstă de 36 ani.

Mihai Toader Titieni, Borșa, jud. Maramureș. Vă propunem să vă adresați revistei „Magazin istoric" sau revistei „Flacăra".

Grigore Fluieraș, Arad. În măsura în care vom obține date privind operațiile de aducere la suprafață a epavei transatlanticului „Andrea Doria", vom da curs solicitării dv.

Mihai Chiciu, Sinaia. În legătură cu precizarea privind erupția vulcanului Vezuviu, aveți perfectă dreptate. Totuși, orașele Pompei și Herculanae nu au fost îngropate numai sub cenușa vulcanică, chiar dacă Pliniu cel Tînăr face o asemenea precizare într-o scrisoare către Pliniu cel Bătrîn.

Andrei Herța, Ploiești. Vă mulțumim pentru aprecierile privind articolul despre organizațiile palestiniene, publicat în nr. 8 al revistei noastre.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de
Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația: București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

VACANȚA SE APROPIE!
pregătiți-vă din timp garderoba de sezon

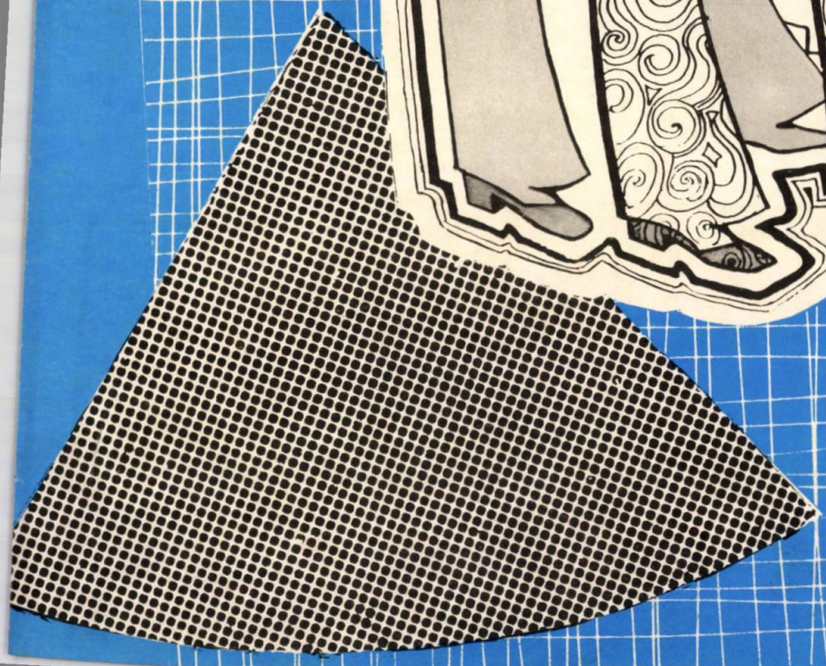

O colecție modernă de pantaloni lungi cu jachetă, din țesături de bumbac și bumbac cu poliester vă așteaptă în magazinele și raioanele de confecții. Croiala lor tinerească vă conferă o alură cochetă.

RECOM

Combinatul chimico-metalurgic „GH. GHEORGHIU-DEJ"

BAIA MARE

oferă următoarele produse

miniu de plumb

tiosulfat de sodiu cristalizat

pămînturi decolorante

Baia Mare,
str. Eliberării nr. 15

seleniu pur

— precum și instalații de purificarea seleniului pentru industria de semiconductori și instalații de fabricarea tiosulfatului de sodiu pentru uz fotografic

Lei 2

LUMEA

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

Nr. 16 *16 aprilie 1970*

VIZITA PREŞEDINTELUI TURCIEI ÎN ROMÂNIA

S. A. L. T.
A doua rundă

NIGERIA

Cursul reconstrucţiei şi reconcilierii

Miliarde sub gheaţă

Reportaj pe glob

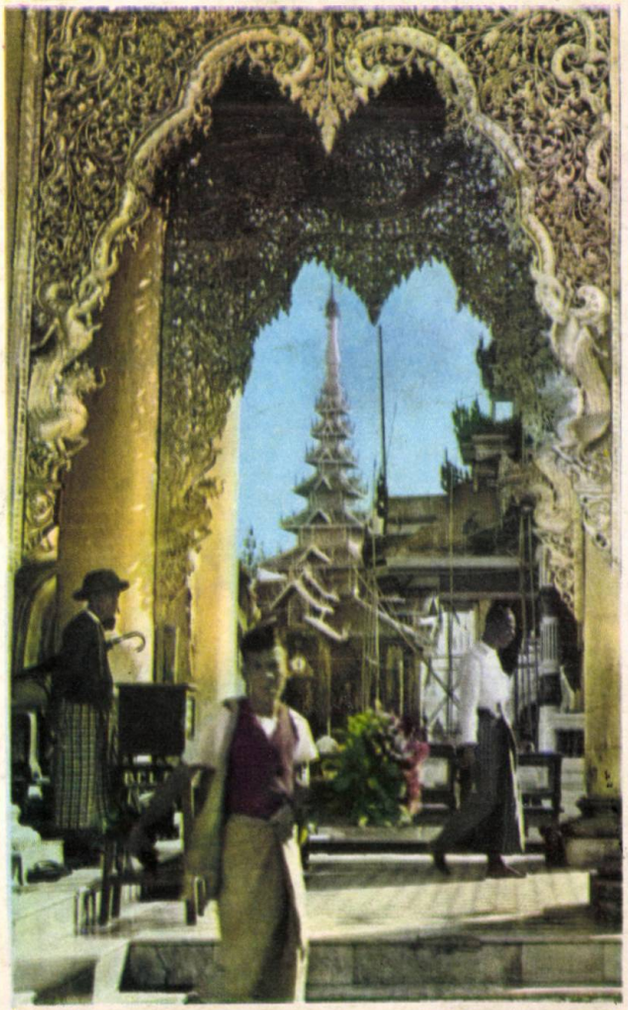

RANGOON

VIZITA PREȘEDINTELUI REPUBLICII TURCIA, CEVDET SUNAY

La sosire, pe aeroportul internațional București-Otopeni, președintele Republicii Turcia, Cevdet Sunay, împreună cu președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu

Mii de cetățeni ai Capitalei au salutat cu căldură pe cei doi președinți

La Monumentul eroilor luptei pentru libertatea poporului și a patriei, pentru socialism

LUMEA

Nr. 16 (338) — 16 APRILIE 1970

sumar

2 VIZITA PREȘEDINTELUI REPUBLICII TURCIA, CEVDET SUNAY. O manifestare de prietenie și stimă reciprocă. *Liana Enescu*
3 Ankara. Opinii și aprecieri semnificative. *Nicolae Ionescu*

4 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Rodica Georgescu*

ARTICOLE

6 Convorbiri româno-cehoslovace
10 S.A.L.T. : O rundă de negocieri. *Sergiu Verona*
12 Dialogul Bonn-Washington. *Radu Pascal*
18 Nigeria. Cursul reconstrucției și reconcilierii. *Dumitru Constantin*
19 Cazul Carswell și controversa Administrație-Congres. *Felicia Antip*

SINTEZE

7 Leninismul și dezvoltarea relațiilor economice internaționale. *Prof. dr. A. D. Albu, conf. dr. Al. Puiu*

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI

11 GENEVA. A XXV-a sesiune a Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa. *Nicolae Iordache*
14 ROMA. Limitele formulei guvernamentale. *Francesco Gozzano*
15 BAGDAD. Întîlnirea arabo-asiatică a partizanilor păcii. *George Serafin*

REPORTAJ PE GLOB

16 Rangoon. *Andrei Silard*

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

21 Un volum de istorie diplomatică. *George G. Potra*

SERIAL

23 Miliarde sub gheață (3). *Mircea Grigorescu*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 International Herald Tribune, Le Monde Diplomatique, Jeune Afrique, Der Spiegel, L'Express, Remarques Africaines

PROFIL

30 ABDOU DIOUF, primul ministru al Republicii Senegal

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr

CABINETUL DE PARTID · BIBLIOTECA SIBIU

LENINISMUL ȘI DEZVOLTAREA RELAȚIILOR ECONOMICE INTERNAȚIONALE

SĂPTĂMÎNA POLITICĂ PE GLOB

PRAGA: Convorbiri româno-cehoslovace

VIENA: Reluarea negocierilor S. A. L. T.

ROMA: Limitele formulei guvernamentale

WASHINGTON: Vizita cancelarului Brandt

LAGOS: Cursul reconstrucției

CAZUL JUDECĂTORULUI CARSWELL

ANCHORAGE sau BĂTĂLIA MILIARDELOR

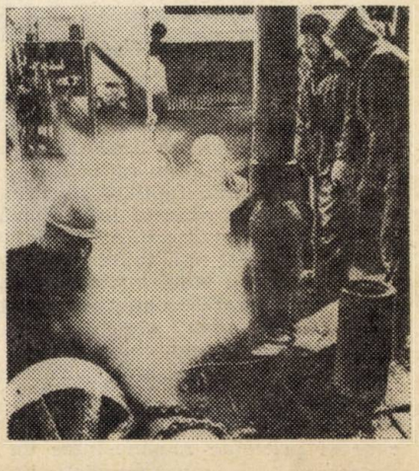

La masa convorbirilor oficiale

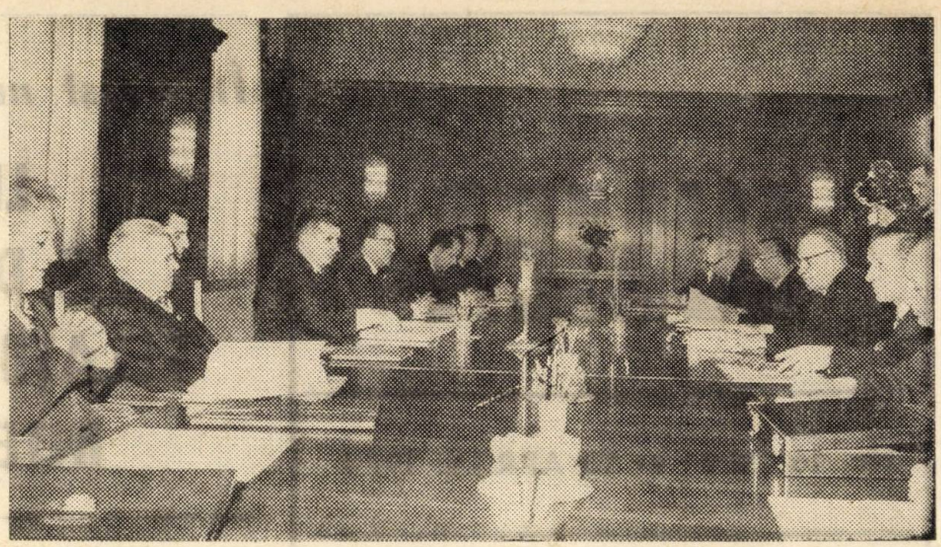

O MANIFESTARE DE PRIETENIE ŞI STIMĂ RECIPROCĂ

Relaţiile româno-turce înscriu, zilele acestea, un moment de deosebită însemnătate prin vizita pe care o efectuează în ţara noastră, începînd de luni, la invitaţia preşedintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceauşescu, preşedintele Republicii Turcia, Cevdet Sunay. Prima întîlnire oficială a unui şef de stat turc cu ţara noastră apare, în mod firesc, ca o acţiune de înaltă semnificaţie pentru dezvoltarea conlucrării româno-turce, pentru colaborarea rodnică a ţărilor europene, în scopul îmbunătăţirii atmosferei politice de pe continent, pentru întărirea păcii în lume. Ea constituie totodată continuarea, la cel mai înalt nivel, a dialogului întreţinut permanent, în ultimii ani, de personalităţi ale vieţii politice din cele două ţări, o mărturie a evoluţiei ascendente a raporturilor româno-turce.

Ţări pentru care apartenenţa la spaţiul balcanic şi european s-a tradus prin numeroase interese comune, România şi Turcia au găsit un limbaj de reciprocă înţelegere, în dorinţa lor de pace şi cooperare. Pe această bază, ele au dezvoltat relaţii tot mai strînse, lărgind mereu aria preocupărilor bilaterale. Ultima perioadă, în special, a adus o remarcabilă intensificare a schimburilor şi contactelor din diferite domenii. Amploarea pe care au cunoscut-o legăturile economice, în urma încheierii unei serii de acorduri şi înţelegeri oficiale, este ilustrată chiar şi numai de amintirea faptului că volumul schimburilor de mărfuri între România şi Turcia a crescut de 5,5 ori din 1961. Paralel cu o tot mai vastă şi diversificată cooperarea tehnico-ştiinţifică, s-au intensificat relaţiile culturale, artistice, turistice. Se poate observa astfel că cele două ţări dispun de o bogată şi variată arie de posibilităţi pentru cooperarea dintre ele.

În aprofundarea relaţiilor de colaborare şi prietenie româno-turce un rol de seamă l-au avut contactele directe, la diferite niveluri, ale factorilor de răspundere ai celor două state. Întîlnirile şefilor de guverne, miniştrilor de externe, ale unor delegaţii parlamentare au contribuit la o mai bună cunoaştere reciprocă, au reliefat preocupări comune, explorînd şi deschizînd noi perspective de conlucrare.

Sensul major al acestor întrevederi a fost concretizat în primăvara trecută de vizita în Turcia a preşedintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceauşescu. În Comunicatul comun dat publicităţii cu această ocazie se consemna cu satisfacţie că „relaţiile dintre România şi Turcia au înregistrat o importantă dezvoltare în diferite domenii, conform dorinţei sincere a celor două guverne de a întări raporturile dintre cele două ţări în spiritul bunei vecinătăţi şi al respectului reciproc".

La un an după ce Turcia i-a primit sărbătoreşte pe oaspeţii români, vizita preşedintelui Cevdet Sunay vine să sublinieze caracterul rodnic al colaborării dintre cele două state. În toastul rostit în seara primei zile a vizitei, preşedintele Nicolae Ceauşescu a spus: „Poporul nostru îşi primeşte întotdeauna prietenii cu căldură şi simpatie; manifestările pline de cordialitate şi stimă cu care populaţia Bucureştiului v-a întîmpinat astăzi ca, de altfel, primirea frumoasă şi ospitalitatea desăvîrşită cu care am fost înconjuraţi în timpul vizitei pe care am făcut-o anul trecut în Republica Turcia constituie o vie ilustrare a prieteniei şi preţuirii reciproce dintre popoarele şi ţările noastre". La rîndul său, preşedintele Republicii Turcia, Cevdet Sunay, remarca faptul că: „Schimburile utile de păreri care au avut loc pînă acum între conducătorii celor două ţări, ca şi identitatea de vederi la care am ajuns, oglindesc atmosfera de înţelegere şi sinceritate reciprocă care există între cele două părţi şi aceasta constituie un izvor de mare satisfacţie".

Aprecierea reciprocă, spiritul de înţelegere şi respectul mutual care animă relaţiile româno-turce stau la temelia dezvoltării acestora, înlesnind dialogul celor două naţiuni, dînd satisfacţia consensului asupra unor probleme de interes bilateral.

Luptînd pentru înfăptuirea idealului socialist, România promovează o politică de colaborare multilaterală cu ţările socialiste, dezvoltă relaţiile cu toate statele lumii, avînd convingerea că în acest fel acţionează în spiritul aspiraţiei omenirii spre civilizaţie, progres, pace. „Faptul că relaţiile dintre România şi Turcia sînt aşezate trainic pe principiile independenţei şi suveranităţii naţionale, egalităţii în drepturi, neamestecului în treburile interne şi colaborării reciproc avantajoase constituie o puternică premisă a evoluţiei lor sănătoase şi rodnice", remarca în toastul său din cadrul dineului oficial oferit în onoarea oaspeţilor turci, preşedintele Consiliului de Stat al României. Subliniind că aceleaşi principii stau la baza politicii generale a Turciei, preşedintele Cevdet Sunay spunea: „Pornind de la aceste considerente, împărtăşim şi noi vederile Excelenţei Voastre în ceea ce priveşte instaurarea unor bune relaţii şi a colaborării — în domenii în care ea este posibilă — între toate statele, fără deosebire de orînduirea lor". Relaţiile româno-turce constituie, în această direcţie, un exemplu de colaborare fructuoasă între ţări cu regimuri social-politice diferite, dar conduse de aceeaşi dorinţă de înţelegere şi colaborare.

Toasturile rostite luni seara de preşedintele Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceauşescu, şi de preşedintele Republicii Turcia, Cevdet Sunay, au reliefat interesul firesc al celor două ţări, vital legate de soarta continentului european, pentru securitatea, instaurarea unei atmosfere de destindere în Europa. „Popoarele noastre — sublinia în toastul său preşedintele Nicolae Ceauşescu — sînt interesate ca

Europa să nu mai devină niciodată teatrul unor noi conflagrații mondiale, ci terenul unei conlucrări fertile în interesul fiecărei țări, al progresului general. În acest context apreciem că există premise pentru pregătirea unei conferințe general-europene, consacrată securității și cooperării pe continent". La rîndul său, președintele Republicii Turcia, înscriind conferința europeană consacrată securității și cooperării în sfera acțiunilor internaționale valoroase, servind cauzei unei păci drepte, remarca faptul că „alături de diferendele și neînțelegerile care au loc în diferite regiuni, alături chiar de conflictele armate pe care le urmărim cu întristare, constatăm cu satisfacție începutul consolidării, cel puțin pe continentul nostru, a unei atmosfere de contacte și consultări, care deschid perspective optimiste".

A doua zi a vizitei a consemnat deschiderea la Palatul Consiliului de Stat, într-o atmosferă de cordialitate și înțelegere reciprocă, a convorbirilor oficiale între președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, și președintele Republicii Turcia, Cevdet Sunay.

În cursul convorbirilor au fost abordate probleme privind evoluția relațiilor de bună vecinătate și colaborare prietenească între cele două țări, perspectivele de dezvoltare a acestora, precum și principalele aspecte ale situației internaționale. S-a relevat cu satisfacție că, îndeosebi în urma vizitei în Turcia a președintelui Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, relațiile dintre cele două țări au cunoscut o evoluție ascendentă pe tărîm economic, tehnic, științific, cultural și turistic, evidențiindu-se noi posibilități de amplificare a relațiilor bilaterale în avantajul ambelor popoare, al colaborării și cooperării internaționale. În acest context a fost evidențiată utilitatea încheierii unui acord comercial de lungă durată între cele două țări.

Au fost relevate, de asemenea, colaborarea fructuoasă a celor două state în cadrul diferitelor organisme internaționale, necesitatea conlucrării lor în continuare pe arena internațională, în interesul consolidării păcii și al destinderii.

Cei doi președinți au avut un amplu schimb de păreri asupra unor probleme majore ale vieții internaționale actuale — securitatea europeană, relațiile interbalcanice, evenimentele din Orientul Apropiat, situația din Cipru, războiul din Vietnam.

În spiritul ideilor păcii și coexistenței între statele cu orînduiri sociale diferite s-a subliniat de ambele părți necesitatea îmbunătățirii climatului politic în lume, în spiritul principiilor unanim recunoscute ale dreptului internațional, de respectare a independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne.

A doua parte a călătoriei președintelui Republicii Turcia în patria noastră a fost dedicată unei vizite prin țară. Ea a constituit pentru înalții oaspeți un prilej de a cunoaște mai îndeaproape aspirațiile și realizările poporului nostru, eforturile sale pentru asigurarea prosperității patriei. Totodată, ea a fost o nouă posibilitate de atestare a sentimentelor de prietenie și stimă de care se bucură poporul turc în țara noastră.

Liana ENESCU

ANKARA

Opinii și aprecieri semnificative

Nicolae Ionescu

Evoluția ascensională a relațiilor româno-turce constituie o convingătoare demonstrație a adevărului că, pentru realizarea unui climat de înțelegere și colaborare, de destindere internațională, pentru eficiența colaborării între două țări și pentru statornicirea unor relații de încredere și stimă între două popoare, singura bază acceptabilă o constituie respectarea fidelă a principiilor fundamentale de justiție internațională.

Aflîndu-mă, zilele trecute, în Turcia, au fost nenumărate prilejurile de a constata prețuirea pe care atît oficialitățile guvernamentale cît și cercuri largi ale opiniei publice o acordă relațiilor de prietenie și colaborare româno-turce. *„Vizita pe care șeful statului turc o va întreprinde în România* — îmi spunea dr. Hifzi Ogur Bekata, vicepreședinte al Senatului — *va reprezenta, desigur, o contribuție însemnată la dezvoltarea relațiilor dintre cele două țări, după cum vizita de anul trecut în Turcia a președintelui Nicolae Ceaușescu a reprezentat un moment de seamă în istoria relațiilor româno-turce. Între cele două țări ale noastre nu există practic probleme litigioase. Poporul turc nutrește sentimente de sinceră prietenie față de țara dumneavoastră și avem certitudinea că aceste sentimente sînt împărtășite întru totul și de poporul român".*

Apreciind rezultatele înregistrate în ultimii ani în schimburile comerciale româno-turce, dl Ilhan Yasar, director general la Departamentul relațiilor economice, sublinia că, în comparație cu anul 1964, volumul comerțului celor două țări a fost, în anul 1968, de cinci ori mai mare. *„Consider această remarcabilă dezvoltare ca fiind foarte naturală* — spunea domnia-sa. *România și Turcia sînt țări prietene și vecine, unite de apele Mării Negre. Un alt numitor comun este așezarea lor în Peninsula Balcanică. Există deci toate condițiile favorabile pentru extinderea legăturilor economice și comerciale reciproce. Deși sîntem satisfăcuți de nivelul actual al acestor relații, sînt convins că putem căuta și descoperi noi posibilități în dezvoltarea lor".* Referindu-se la unele aspecte concrete ale colaborării dintre cele două țări ale noastre, dl Ilhan Yasar a amintit de modul extrem de favorabil în care este apreciată în Turcia activitatea experților români în cadrul Institutului de cercetări miniere din Ankara precum și cea a experților români în domeniul petrolului.

Într-o discuție prilejuită de o vizită la Ministerul afacerilor externe al Turciei, am avut ocazia să cunosc părerea d-lui Erdem Erner, director general la Departamentul pentru problemele răsăritene, privind importanța pe care țara sa o atribuie lărgirii relațiilor multilaterale cu țările socialiste. *„În trecut* — arată dl Erner — *Turcia a manifestat multe rezerve în ce privește stabilirea unor asemenea raporturi. Aceste rezerve au fost însă depășite și, în prezent, întreținem relații multilaterale cu țările socialiste europene. Considerăm că apartenența la sisteme sociale diferite nu constituie un obstacol în calea dezvoltării acestor relații".*

Vorbind despre preocupările vizînd asigurarea unei păci trainice în Peninsula Balcanică, interlocutorul sublinia convingerea țării sale că una din căile cele mai eficiente pentru atingerea acestui țel o constituie realizarea de relații bilaterale, cordiale, prietenești : *„Dacă fiecare stat balcanic va avea relații foarte bune cu vecinii săi se va crea un teren favorabil asigurării păcii în această zonă".* Tot dl Erdem Erner își exprima opinia că schimbul de vizite la cel mai înalt nivel va aduce o contribuție la amplificarea relațiilor româno-turce, la crearea climatului care să favorizeze consolidarea cooperării în domeniile economic, tehnic, științific etc.

Preocupată activ de problemele securității europene, Turcia își manifestă deschis dorința de a-și aduce propria contribuție, alături de toate statele continentului, la realizarea acestui deziderat. *„Ne pronunțăm* — îmi spunea directorul general al Departamentului planificării, Selcuk Korkut — *pentru destindere, pentru statornicirea și consolidarea încrederii între toate statele din Europa, pentru dezvoltarea continuă a relațiilor dintre ele, fără deosebire de sistem social. Din acest punct de vedere sîntem de părere că România a avut o contribuție considerabilă. În ceea ce ne privește, dorim să contribuim în continuare la stabilirea unor relații mai bune, bazate pe încredere, între toate statele continentului, deoarece sîntem convinși că pe acest drum ne vom apropia de soluțiile problemelor litigioase ale Europei".*

La procesul de apropiere între cele două țări, România și Turcia, manifestat pregnant în ultimii ani, și la creșterea continuă a schimburilor economice, științifice și culturale au contribuit în mod hotărîtor schimburile de vizite ale celor mai marcante personalități politice ale celor două țări.

Căldura cu care este întîmpinat în aceste zile președintele Republicii Turcia, Cevdet Sunay, în țara noastră, atmosfera și conținutul convorbirilor oficiale justifică concluzia că această vizită va imprima un conținut mai profund colaborării româno-turce, va da un nou impuls evoluției ascendente a relațiilor dintre cele două țări.

săptămîna în telegrame

ANULAREA MISIUNII „APOLLO-13"

În momentul în care sistemul „Apollo-13", după aproape 62 ore de călătorie spațială, se afla la 329 900 kilometri de Pămînt și la circa 90 000 kilometri de lună, la bord — și anume într-unul din rezervoarele de oxigen criogenizat (lichid) plasat în modulul de serviciu — s-a produs o explozie. Pe tabloul de comandă s-a aprins semnalul de alarmă, iar James Lovell, sub a cărui conducere se desfășoară zborul, a văzut pe una din ferestre că, în urma navei spațiale, rămînea o dîră subțire ca de fum alb. În minutele următoare, cei trei astronauți de pe „Apollo-13", a căror misiune cosmică a fost presărată de incidente neplăcute încă dinainte de a începe, au constatat că două din cele trei pile cu combustibil care alimentau nava cu electricitate, au încetat să mai funcționeze.

Alarma, transmisă la Centrul de control de la Houston, a fost urmată de verificarea electronică a tuturor instalațiilor, cu ajutorul computerelor de la bord și de la sol. Concluzia a fost că unul din cele două circuite electrice principale din capsula de comandă — și anume acela care asigura legătura cu rachetele poziționale — era scos din uz, nemaiavînd curent. În același timp, rezerva de oxigen a navei se epuiza rapid. În momentul cînd presiunea acestui gaz, esențial pentru supraviețuirea celor trei astronauți, s-a apropiat de zero, conducerea NASA, socotind misiunea ineluctabil compromisă din punct de vedere tehnic, a dispus anularea coborîrii pe astrul vecin și înapoierea sistemului „Apollo-13" spre Pămînt.

Hotărîrea a fost urmată de adoptarea imediată a unui nou program de zbor, al cărui obiectiv unic rămînea salvarea vieții celor trei oameni. Lemul (modulul) care trebuia să coboare pe Lună a început să fie considerat ca o „barcă de salvare" deoarece, în spațiul lui strîmt, se găseau sursele de curent electric și rezervele de oxigen inițial destinate ședерii astronauților Lovell și Haise pe Lună, timp de 33 de ore și jumătate. Acești doi zburători au și intrat, îndată după anularea misiunii selenare, în Lem. Numai Jack Swigert, astronautul care l-a înlocuit, în ultimul moment, pe Mattingly (suspect de rujeolă) a rămas în capsula de comandă, cu sarcina de a ține contactul cu Houston, pînă la ultima posibilitate de lucru a aparatajului electric.

Pe sol, una din cele mai importante măsuri luate a fost instalarea a doi astronauți-veterani într-o copie-model, a capsulei și Lemului, pentru a simula condițiile în care se află „naufragiații Cosmosului" și problemele cărora trebuie să le facă față în următoarele ore. Prin această „modelare" a situației, computerile sînt în măsură să aleagă, între mai multe soluții de zbor, pe cea „optimală", spre a putea să asigure — în vederea salvării celor trei oameni — traiectoria cea mai bună, economisirea curentului electric și a oxigenului, alcătuirea „programului fiziologic" al zburătorilor pentru următoarele ore și, în fine, orientarea capsulei în momentul suprem al intrării în atmosfera densă.

Se știe că operațiunile, foarte delicate, de înconjurare a Lunii, pentru a se obține cu ajutorul forței gravitaționale selenare orientarea pe o traiectorie de „cădere liberă" spre Pămînt, au fost efectuate cu succes. A fost depășit, în momentul de față și punctul astronomic de echigravitație, dintre Lună și Pămînt. Evoluția navei continuă conform noului program de zbor și, dacă circumstanțele — atît de dramatice pînă acum — ale acestui zbor nu suferă vreo schimbare imprevizibilă, în cursul zilei de vineri, 17 aprilie, capsula izolată a lui „Apollo-13" va intra în atmosfera terestră. Unde se va produce aterizarea? Ultimele informații furnizate de Centrul de control de la Houston indică un punct din Oceanul Pacific, la Nord de Insulele Filipine, ca locul cel mai probabil. Nu este totuși exclus ca dificultăți de ultimă clipă să determine modificarea culoarului de intrare a capsulei în atmosferă și, în consecință, aterizarea într-un loc greu de prevăzut, undeva în Atlantic sau în Oceanul Indian. Apelul lansat de la Houston către toate navele din largul oceanelor pentru a da ajutor astronauților, în caz de nevoie, este semnificativ în această privință.

Se înțelege că atenția lumii întregi este îndreptată acum spre evoluția capsulei „Apollo-13" în ultimele ei ore de zbor, cu speranța unanimă că James Lovell, Fred Haise și Jack Swigert se vor înapoia cu bine din misiunea lor, devenită — ca urmare a unei cauze încă necunoscute (accident tehnic sau lovitură de meteorit) — cea mai dramatică și gravă criză din istoria astronauticii.

Orientul Apropiat

„TURNEUL DE ORIENTARE" AL LUI JOSEPH SISCO

În ultima săptămînă, incerta situație din Orientul Apropiat a înregistrat două evenimente majore: pe plan militar, raidul din 8 aprilie al aviației israeliene asupra sectorului central al Canalului de Suez, la 30 km în interior de linia de încetare a focului, raid în cursul căruia a fost atinsă clădirea unei școli primare din guvernoratul Sharkia, iar pe plan diplomatic vizita pe care secretarul de stat adjunct american, Joseph Sisco, o întreprinde într-o serie de țări din regiune.

Atacul israelian asupra localității egiptene Bahr el Bakar, soldat cu moartea a 31 de civili dintre care 30 de copii și cu rănirea a altor 46, a stîrnit o legitimă dezaprobare în rîndul opiniei publice mondiale. Presa a consemnat reacții de protest din țări arabe, țări socialiste, din numeroase alte state ale lumii, în care se subliniază îngrijorarea față de înrăutățirea situației din zonă și urgența respectării rezoluțiilor Consiliului de Securitate din 1967.

„Turneul de orientare" pe care Joseph Sisco îl întreprinde, între 10—20 aprilie, în Orientul Apropiat și care-l va purta succesiv în R.A.U., Cipru, Israel, Iordania și Liban, înainte de a sosi la Teheran, unde va prezida conferința șefilor misiunilor diplomatice americane din țările regiunii, suscită în majoritatea țărilor arabe scepticism cu privire la rezultatele lui. În general, subliniază agenția „France Presse", în capitalele arabe se crede că trimisul american nu se va mărgini doar „să vadă și să asculte" (așa cum a declarat Sisco în ajunul sosirii sale la Cairo), ci va face sondaje pe lîngă interlocutorii săi în vederea încercării de a găsi o soluție pentru criza din Orientul Apropiat. În special, vizita lui în R.A.U. a fost urmărită cu o atenție deosebită. Este, într-adevăr, pentru prima oară după războiul din iunie 1967 că un diplomat american de rang înalt întreprinde o călătorie la Cairo și aceasta la inițiativa Washingtonului. După părerea agenților de presă străine, nimic cu adevărat nou nu a rezultat din întrevederile „celui de-al treilea om" al diplomației americane cu oficialitățile egiptene. Deși Sisco a lăsat să se înțeleagă că Statele Unite ar dori să normalizeze, sau cel puțin să amelioreze, relațiile lor cu Cairo, el nu a inițiat discuții tehnice pe această temă. Într-un discurs pronunțat sîmbăta trecută, președintele Nasser confirmase că problemele contenciosului dintre S.U.A. și lumea arabă sînt capitale, ele rezumîndu-se în esență la două puncte: livrarea de arme către Israel și evacuarea teritoriilor arabe ocupate de forțele israeliene. Criticînd poziția Washingtonului față de criza din Orientul Apropiat, el a apreciat că „Statele Unite sînt direct vinovate de escaladarea operațiunilor militare prin furnizarea de arme Israelului". Referindu-se la creșterea numărului confruntărilor între părțile în conflict, președintele Nasser a declarat că „lupta nu a atins încă punctul său maxim" și că

La Ottawa, în fața clădirii Parlamentului, a avut loc una din cele mai puternice demonstrații antirăzboinice desfășurate în ultimii ani pe teritoriul Canadei. Demonstranții, printre care s-au numărat și persoane din Montreal, Kinsgton și alte orașe, au cerut să se pună capăt războiului din Vietnam

„liniile de încetare a focului nu mai există în practică".

Deşi întrevederea dintre preşedintele R.A.U. şi trimisul special american a fost calificată drept „cordială, prilejuind un schimb de păreri aprofundat asupra evoluţiei crizei din Orientul Apropiat", observatorii din Cairo notează că Sisco nu a făcut decît să repete interlocutorilor săi poziţia americană binecunoscută asupra conflictului arabo-israelian, conform cu mesajul preşedintelui Nixon asupra stării Uniunii şi cu declaraţia lui Rogers din 9

Preşedintele Nasser şi Joseph Sisco la întrevederea de la Cairo

decembrie 1969. La stîrşitul întrevederii dintre secretarul american şi ministrul de externe Mahmud Riad, un purtător de cuvînt egiptean arăta că ministrul de externe al R.A.U. a expus poziţia ţării sale, reafirmînd necesitatea punerii în aplicare a rezoluţiei Consiliului de Securitate din noiembrie 1967, şi a retragerii totale a trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate.

În cursul întrevederilor avute la Cairo, Joseph Sisco a abordat şi problema relaţiilor economice bilaterale legate de creşterea operaţiunilor americano-egiptene în domeniul petrolului. Se anunţă, în legătură cu aceasta, că Richard Parker, şeful secţiei pentru relaţiile cu R.A.U. din Departamentul de stat, care-l însoţeşte pe Sisco, va rămîne la Cairo pînă la 19 aprilie pentru a discuta problema relaţiilor economice şi culturale dintre cele două ţări.

După Cairo, următoarea etapă importantă a turneului secretarului de stat adjunct american este Tel Aviv (după o scurtă escală în Nicosia). Presa israeliană scria că vizita lui Sisco „va oferi conducătorilor israelieni prilejul de a-i explica în detaliu raţiunile pentru care Israelul nu poate accepta în ansamblu planul Rogers".

Londra

ALEGERILE MUNICIPALE ŞI STRATEGIA ELECTORALĂ

Ca şi fixarea bugetului (se consideră că majoritatea deputaţilor, atît laburişti cît şi conservatori, ar fi de acord cu măsurile privind o reducere a proiectului de buget, incluzînd probabil şi o scădere a impozitelor pe venituri), alegerile municipale desfăşurate în 28 de comitate din Marea Britanie, constituie o parte a strategiei electorale a guvernului laburist, apreciază observatorii politici. Bilanţul acestor alegeri indică o anumită recuperare de către laburişti a poziţiilor pierdute în scrutinul din 1967 la Londra şi un progres limitat al conservatorilor în provincie. Atenţia a fost concentrată în special asupra alegerilor pentru consiliul municipal al Londrei Mari (G.L.C.), — londonezii reprezentînd a şasea parte a electoratului — ele putînd influenţa indirect asupra stabilirii datei viitoarei consultări generale.

Într-adevăr, în cursul ultimelor luni toate sondajele de opinie ca şi rezultatele alegerilor parţiale arătau că laburiştii cîştigă teren. Dacă scrutinul Londrei ar fi confirmat această tendinţă, Harold Wilson ar fi putut să fie tentat de a avansa alegerile generale pentru luna iunie. Rezultatele alegerilor pentru G.L.C. nu par să fi încurajat pe premier să-şi asume un asemenea risc. Deşi laburiştii au recuperat de la adversarii lor conservatori 14 mandate în Consiliul municipal al Londrei Mari, acest succes rămîne totuşi limitat. Participarea corpului electoral la consultare a fost foarte slabă — la Londra s-au prezentat la vot mai puţin de 35 la sută din cei 5,5 milioane de alegători înscrişi în liste, iar în unele comitate prezentarea la urne nu a depăşit 20 la sută din corpul electoral. Totodată, aceste alegeri sînt puţin semnificative pe plan naţional, deoarece ele se desfăşoară în jurul unor dispute şi rivalităţi locale, care nu au întodeauna legătură cu opţiunile politice implicate de alegerile generale. De aceea, a fost greu să se tragă o concluzie întemeiată din analiza actualului scrutin. Majoritatea conservatorilor opinează că alegerile generale vor avea probabil loc în luna octombrie. Laburiştii speră ca noul buget, prezentat marţi de guvern parlamentului, să aibă un caracter electoral şi să readucă în cadrul clientelei laburiste anumite categorii de alegători. În caz contrar, Harold Wilson va fi nevoit să cheme corpul electoral la urne în mai 1971 — data limită pînă la care trebuie, potrivit constituţiei, să se desfăşoare alegerile. „În ansamblu, subliniază corespondentul ziarului «Le Monde» la Londra, recenta participare electorală subliniază o dată în plus dificultatea laburiştilor de a rezolva problema fundamentală — mobilizarea totală a electorilor lor tradiţionali".

Pnom Penh

DETERIORAREA SITUAŢIEI

În Cambodgia situaţia continuă să se agraveze. Opoziţia crescîndă în ţară pune în dificultate noile autorităţi de la Pnom Penh. Grupuri de partizani înarmaţi, sprijiniţi de o parte a populaţiei locale, îşi intensifică atacurile împotriva unităţilor militare khmere într-o serie de regiuni ale ţării. Ciocniri armate au fost semnalate în provincia Svay Rieng, din apropierea graniţei cu Vietnamul de sud, provincie din al cărui teritoriu jumătate este controlat de forţele de rezistenţă, în zona de vest a fluviului Mekong, unde este situată capitala ţării, ca şi în Munţii Elefant, unde trupele care se opun puterii centrale au stabilii un post de comandă pentru ansamblul operaţiunilor din Cambodgia.

Starea de război cuprinde o parte tot mai mare a populaţiei. Vinerea trecută, în oraşul Prasot din provincia Svay Rieng au fost ucise peste o sută de persoane — copii, femei, bătrîni, — de origine vietnameză de către armata khmeră. Într-o declaraţie dată publicităţii, Ministerul afacerilor externe al Republicii Democrate Vietnam, protestează energic împotriva represiunilor la care sînt supuşi rezidenţii vietnamezi din Cambodgia, denunţînd cu hotărîre aceste acte ale autorităţilor de la Pnom Penh şi cerînd garantarea securităţii rezidenţilor vietnamezi, în conformitate cu dreptul internaţional.

În condiţiile deteriorării continue a situaţiei, generalul Lon Nol a lansat un apel în care arată că este nevoit să accepte „orice ajutor extern necondiţionat". Agenţia „France Presse" menţionează, de altfel, că aviaţia strategică americană şi-a intensificat brusc bombardamentele în diverse puncte de la frontiera cambodgiană. Bombardiere B-52 au atacat masiv regiunile Ninh Bih, Kontum şi Chau Doc. În legătură cu participarea trupelor saigoneze şi americane la represiunea forţelor de rezistenţă populare, ziarul „New York Times" scrie : „Participarea în conflictul din Cambodgia a trupelor sud-vietnameze instruite, echipate de americani şi beneficiind de consilieri din S.U.A. ridică întrebări serioase referitoare la hotărîrea Washingtonului de a se menţine în afara acestei noi extinderi a războiului din Asia de sud-est"...

Rodica GEORGESCU

Climatul de tensiune instaurat în Guatemala se accentuează continuu. În imagine : percheziţii pe străzile capitalei

CONVORBIRI ROMÂNO-CEHOSLOVACE

In timpul convorbirilor

Agenda diplomatică a înregistrat săptămîna trecută vizita oficială întreprinsă în R.S. Cehoslovacă de ministrul român al afacerilor externe, Corneliu Mănescu, la invitația omologului său cehoslovac, Jan Marko. După cum se știe, cu acest prilej, ministrul afacerilor externe al României a fost primit de Ludvik Svoboda, președintele Republicii Socialiste Cehoslovace, Vasil Bilak, membru al Prezidiului și secretar al C.C. al P.C. din Cehoslovacia, precum și de Miloslav Hruskovic, vicepreședinte al guvernului R.S.C.

În cadrul convorbirilor purtate între cei doi miniștri de externe, a avut loc un schimb de păreri cu privire la dezvoltarea relațiilor româno-cehoslovace și în legătură cu unele probleme internaționale actuale. Convorbirile au reafirmat, în primul rînd, dorința reciprocă în ce privește dezvoltarea prieteniei tradiționale dintre popoarele român și cehoslovac, adîncirea și diversificarea în continuare a colaborării multilaterale între cele două țări.

Comunicatul final consemnează faptul că o atenție deosebită a fost acordată de către cei doi miniștri problemelor păcii și securității în Europa. În acest context, Corneliu Mănescu și Jan Marko au constatat că tot mai multe țări europene se pronunță pentru destindere și înțelegere în relațiile internaționale, pentru convocarea conferinței cu privire la securitatea europeană. Ambele părți au subliniat necesitatea participării, în condiții de egalitate în drepturi, a tuturor statelor interesate în înfăptuirea păcii și securității pe continentul european, la conferința pentru securitate și cooperare și la pregătirea acesteia.

În vederea asigurării unei păci trainice a fost relevată necesitatea de a se întreprinde măsuri concrete și eficiente de încetare a cursei înarmărilor, de înfăptuire a dezarmării generale și, în primul rînd, a dezarmării nucleare.

După cum se subliniază în comunicatul dat publicității, convorbirile dintre cei doi miniștri de externe s-au desfășurat într-o atmosferă sinceră, tovărășească, în spiritul prieteniei și înțelegerii reciproce. Ministrul afacerilor externe al Republicii Socialiste România a invitat pe ministrul afacerilor externe al Republicii Socialiste Cehoslovace să facă o vizită în România.

Comentînd vizita în R.S. Cehoslovacă a ministrului român al afacerilor externe, cotidianul slovac „Prace" subliniia printre altele: „România se situează ferm pe pozițiile comunității socialiste, își exprimă încrederea în existența unor premise obiective pentru dezvoltarea continuă a legăturilor de prietenie și colaborare frățească între țările socialiste".

Este — într-adevăr — binecunoscut că elementul central al politicii externe a României, trăsătura sa dominantă, îl constituie întărirea prieteniei, alianței și colaborării frățești multilaterale cu toate țările socialiste, țări de care sîntem legați prin comunitatea de orînduire socială, ideologie, idealuri și țeluri fundamentale în construirea socialismului și comunismului. Recenta vizită în Cehoslovacia a ministrului afacerilor externe al României se înscrie pe linia preocupărilor constante ale statului nostru pentru extinderea relațiilor politice, economice, tehnico-științifice cu toate țările socialiste frățești, ceea ce servește atît interesele fundamentale ale țării noastre, cît și ale fiecăreia dintre țările socialiste, interesele unității întregului sistem socialist, ale cauzei destinderii și păcii în lume.

I. NICOLAESCU

reflector

PROLOGUL UNOR ALEGERI ÎNDEPĂRTATE

De la cuvîntarea ținută de Roger Frey la Royan, în fața congresului tineretului gaullist, au trecut zece zile. Cu toate acestea, declarațiile ministrului de stat pentru relațiile cu Parlamentul continuă să fie comentate în cercurile politice și în presă. Din mai multe motive. Pentru că Roger Frey, personalitate importantă a mișcării gaulliste, vorbește rar în public: deci avea ceva de spus. Pentru că ideea principală a cuvîntării sale nu era foarte specifică unei reuniuni de tineret, ci definea o tactică recomandată întregii mișcări. Pentru că, deși autorul afirmase precaut că exprimă un punct de vedere personal, faptul chiar că a luat cuvîntul, că a depășit tematica propriu-zisă a reuniunii U.J.P. (Uniunea Tinerilor pentru Progres), a determinat pe observatori să interpreteze intervenția sa ca un balon de încercare. Pentru că, în sfîrșit, în acest fel, a preconizat o „deschidere", cum se spune, către anumite categorii aflate actualmente în opoziție: „Noi n-am înțeles că atitudinea noastră descurajează uneori oameni care n-ar dori decît să ne fie alături".

„Le Figaro" spune de altfel pe nume celor vizați: „Cum o bună parte a centriștilor s-au asociat deja taberei guvernamentale, acest apel nu se poate logic adresa decît unora care se situează în afara majorității: centriștilor „lecanuetiști" (cei grupați în jurul fostului candidat la președinție Jean Lecanuet — n.n.), radicalilor și acelei fracțiuni a partidului socialist care se arată refractară unei alianțe cu partidul comunist". Întreaga presă consideră cuvîntarea de la Royan a lui Roger Frey ca un început (implicit) de campanie electorală în vederea alegerilor municipale din primăvara viitoare. De ce atît de devreme? „L'Express", de pildă, consideră că pentru a avea o imagine „reprezentativă a raportului real de forțe", trebuie examinate nu rezultatele ultimelor consultări electorale, ci acelea ale alegerilor legislative din 1967, cînd la primul tur opoziția (P.C.F., Federația stîngii și centriștii) a obținut 12 630 000 de voturi față de 9 581 000 pentru formația gaullistă și aceea a republicanilor independenți, iar la al doilea tur acestea au obținut majoritatea parlamentară cu numai 242 locuri față de 235 ale opoziției (și 10 deputați neînscriși).

Primele reacții ale celor vizați de discursul de la Royan: Alain Savary, primul secretar al partidului socialist, e categoric împotrivă (interesant de notat că un André Chaudernagor, reprezentativ pentru aripa de dreapta a partidului, ia o poziție asemănătoare). Jean-Jacques Servan-Schreiber, secretarul general al partidului radical, acordă, sub titlul „«Nu» lui Roger Frey", un lung interviu săptămînalului „Le Nouvel Observateur".

Leninismul și dezvoltarea relațiilor economice internaționale

prof. dr. A.D. Albu
conf. dr. Al. Puiu

Relațiile economice mondiale au constituit una din problemele care au preocupat în cel mai înalt grad pe Vladimir Ilici Lenin. Alături de contribuția teoretică esențială în analiza acestor relații în perioada capitalismului intrat în stadiul imperialist, V. I. Lenin a formulat și fundamentat o serie de teze, de o deosebită importanță, privind direcția și caracteristicile dezvoltării acestor relații în condițiile creării primului stat socialist din lume.

Lenin a susținut în mod constant posibilitatea și necesitatea coexistenței pașnice a statelor cu sisteme sociale diferite, văzînd în dezvoltarea unor relații economice normale între statele socialiste și celelalte state o cerință imperioasă a aplicării acestei politici, un factor de prim ordin al asigurării cooperării pașnice între popoare. Decretul asupra păcii, primul act de politică externă al statului socialist sovietic, constituie o expresie strălucită a modului în care Lenin concepea principiul coexistenței pașnice între țările cu orînduiri sociale diferite. In Cuvîntul de încheiere la Raportul asupra păcii, V. I. Lenin spunea: **„Tratatele secrete trebuie să fie date publicității. Trebuie anulate clauzele cu privire la anexiuni și la contribuții. Dar sînt clauze și clauze, tovarăși; guvernele prădalnice au încheiat acorduri nu numai cu privire la jafuri; printre acestea, ele introduceau și acorduri economice și diferite alte clauze privitoare la relațiile de bună vecinătate. Noi nu ne legăm prin tratate. Nu ne vom lăsa prinși în mrejele tratatelor. Noi respingem toate punctele privitoare la jafuri și la acte de violență, dar vom accepta bucuros toate clauzele referitoare la relații de bună vecinătate și la acorduri economice; aceste clauze nu le putem respinge“.** (Opere complete, vol. 35, pag. 20).

In anii care au urmat, în special după terminarea războiului civil, Lenin a subliniat, de asemenea în repetate rînduri, necesitatea dezvoltării unor relații comerciale normale între statul sovietic și statele capitaliste, a relevat năzuința statului și a poporului sovietic de a stabili și extinde relațiile de colaborare economică cu toate țările lumii. **„Nu văd nici un motiv** — sublinia Lenin într-o convorbire cu Lincoln Fire, corespondentul ziarului american «The World» — **pentru care un stat socialist ca al nostru să nu poată avea legături de afaceri nelimitate cu țările capitaliste“.** (Opere complete, vol. 40, pag. 159). Este bine cunoscută importanța deosebită pe care Lenin a acordat-o încheierii primelor acorduri comerciale ale Rusiei sovietice cu o serie de state capitaliste, printre altele acordul cu Anglia, semnat în martie 1921; în anii următori, s-a încheiat un acord comercial provizoriu cu Germania, s-au angajat tratative comerciale cu Italia. Din inițiativa lui V.I. Lenin, s-au întreprins acțiuni în vederea stabilirii relațiilor comerciale și diplomatice cu Statele Unite ale Americii. Stabilirea unor relații de afaceri, comerciale, între Rusia sovietică și țările capitaliste a constituit — așa cum se știe — unul din principalele obiective ale delegației statului sovietic la conferința de la Genova din 1922.

Remarcabil este și faptul că, chiar în acele momente, cînd Uniunea Sovietică era supusă unei veritabile blocade economice, Lenin a subliniat forța relațiilor economice mondiale, caracterul lor obiectiv, și-a exprimat încrederea fermă în dezvoltarea acestora. El spunea în legătură cu aceasta, că **„există o forță mai puternică decît dorința, voința și hotărîrea oricăruia dintre guvernele sau clasele ostile nouă; această forță o constituie relațiile economice mondiale generale care le silesc să pornească pe această cale a stabilirii de legături cu noi“.**

Evoluția relațiilor economice mondiale în ultima jumătate de secol a confirmat justețea concluziilor leniniste cu privire la caracterul obiectiv al dezvoltării acestor relații, cu privire la inevitabilitatea stabilirii și lărgirii continue a relațiilor economice dintre statele socialiste și celelalte state. Intr-adevăr, relațiile economice mondiale au cunoscut o dezvoltare fără precedent. O expresie concludentă în acest sens este creșterea volumului exporturilor mondiale de la 31 miliarde de dolari, în 1928, la 50 miliarde dolari, în 1950, și la aproape 270 miliarde dolari în anul 1969. Ceea ce este și mai important este dinamica mereu accelerată a schimburilor internaționale. După cum se poate observa, în ultimii 20 de ani, comerțul mondial a crescut cu 440 la sută față de 60 la sută în cele două decenii anterioare. Numai în ultimii 15 ani, volumul global al comerțului internațional s-a triplat, performanță încă neîntîlnită în întreaga istorie a acestuia.

În perioada actuală, sub influența progresului tehnico-științific contemporan — caracterizat printr-un avînt neîntîlnit pînă în prezent al științei și tehnicii, al aplicării lor în producție — se accentuează ritmul, se diversifică fluxurile internaționale clasice de mărfuri, servicii, investiții, apare un nou flux internațional care constă în schimbul de cunoștințe tehnico-științifice, iau naștere forme noi de cooperare, se produc modificări calitative în diviziunea mondială a muncii. Revoluția tehnico-științifică contemporană, determinînd creșterea nivelului tehnic, a complexității și diversificării producției în general, a mașinilor și utilajelor în particular, face într-o măsură și mai mare ca organizarea în fiecare țară a producției tuturor tipurilor de produse să devină tehnic imposibilă și economic ineficientă, chiar și pentru țări cu un potențial economic ridicat. Ca urmare, nici o țară nu poate să-și satisfacă în întregime toate necesitățile, în continuă diversificare, din cercetarea sau producția proprie, și, deci, nu poate să se dispenseze de avantajele participării la circuitul mondial de valori materiale și tehnico-științifice. In condițiile arătate, fiecare țară este din ce în ce mai mult în situația de a schimba cantități tot mai mari de bunuri materiale și cunoștințe tehnico-științifice, fiecare stat are tot mai mult de dat și de primit în cadrul circulației valorilor materiale și spirituale create de popoare. Participarea crescîndă și activă la circuitul economic mondial, colaborarea economică internațională contribuie la valorificarea eforturilor proprii ale popoarelor — factorul primordial în dezvoltarea și perfecționarea forțelor de producție. Toate acestea demonstrează caracterul obiectiv al dezvoltării circuitului economic mondial, necesitatea, de asemenea, obiectivă a participării la diviziunea mondială a muncii — condiție obligatorie a progresului economic și social al fiecărei țări.

Evoluția relațiilor internaționale contemporane pune, totodată, în lumină, cu o deosebită forță, justețea tezei leniniste despre rolul relațiilor economice în asigurarea și dezvoltarea unor raporturi de cooperare, încredere și bună înțelegere între state. Extinderea și diversificarea legăturilor economice constituie baza materială a ridicării acelui edificiu de securitate și pace trainică spre care aspiră popoarele lumii întregi, una din condițiile fundamentale ale apropierii între popoare, ale creării unui climat favorabil abordării și soluționării — în interesul omenirii — a problemelor majore de care depinde triumful cauzei păcii și colaborării internaționale. **„În epoca noastră, cînd cuceririle științifice și tehnice pun la îndemîna popoarelor imense mijloace și posibilități de a-și spori avuția materială și spirituală, de a valorifica resursele naturale în folosul societății,** — sublinia tovarășul

Nicolae Ceaușescu — **dezvoltarea relațiilor economice între state, participarea la diviziunea internațională a muncii se impun ca o cerință obiectivă a progresului uman. Schimbînd între ele produsul muncii, participînd împreună la accelerarea progresului economic, științific și cultural, aducîndu-și contribuția la dezvoltarea patrimoniului civilizației moderne, popoarele se cunosc mai bine, se prețuiesc mai mult, conlucrează mai eficient și în direcția consolidării păcii".**

Un factor mereu mai important în cadrul circuitului economic mondial îl constituie țările socialiste, a căror participare la relațiile comerciale internaționale a crescut an de an, atît din punct de vedere valoric cît și al intensității ritmului. Astfel, în cea mai mare parte a perioadei 1950—1960, schimburile comerciale globale ale țărilor socialiste au crescut într-un ritm mai ridicat decît comerțul mondial, ceea ce înseamnă că acestea au constituit unul din factorii expansiunii accelerate, în ultima perioadă, a comerțului mondial. Acest fapt are o semnificație cu atît mai mare, cu cît țările socialiste, în majoritatea lor, au început opera de construcție economică în cadrul noii orînduiri sociale de la un nivel mai puțin ridicat al dezvoltării forțelor de producție. Ele se impun tot mai mult pe arena mondială prin progresele lor remarcabile în creșterea economică, în primul rînd ca urmare a mobilizării la maximum a forțelor materiale și umane interne, a industrializării lor socialiste, a dezvoltării echilibrate a economiei naționale.

O dezvoltare însemnată au cunoscut în ultimele două decenii relațiile economice reciproce dintre țările socialiste. În 1968, de pildă, față de anul 1960, R. P. Bulgaria și-a mărit schimburile comerciale cu celelalte țări socialiste de 2,6 ori ; R. S. Cehoslovacă de 1,2 ori ; R. D. Germană de aproape 1,2 ori ; R. S. F. Iugoslavia de 2 ori (1967) ; R. P. Polonă de peste 2 ori ; R. S. România de 1,7 ori ; R. P. Ungară de 1,9 ori ; U.R.S.S. de 1,6 ori etc. (Calculele făcute pe baza datelor din anuarele statistice ale țărilor respective). Și-au sporit, de asemenea, schimburile economice reciproce și celelalte țări socialiste. Comunitatea de orînduire socială, ideologie și țeluri, dezvoltarea cu succes a economiei țărilor socialiste creează condiții favorabile pentru dezvoltarea neîntreruptă și tot mai intensă a colaborării lor economice în interesul fiecărei țări socialiste și al sistemului mondial socialist în ansamblu.

Între țările socialiste și țările cu altă orînduire socială se dezvoltă, de asemenea, relații economice din ce în ce mai ample și mai diversificate. Extinderea continuă a acestor relații se afirmă ca un proces pozitiv, propice progresului economic, tehnico-științific al fiecărei țări, dezvoltării generale a omenirii, asigurării destinderii și păcii în lume.

Schimburile comerciale dintre țările socialiste și cele capitaliste înfățișează un tablou dinamic, pentru perioada ultimului deceniu. Potrivit, de pildă, datelor oferite de secretariatul U.N.C.T.A.D., în perioada 1960—1968, volumul comerțului dintre țările socialiste și țările capitaliste dezvoltate a cunoscut un ritm mediu anual de creștere de 10,4 la sută, superior ritmului comerțului mondial din aceeași perioadă (puțin peste 8 la sută). Ca urmare, ponderea țărilor capitaliste dezvoltate în comerțul țărilor socialiste s-a mărit de la 17,2 la sută, în 1960, la 21,1 la sută, în 1968.

În ce privește schimburile comerciale „Est-Vest" în anul 1969, ziarul polonez „Rynki Zagraniczne", folosind datele buletinului de specialitate „East-West Trade News", arăta că, în perioada ianuarie-septembrie a anului respectiv, „exportul Japoniei și al principalelor 12 țări vest-europene a înregistrat o creștere valorică de 16,1 la sută în raporturile cu statele socialiste europene și cu R.P. Chineză, cifrîndu-se la 4 539 milioane dolari. Importul lor din țările socialiste a sporit cu 11,4 la sută, valorînd 4 295 milioane dolari. Printre țările capitaliste dezvoltate care și-au sporit în cea mai mare măsură achizițiile din țările socialiste se numără R.F.G. (cu 16,1 la sută), Italia (cu 13,2 la sută) și Marea Britanie (cu 12,7 la sută), principalul achizitor rămînînd R.F.G. (de la 819 la 972 milioane dolari), în primul rînd din R.D.G. (de la 233 la 285 milioane dolari), U.R.S.S. (de la 218 la 273 milioane dolari)".

Cursul ascendent al schimburilor comerciale dintre statele cu orînduiri sociale diferite își găsește explicația în acțiunea unor factori de natură economică și politică. Trebuie menționate aici, în primul rînd, progresele economice remarcabile din punct de vedere cantitativ și calitativ pe care le-au obținut țările socialiste, progrese care au lărgit considerabil baza schimburilor lor internaționale, le-au dat acestora o nouă structură, au transformat treptat țările socialiste în parteneri comerciali tot mai căutați pe piața internațională. Desființarea — ca urmare a unor cerințe economice obiective, precum și a presiunilor cercurilor largi ale opiniei publice — a unora dintre restricțiile ce dăinuiau din perioada „războiului rece", promovat de cercurile imperialiste, reacționare, a contribuit, de asemenea, la crearea unui cadru mai liber comerțului dintre țările capitaliste dezvoltate și țările socialiste. Importante au fost, în acest sens, restrîngerea listelor de mărfuri care nu pot face obiectul schimburilor dintre țările capitaliste dezvoltate și țările socialiste, acordarea „clauzei națiunii celei mai favorizate" unor țări socialiste, încheierea unor acorduri comerciale sau de cooperare economică pe termen lung, a unor aranjamente speciale pe produse. Astfel, se știe că la Acordul general pentru tarife și comerț (G.A.T.T.) — în cadrul căruia toate părțile contractante sînt legate prin clauza națiunii celei mai favorizate — participă R.S.F. Iugoslavia, R.S. Cehoslovacă, R.P. Polonă, Cuba. De exemplu, cu ocazia aderării Poloniei la G.A.T.T., s-a stabilit o liberalizare a exporturilor poloneze către țările membre ale Acordului ; în schimb, Polonia s-a obligat să-și sporească anual importurile din aceste țări într-un ritm de 7 la sută anual. Și-au exprimat, de asemenea, oficial, dorința de a participa la G.A.T.T. Ungaria și România. De curînd, a fost încheiat un acord între Piața comună și Iugoslavia, în care se stipulează că aceasta din urmă va beneficia de o liberalizare a exporturilor ei către C.E.E. Între R.F.G. și R.D.G. s-au menținut și s-au îmbunătățit reglementările potrivit cărora comerțul dintre cele două țări este exceptat de la taxele impuse față de terți de către Piața comună.

Toți acești factori — operînd pe terenul obiectiv, evidențiat de V. I. Lenin, al relațiilor economice mondiale, al diviziunii mondiale — au contribuit la extinderea continuă a schimburilor comerciale dintre țările socialiste și cele capitaliste în ultima perioadă.

Un loc tot mai important în cadrul legăturilor economice îl deține cooperarea economică și tehnico-științifică. Avantajele multiple ce decurg din formele noi de colaborare explică atenția crescîndă care li se acordă și în relațiile economice dintre țările socialiste și cele capitaliste. Astfel, cooperarea economică pe acest flux al comerțului mondial a apărut în anul 1950, iar pînă în 1964 s-au încheiat peste 150 de acorduri de cooperare. În ultimii 4—5 ani, frecvența acordurilor de cooperare industrială și tehnico-științifică a devenit mult mai ridicată, numărul acordurilor încheiate în perioada 1965— aprilie 1969 de șapte țări socialiste europene, pe de o parte, și țările capitaliste industriale, pe de altă parte, fiind, potrivit unui studiu al O.N.U., de circa 135 ; în această statistică, Ungaria figurează cu 43 de acorduri, Polonia — 42, Cehoslovacia — 20, Bulgaria — 9, România — 9, R.D. Germană — 7, U.R.S.S. — 5.

Concomitent cu creșterea numărului înțelegerilor de cooperare economică și tehnico-științifică, are loc și o diversificare a acestor forme de colaborare. Printre formele de cooperare întîlnite între diferite țări socialiste și țări capitaliste dezvoltate menționăm, de pildă, sub-contractarea, coproducția, suplimentată uneori cu program de cercetare și studii comune, livrarea de părți componente în cadrul executării contractului de licențiere, cooperarea în acțiuni de marketing etc.

O expresie a promovării unor forme cît mai diversificate de colaborare „Est-Vest" o constituie societățile economice mixte al căror număr se pare că a ajuns pînă în prezent la cîteva zeci. Menționăm dintre acestea : Metalex-France — societate polono-franceză, Sigma-Italiana — societate cehoslovaco-italiană, Nafta — întreprindere sovieto-belgiană, Duta-Robusta — societate ungaro-franceză, Sofipim — societate bulgaro-franceză, Decofra — societate româno-franceză etc. În ultimii ani, au căpătat o oarecare extindere și cooperările directe dintre întreprinderile industriale. Astfel, de pildă, întreprinderi ca Skoda (Cehoslovacia), Ikarus (Ungaria) și altele au fost autorizate să participe, fără existența unor intermediari, la cooperarea industrială.

Trebuie arătat, însă, că dezvoltarea relațiilor comerciale și de cooperare economică între țările cu sisteme sociale diferite este departe de a-și fi epuizat posibilitățile. Este un fapt, de pildă, că relațiile comerciale Est-Vest nu reprezintă decît 5 la sută din totalul schimburilor mondiale.

Dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție în epoca contemporană, uriașele progrese ale științei și tehnicii actuale, creșterea complexității și diversificarea producției impun crearea unui cadru liber — lipsit de orice discriminări — participării active a fiecărei țări la circuitul economic mondial. Posibilitatea unui schimb mai dinamic, mai amplu, atît de produse cît și de cuceriri ale științei presupune renunțarea la tendințele spre grupări economice închise — cum ar fi C.E.E. (Piața comună), expresie a „integrării monopoliste", creîndu-se condiții pentru extinderea relațiilor bi și multilaterale între toate țările. Formele unor asemenea relații nu trebuie să fie limitate, circumscrise unui cadru îngust ci, dimpotrivă, ele trebuie să excludă posibilitatea oricăror forme de dominație, să fie

reciproc avantajoase. Este imperios necesar, în acest sens, ca relaţiile economice internaţionale să nu fie folosite ca un mijloc de dictat şi presiuni împotriva statelor suverane, aşa cum încearcă să o facă cercurile imperialiste, reacţionare, promotoare ale politicii neocolonialiste. Dezvoltarea acestor relaţii trebuie să aibă o bază stabilă, sănătoasă, trainică şi echitabilă, care nu poate fi decît aceea a respectării principiilor independenţei şi suveranităţii naţionale, neamestecului în treburile interne, egalităţii în drepturi şi avantajului reciproc. Cu cît aceste principii vor fi mai strict respectate, cu atît mai evidente vor fi rodnicia, avantajele dezvoltării relaţiilor economice pentru fiecare stat cît şi pentru comunitatea mondială a popoarelor în ansamblu.

Concepţia leninistă cu privire la folosirea relaţiilor economice internaţionale ca instrument al edificării economice îşi găseşte o expresie vie şi în sprijinul pe care ţările socialiste îl acordă ţărilor în curs de dezvoltare pentru consolidarea suveranităţii economice şi politice a acestora. Cunosc o continuă şi ascendentă dezvoltare relaţiile comerciale, economice şi tehnico-ştiinţifice între ţările socialiste şi ţările în curs de dezvoltare din Asia, Africa şi America Latină. În ultimul deceniu, ritmul mediu anual de creştere a schimburilor comerciale dintre aceste ţări a fost mai ridicat decît cel al comerţului mondial în ansamblu.

Prin schimburile comerciale şi prin cooperarea economică şi tehnico-ştiinţifică, ţările socialiste aduc un sprijin din ce în ce mai însemnat la dezvoltarea economică a ţărilor care au păşit pe calea unei evoluţii independente. Participarea ţărilor socialiste la construirea şi dezvoltarea unor obiective economice în ţările în curs de dezvoltare este un proces tot mai intens. Astfel, în anul 1968, ţările membre ale C.A.E.R. au stabilit acorduri şi înţelegeri cu ţările în curs de dezvoltare pentru construirea în acestea din urmă a peste 2 000 de obiective industriale şi din alte domenii ale economiei naţionale.

Acordînd o atenţie prioritară mobilizării factorilor interni ai dezvoltării — prin valorificarea superioară a resurselor umane şi naturale ale ţării — Partidul Comunist Român — acţionînd în spiritul principiilor leniniste — se preocupă, totodată, în permanenţă de lărgirea colaborării economice externe. Partidul şi statul nostru promovează larg politica de colaborare şi cooperare economică şi tehnico-ştiinţifică, în primul rînd, cu ţările socialiste, precum şi cu celelalte ţări ale lumii, pornind de la considerentul că aceasta slujeşte nu numai progresului ţării noastre, ci şi cauzei înţelegerii şi colaborării între popoare, păcii şi securităţii internaţionale.

În perioada 1950—1969, volumul comerţului exterior al ţării noastre a crescut de peste 7 ori, devansînd creşterea venitului naţional şi a produsului social total ; au avut loc, totodată, transformări esenţiale în structura exportului şi a importului nostru de mărfuri. România întreţine astăzi relaţii economice cu peste 100 state de pe toate meridianele lumii.

Cea mai mare parte a schimburilor noastre comerciale externe o reprezintă cele cu ţările socialiste — expresie a politicii consecvente a P.C.R. şi a statului nostru de dezvoltare a unor legături de colaborare economică durabile şi cu largi perspective cu aceste ţări. Un loc deosebit de însemnat în cadrul comerţului nostru exterior îl deţin schimburile cu U.R.S.S., principalul partener comercial al României. O importanţă crescîndă în relaţiile economice ale României cu ţările socialiste o deţine cooperarea economică şi tehnico-ştiinţifică.

În dezvoltarea colaborării economice dintre ţările socialiste, partidul şi statul nostru pornesc de la considerentul că această colaborare este menită să contribuie la dezvoltarea industrială, general-economică a fiecărei ţări socialiste, la progresul ei multilateral, la apropierea nivelurilor de dezvoltare economică ale ţărilor socialiste. Formele şi mijloacele acestei colaborări trebuie să ţină seama de condiţiile specifice existente în fiecare dintre aceste ţări, de stadiul ei de evoluţie, să-i permită să-şi fructifice eforturile depuse pe calea dezvoltării multilaterale. Totodată, relaţiile economice dintre ţările socialiste sînt chemate să favorizeze dezvoltarea legăturilor economice cu toate ţările lumii, să asigure o largă şi sporită participare a acestor ţări la circuitul economic mondial. Garanţia sigură a dezvoltării unor asemenea relaţii trainice, sănătoase, mereu amplificate, o constituie aşezarea lor pe baza principiilor fundamentale ale relaţiilor dintre ţările socialiste. În acelaşi timp, România socialistă porneşte în dezvoltarea acestor relaţii de la faptul că sistemul socialist mondial cuprinde, în prezent, 14 state, de la faptul că, în viitor, în mod inevitabil, noi şi noi ţări vor păşi pe drumul socialismului. Este evident că formele colaborării dintre ţările socialiste trebuie să ţină cont de aceste realităţi şi perspective, să asigure participarea la colaborare economică a tuturor ţărilor socialiste. România îşi aduce o contribuţie activă la dezvoltarea colaborării economice în cadrul Consiliului de Ajutor Economic Reciproc ; ea dezvoltă, în acelaşi timp, relaţiile economice cu toate celalalte state socialiste, în interesul reciproc şi al cauzei generale a socialismului şi păcii.

Concomitent cu dezvoltarea relaţiilor economice cu ţările socialiste, România participă tot mai activ la relaţiile economice mondiale şi pe alte fluxuri ale acestora : cu ţările capitaliste dezvoltate şi cu ţările în curs de dezvoltare. Ţara noastră participă, de asemenea, la numeroase organizaţii economice internaţionale, aducîndu-şi o contribuţie activă la dezvoltarea continuă a schimburilor şi colaborării economice dintre state, la aşezarea pe baze trainice a acestor relaţii în interesul tuturor popoarelor.

Fără îndoială că în conţinutul şi formele pe care le îmbracă relaţiile economice mondiale, precum şi în ceea ce priveşte rolul schimburilor comerciale şi al cooperării în producţie ca factori importanţi ai reproducţiei materiale, în ultimele decenii au intervenit elemente noi faţă de perioada cînd a trăit V. I. Lenin. Asemenea elemente impun soluţii adecvate, rezolvări corespunzătoare actualelor condiţii şi cerinţe. Dar, aşa cum viaţa demonstrează cu pregnanţă, concepţia leninistă cu privire la dezvoltarea şi caracterul relaţiilor economice mondiale îşi păstrează nestirbită — în esenţă — valoarea sa ştiinţifică, teoretică şi practică. Acestea se dovedesc o uriaşă forţă obiectivă, materială, care condiţionează într-o măsură din ce în ce mai mare progresul economic şi tehnico-ştiinţific al statelor, dezvoltarea lor rapidă, constituie o condiţie fundamentală a triumfului cauzei păcii, înţelegerii şi colaborării între toate popoarele lumii.

reflector

„DEZGHEŢ" ÎNTRE PARIS ŞI OTTAWA

Cu prilejul inaugurării Centrului cultural canadian de la Paris, ministrul de externe Mitchell Sharp a venit în capitala Franţei. Vizită „semi-oficială", în cadrul căreia a fost, însă, oaspetele omologului său Maurice Schumann, la un dejun la Ministerul de externe. Cu cîteva zile înainte, doi parlamentari francezi, membri ai U.D.R. — preşedintele Adunării Naţionale, Achille Peretti, şi Lucien Neuwirth — fuseseră întîmpinaţi foarte curtenitor la Oţtawa, unde sosiseră în vizită oficială.

Observatorii comentează aceste contacte, subliniind că sînt primele de acest fel de la vizita din 1967 a preşedintelui de Gaulle în Québec, şi considerîndu-le ca un început de normalizare a relaţiilor, rămase de atunci extrem de reci.

VIENA : CÎND SE VA FORMA GUVERNUL ?

La reluarea convorbirilor dintre reprezentanţii partidului socialist, în frunte cu preşedintele Bruno Kreisky, viitorul cancelar federal, şi cei ai partidului populist, conduşi de Hermann Withalm, viitorul preşedinte al partidului, populiştii şi-au prezentat în scris programul de guvernare, incluzînd, printre altele, o reformă electorală ce urma să fie adoptată de toate partidele reprezentate în Consiliul naţional. Populiştii mai propun reforme privind sistemul de impozite, serviciul militar şi administraţia socială — tot atîtea puncte divergente între cei doi eventuali parteneri, în cazul că se va forma din nou coaliţia dintre socialişti şi populişti.

Atît strategii partidului socialist cît şi ai celui populist exercită presiuni asupra celor doi conducători de delegaţii pentru a grăbi instalarea noului guvern. Intervin şi probleme independente de convorbirile în curs ; astfel, se exprimă în general dorinţa ca guvernul să-şi poată exercita funcţiunile o dată cu începerea celei de-a doua runde de convorbiri din cadrul tratativelor sovieto-americane privind limitarea armelor strategice — S.A.L.T. — deci la jumătatea lunii aprilie sau, cel puţin, după 20 aprilie, astfel încît festivităţile legate de a 25-a aniversare a celei de-a doua republici austriece să se desfăşoare sub egida noului cabinet.

S. A. L. T.

O nouă rundă de negocieri

La 16 aprilie încep la Viena tratativele sovieto-americane în problema limitării armelor strategice. Este a doua rundă de tratative, urmînd discuțiilor care au avut loc la sfîrșitul anului trecut la Helsinki. Evenimentul a fost de la început urmărit cu atenție de opinia publică internațională, care consideră că dialogul trebuie să fie subordonat scopurilor dezarmării generale, acestui obiectiv suprem de care depind pacea și stabilitatea internațională.

În dicționarul politic-militar modern, armele strategice definesc o anumită categorie a armamentului. Dar dincolo de aceste simple indicative apar dimensiunile îngrijorătoare ale cursei înarmărilor, apariția unor noi tipuri și mai distructive de arme. Procesul are două implicații majore : în primul rînd, proporțiile sporite ale amenințării la care sînt supuse pacea și stabilitatea internațională, acumularea în adevărată progresie geometrică de stocuri racheto-nucleare. Totodată, nu trebuie uitat că cercurile imperialiste folosesc armele ca instrumente ale politicii de forță ; în al doilea rînd, uriașa povară economică pe care cursa înarmărilor o aruncă asupra popoarelor.

După terminarea tratativelor de la Helsinki, comunicatul dat publicității a precizat limitele discuțiilor sovieto-americane și perspectivele existente în acest domeniu. „Schimbul preliminar de păreri — sublinia acest comunicat — a fost util pentru ambele părți. Ca urmare a acestui schimb, părțile au avut posibilitatea să-și cunoască mai bine punctele de vedere respective în problemele examinate. S-a ajuns la o înțelegere reciprocă într-o serie de probleme, care vor constitui obiectul viitorului schimb de păreri sovieto-americane". Din comunicat rezultă, deci, că tratativele sovieto-americane, în prima lor rundă, n-au mers mai departe de ceea ce experții numeau o tatonare a intențiilor reciproce. Concepute ca un șir de tratative — de altfel s-a și fixat ca runda a treia să aibă loc la Helsinki — discuțiile sovieto-americane ar urma să realizeze treptat obiectivul urmărit.

Dosarul S.A.L.T. nu poate fi, însă, limitat la datele primei runde de tratative sau chiar ale rezultatelor acestora. În intervalul care a trecut, s-au acumulat elemente noi, ce pot influența problema în ansamblul ei. S-au înregistrat, de asemenea, noi luări de poziții, declarații, care pot oferi o anumită imagine asupra obiectului propriu-zis de tratative.

Un prim element — și probabil cel mai important — este că lunile care au trecut de la convorbirile desfășurate la Helsinki nu au însemnat un armistițiu pe planul cursei înarmărilor strategice. Cursa înarmărilor în acest domeniu a continuat, fiind chiar aprobate unele proiecte pe termen lung. Este vorba de desăvîrșirea sistemului de rachetă-antirachetă „Safeguard", lansat în Statele Unite, proiect a cărui valoare se ridică la 50 miliarde de dolari, precum și de precizările făcute din sursa americană cea mai autorizată — ministrul apărării, Melvin Laird — că Statele Unite au pus la punct și vor lansa în iunie, în producție, noile tipuri de rachete cu focoase multiple MIRV, urmînd ca pînă la terminarea anului bugetar (30 iunie 1971) să fie amplasate 10-20 de astfel de rachete.

Aceasta ridică, firește, o problemă de principiu : cum se pot suprapune eforturile pentru limitarea armamentelor strategice cu crearea unor noi tipuri de asemenea arme, tipuri cu o capacitate distructivă mult mai mare decît a celor existente *). Și, deși secretarul de stat Rogers nu consideră că există o incompatibilitate între crearea de noi arme și trativele S.A.L.T., opinia sa nu este împărtășită. În cercurile politice americane s-a insistat, în ultima vreme, asupra incompatibilității actualei politici strategice americane cu obiectivele negocierilor care încep la Viena. Comisia politică a democraților din Senat a adoptat, de pildă, la 7 aprilie, o rezoluție în care se spune : „Dezvoltarea de către oricare din cele două țări a unor noi sisteme de armament ar putea să rupă actualul echilibru strategic și să intensifice canalizarea resurselor pentru realizarea din nou a acestui echilibru. Orice dezvoltare a unor sisteme noi de arme strategice nucleare ar putea să complice tratativele S.A.L.T. și să aibă un efect nefavorabil asupra lor".

Putem cita și opinia senatorului Fulbright care, într-un interviu acordat unui grup de ziariști sovietici, ce au făcut la sfîrșitul lunii trecute o călătorie în Statele Unite, spunea : „Consider că președintele face o greșeală dezvoltînd sistemul «Safeguard»... Cred că nu trebuie să facem aceasta..." Și alți senatori, printre care senatorii Mansfield și senatorul Simyngton, au subliniat că înaintarea pe calea cursei înarmărilor strategice nu pot decît submina succesul tratativelor sovieto-americane.

După cum rezultă din presa americană, elementele intervenite pe planul cursei înarmărilor strategice în Statele Unite sînt legate de noua teorie strategică definită nu de mult în mesajul său de către președintele Nixon și anume așa-numita „teorie a suficienței" (sufficiency). Vorbind despre politica strategică pentru anii '70, președintele Nixon declara : „Noi am urmărit un obiectiv strategic care poate fi numit, cel mai bine, suficiență...". „Suficiența" presupune un echilibru strategic între cele două puteri — S.U.A. și U.R.S.S. Și, totuși, interpretarea care pare să se dea la Washington acestui obiectiv este că Statele Unite ar trebui să continue cursa înarmărilor strategice. Aceasta își găsește expresia în luările de poziție ale unor cercuri politice din Statele Unite, care mizează pe continuarea politicii de forță. La 12 martie, ministrul apărării al Statelor Unite, Melvin Laird, într-o cuvîntare rostită în fața Asociației industriilor electronice, declara : „Negocierea fără existența unei forțe de temelie este o cale spre eșec. În consecință, paralel cu eforturile pentru realizarea unui echilibru între diferitele noastre obiective naționale, trebuie să oferim elementele esențiale pentru o **poziție militară puternică**". (sublinierea ns. — S.V.).

Ideea tratativelor și ideea unei poziții de forță sînt, firește, elemente ireconciliabile. Tratativele sovieto-americane au fost inaugurate la Helsinki tocmai într-un spirit care elimina forța ca argument și ca mijloc politic. Presa internațională scria în acele zile despre însemnătatea acestor tratative pentru spiritul general al relațiilor internaționale.

Spicuim din declarațiile făcute în ultimele zile dinaintea începerii tratativelor și din comentariile presei : „Statele Unite — declara purtătorul de cuvînt al Casei Albe — sînt dispuse să discute despre limitarea tuturor sistemelor ofensive și defensive. S.U.A. vor participa la Viena avînd o atitudine constructivă și cu dorința de a realiza «ceva»". Într-un comentariu recent, săptămînalul sovietic „Novoe Vremia" scria : „Guvernul sovietic abordează aceste tratative cu cea mai mare seriozitate. Uniunea Sovietică nu caută să obțină anumite avantaje unilaterale.... Consolidarea securității în-

* Racheta MIRV — rachetă cu focoase multiple — se caracterizează prin două deosebiri sensibile față de tipurile cunoscute de rachete : traiectoria poate fi modificată prin existența unui motor propriu al rachetei, iar fiecare focos purtător poate fi dirijat spre un țel propriu, aflat la distanță de sute de kilometri unul de celălalt.

Vladimir Semionov (stînga) și Gerard Smith, conducătorii celor două delegații.

ternaționale în interesul tuturor popoarelor lumii și fără a se aduce vreun prejudiciu vreunuia dintre ele — aceasta este poziția sovietică fundamentală la tratativele cu privire la dezarmare în general și la preîntîmpinarea cursei înarmărilor strategice în special".

Ce se va putea discuta la actuala rundă de negocieri de la Viena ? Este o întrebare dificilă, mai ales că, după cum se știe, tratativele sînt secrete. Totuși, din comentariile existente pînă în prezent, rezultă opinia a numeroși experți că aceste tratative ar fi chemate să examineze capitolul ce poate stîrni cea mai mare îngrijorare pe planul cursei armamentelor strategice și anume crearea unor noi tipuri de rachete. Se afirmă că o „înghețare" a creării acestora ar oferi perspective de succes tratativelor în general. Dar aceasta înseamnă a se respecta, cu rigurozitate consemnul de a nu imprima noi dimensiuni cursei armamentelor strategice.

La sosirea lor la Viena, șefii celor două delegații au făcut declarații presei. V. Semionov, conducătorul delegației U.R.S.S., spunea astfel : „Soluționarea problemelor ce vor fi abordate ar aduce o contribuție serioasă la consolidarea păcii și securității popoarelor". Iar G. Smith, șeful delegației americane : „La Helsinki s-a făcut un bun început, dar acele convorbiri erau prin natura lor exploratorii. Aici noi începem să negociem".

Finalitatea tratativelor S.A.L.T. este un subiect de constantă preocupare din partea tuturor țărilor mari sau mici, nucleare sau nenucleare. Salutînd aceste negocieri, opinia publică consideră că ele trebuie să stimuleze realizarea obiectivului principal : dezarmarea generală și, în primul rînd, dezarmarea nucleară. În acest domeniu s-a realizat mult prea puțin pînă în prezent pentru ca un progres să nu se impună.

Acesta este mijlocul cel mai radical de înlăturare a pericolelor pe care le generează acumularea unor imense stocuri de arme distructive. Acesta este mijlocul capabil să pună capăt irosirii în adevărată proporție geometrică a resurselor umanității.

România consideră că numai dezarmarea generală constituie calea radicală pentru rezolvarea integrală a problemelor deosebit de grave pe care le generează și le întreține cursa înarmărilor pentru pacea și securitatea tuturor popoarelor. Acordurile încheiate pînă-n prezent, cu privire la acțiunile colaterale dezarmării, cum este Tratatul de neproliferare a armelor nucleare, ratificat recent de țara noastră, deși vizează limitarea dezvoltării înarmării atomice, nu prevăd măsuri practice de oprire a producerii, de lichidare a stocurilor de arme nucleare, nu prezintă garanția că arma nucleară nu va fi folosită într-un eventual război.

România a acționat întotdeauna în mod hotărît în direcția dezarmării generale și, în primul rînd, a celei nucleare, aducîndu-și o permanentă contribuție pentru înfăptuirea unor măsuri concrete în această direcție. O nouă dovadă în acest sens o constituie propunerile prezentate la 5 martie 1970 de România Comitetului pentru dezarmare de la Geneva.

De aceea, urarea firească de succes pe care opinia publică mondială o adresează negocierilor de la Viena, aflate în momentul lor de pornire, nu poate să nu fie dublată de speranța că ele vor fi în întregime subordonate importantului obiectiv al întregii umanități — dezarmarea nucleară.

Sergiu VERONA

Corespondență din Geneva de la Nicolae Iordache

A XXV-a sesiune a Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa

În aceste zile se desfășoară, la Geneva, lucrările celei de-a XXV-a sesiuni a Comisiei Economice a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa. Dezbaterile oferă statelor membre un prilej de reflecție asupra necesității de a reînnoi eforturile țărilor europene pentru promovarea cooperării, a cauzei păcii și securității pe continent.

Dintre organismele O.N.U., Comisia Economică pentru Europa, prin vocația sa de organism general european, constituie o experiență originală, utilă, fiind practic singurul for european unde statele de pe continentul nostru au posibilitatea, fără deosebire de sistemul social-economic căruia îi aparțin, să depună eforturi în vederea lărgirii cooperării între ele, în beneficiul destinderii și securității. Comisia a reușit, în decursul celor douăzeci și trei de ani de existență, să facă să prevaleze în activitatea sa normele fundamentale înscrise în Carta O.N.U. și tradițiile de colaborare între țările europene, ceea ce a dus la conjugarea eforturilor tuturor statelor membre în direcția dialogului constructiv, permanent, în vederea identificării unor domenii noi de cooperare și inițierii de acțiuni practice de interes general.

Comisia Economică a O.N.U. pentru Europa a creat terenul prielnic confruntării diferitelor experiențe și inventarierii aspectelor cooperării economice prin mijloace specifice : cooperarea științifică și tehnică, rolul acesteia în dezvoltarea economică, aplicarea metodelor matematice în modelarea fenomenelor economice, cooperarea în domeniul eficacității conducerii și cercetării operaționale, promovarea comerțului între țările Europei cu sisteme social-politice diferite, planificarea pe termen lung, ameliorarea condițiilor de viață și altele. Pe lîngă evaluarea unor exigențe fundamentale ale dezvoltării ca industrializarea, planificarea, formarea de cadre, aceste acțiuni au permis identificarea unor noi sfere de interes comun pentru cooperarea europeană și punerea în funcțiune a unor organisme specializate.

Lucrările actualei sesiuni a Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa (C.E.E. / O.N.U.), se concentrează și de această dată asupra chestiunilor de fond privind cooperarea economică între statele europene. Raportul privind stadiul analitic al comerțului intereuropean, studiul anual referitor la structura economică din Europa, ca și studiul asupra perspectivelor economiei țărilor europene suscită, fără îndoială, interesul majorității delegaților. Alte probleme care au devenit deja de rutină în preocupările Comisiei, cum sînt dezvoltarea comerțului exterior, cooperarea științifică și tehnologică, cooperarea industrială, mediul de viață, poluarea aerului, automatizarea etc. vor reține atenția delegaților și vor face obiectul unor propuneri noi de aprofundare și perfecționare a formelor de cooperare a statelor europene în domeniile respective.

Actuala sesiune a Comisiei își desfășoară lucrările sub auspicii deosebit de favorabile — comemorarea unui sfert de veac de la crearea Organizației Națiunilor Unite. Acest eveniment constituie un motiv de satisfacție pentru membrii comisiei întrucît, în acești ani, majoritatea țărilor europene au continuat să aducă o largă contribuție la progresul umanității. Așa cum se arată în Declarația adoptată de către reuniunea comemorativă consacrată sărbătoririi celei de-a XX-a aniversări a Comisiei Economice pentru Europa, „regiunea C.E.E. / O.N.U. este una din regiunile industriale cele mai evoluate din lume, avînd o infrastructură dezvoltată și legături economice tradiționale", iar starea relațiilor dintre țările regiunii influențează în mare măsură situația din lumea întreagă.

În Europa există state cu un potențial economic, uman și tehnico-științific considerabil, care au îndeplinit și continuă să îndeplinească un rol de seamă în viața internațională. Europa deține aproximativ jumătate din totalul producției industriale mondiale, dispune de numeroase cadre cu pregătire superioară și medie și de vaste posibilități tehnologice și materiale. Europa a jucat, în decursul secolelor, un rol remarcabil în progresul vieții materiale și spirituale, în realizarea marilor cu-

ceriri ale geniului uman. Şi în perioada contemporană forţa creatoare a popoarelor europene participă activ la progresul spiritual şi material al umanităţii.

Paralel cu cooperarea bilaterală care cunoaşte o dezvoltare progresivă în ultimii ani, formele de cooperare multilaterală contribuie, de asemenea, din ce în ce mai mult la promovarea relaţiilor de bună vecinătate între ţările europene şi favorizează înţelegerea şi apropierea între popoarele de pe continent. Rolul pozitiv pe care îl joacă Comisia Economică a O.N.U. pentru Europa demonstrează că organismele regionale ale organizaţiilor internaţionale de vocaţie universală pot participa de o manieră eficientă la normalizarea şi extinderea relaţiilor dintre statele europene, la instaurarea unui climat de pace şi securitate pe continentul nostru. În acest context, promovînd dezvoltarea colaborării economice între statele europene, identificînd noi modalităţi de cooperare între acestea, C.E.E./O.N.U. poate adăuga elemente pozitive la un constructiv dialog european, răspunzînd astfel interesului larg pentru convocarea unei conferinţe a păcii şi securităţii în Europa.

Între dezvoltarea economică şi promovarea cooperării europene, pe de o parte, şi ansamblul relaţiilor politice dintre statele din Europa, pe de altă parte, există o conexiune organică, intimă. Faptul că unele state sînt împiedicate să participe la examinarea chestiunilor privind cooperarea economică europeană reprezintă nu numai o încălcare a spiritului Cartei O.N.U., ci şi o discriminare faţă de statele interesate în soluţionarea problemelor respective. În acest sens, este total anacronică neparticiparea R. D. Germane la contactele intereuropene, în cadrul Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa.

România este un participant activ la dialogul european, la formele de cooperare economică promovate de C.E.E./O.N.U. şi aduce o contribuţie proprie la dezbaterea şi soluţionarea unor probleme ale dezvoltării, care preocupă toate statele Europei. Acţionînd concret în acest cadru, delegaţia ţării noastre la lucrările actualei sesiuni a C.E.E./O.N.U. — delegaţia este condusă de adjunctul ministrului afacerilor externe al României, Nicolae Ecobescu — îşi va aduce şi în acest an o contribuţie de substanţă la promovarea contactelor constructive europene în problemele cooperării economice — premisă de bază a creării unui climat de pace şi securitate în Europa. România urmăreşte, prin participarea sa la dezbaterile comisiei, să contribuie la crearea şi consolidarea acelui climat de cooperare care să faciliteze schimburile de bunuri materiale şi experienţă pe cale bi şi multilaterală, la soluţionarea problemelor economice care preocupă azi ţările europene şi să promoveze interesele sale specifice de ţară aflată în plin proces de dezvoltare, într-o lume a interdependenţelor în care statele stabilesc între ele relaţii multiple şi variate, determinate atît de interesele cooperării pentru progresul economic, social şi cultural al fiecărui popor, cît şi de necesitatea unirii eforturilor pentru edificarea unui climat de pace şi securitate.

Geneva, 14 aprilie

DIALOGUL BONN — WASHINGTON

Întîlnire Nixon-Brandt cu prilejul recentei vizite la Washington a cancelarului vest-german

Convorbirilor pe care cancelarul Willy Brandt le-a avut cu preşedintele Nixon li s-a acordat în presa internaţională o importanţă ce o depăşeşte cu mult pe aceea a vizitelor predecesorilor săi la Washington. Preşedintele american primea, pentru prima dată, un cancelar social-democrat. Predecesorii săi creştin-democraţi deveniseră atît de obişnuiţi Casei Albe şi se bucurau de privilegiul unui constant sprijin din partea Administraţiei încît, poate în virtutea inerţiei, anul trecut, imediat după aflarea rezultatelor electorale în R.F.G., preşedintele american s-a grăbit să-l felicite pe fostul cancelar Kiesinger pentru o victorie care s-a dovedit, în cele din urmă, a nu fi reală. Vechiul incident a fost însă lăsat uitării, iar Washingtonul a făcut evidente gesturi pentru a demonstra că vizita cancelarului a depăşit cu mult cadrul unei consultări de rutină. Însăşi componenţa delegaţiei vest-germane invitate denotă o atenţie deosebită acordată de Casa Albă şi Departamentul de Stat întîlnirii americano—vest-germane. Alături de cancelar au sosit la Washington, Helmut Schmidt, ministrul apărării, Alex Möller, ministrul finanţelor, şi, totodată, secretarii de stat Bahr şi Duckwitz, împuterniciţii vest-germani pentru convorbirile susţinute de guvern la Moscova şi Varşovia, în fine, secretarul de stat pentru probleme de ştiinţă, Dohnany. Era acesta, desigur, un indiciu clar asupra evantaiului larg de teme asupra cărora Washingtonul era dispus şi interesat să discute. În general, declaraţiile anterioare vizitei făcute de diverşii demnitari americani trădau un sentiment favorabil al Washingtonului faţă de datele politicii promovate de cancelar. E astfel notabilă afirmaţia secretarului de stat Martin Hillenbrand, care a ţinut să precizeze că Administraţia nu împărtăşeşte rezervele unor cercuri occidentale faţă de politica lui Brandt în raporturile cu Europa răsăriteană, politică apreciată de el ca „realistă". Or, tocmai acest domeniu i-a oferit lui Brandt posibilitatea unor iniţiative de care nici unul din cancelarii vest-germani nu au dat dovadă.

Totuşi, accentul, Brandt pare să-l fi pus pe teme oarecum tradiţionale. Acum, cînd ineditul în politica vest-germană îl constituie abordarea, mai realistă, a raporturilor cu ţările socialiste, ceea ce apare simptomatic este grija cu care autorităţile de la Bonn subliniază fidelitatea faţă de Occident, de N.A.T.O., alianţa atlantică şi comunitatea vest-europeană. Iar în acest context se impune de la început încă o constatare : astăzi, Brandt — spre deosebire de foştii cancelari vest-germani — pare izbăvit de o dilemă, care a făcut seva a nu puţine comentarii de presă, în preajma unor vizite similare ; e vorba de precizarea, devenită la Bonn aproape banală în asemenea prilejuri, că nu este vorba de vreo opţiune între Washington şi Paris. Astăzi, cînd disonanţa politică dintre Statele Unite şi Franţa pare să-şi fi pierdut din caracterul uneori de zgomotoasă confruntare, alternativa e vizibil atenuată. În trecut, cînd Erhard sau Kiesinger refuzau alternativa

Washington—Paris, atitudinea lor era o clară consecință a imobilismului funciar al politicii externe vest-germane ; acum, cînd Brandt subliniază — cu o tărie cel puțin egală cu a predecesorilor săi — atașamentul principial al R.F.G. față de Occident și alianța atlantică, el ascunde, totodată o pledoarie pentru o situație mai dinamică, în consonanță cu datele „politicii răsăritene" sau, mai precis, a modului său propriu de a concepe raporturile cu țările socialiste. Cu alte cuvinte, aparent nimic nou pe frontul de vest al diplomației vest-germane. „Ar trebui să procedăm în așa fel, încît lucrurile să rămînă așa cum sînt" — a declarat cancelarul la Washington, și a reluat de cîteva ori — nu numai la modul oratoric — expresia. Nu e vorba de o simplă dorință, ci de o precisă și pragmatică referință la probleme foarte concrete, ca, de pildă, relațiile militare dintre Statele Unite și Europa occidentală — în speță, cele americano—vest-germane (deci, implicit, staționarea trupelor americane în R.F.G.) — sau raporturile economice dintre Piața comună (în perspectiva unei lărgiri prin aderarea Marii Britanii și o eventuală asociere a altor state) și Statele Unite. Sînt, de altfel, și cele două teme principale care au făcut obiectul convorbirilor Nixon—Brandt de la Washington. A treia a privit, desigur, relațiile R.F.G. cu țările socialiste, și, în special, stadiul schimbului de păreri și al negocierilor între Republica federală și Polonia, Uniunea Sovietică, Republica Democrată Germană.

Între tradiționalismul pe care îl presupune, în concepția vest-germană, abordarea primelor două chestiuni și caracterul novator pe care îl evidențiază a treia, Brandt a încercat să demonstreze că nu ar exista nici o contradicție. Argumentația se reduce, în fond, la ideea : relațiile Statele Unite — Europa occidentală, respectiv S.U.A. — R.F.G., să rămînă, în esență, aceleași ca și pînă acum pentru a se schimba însă și mai mult raporturile Est-Vest, respectiv între R.F.G. și țările socialiste.

O asemenea poziție este, însă, enunțată tocmai într-un moment cînd reevaluarea, revizuirea sau reconsiderarea au devenit termeni de obișnuită folosință, cu aplicație la raporturile atlantice între aliați sau dintre ei și S.U.A. Or, nu e întîmplător că această evoluție, manifestată sub impulsul unor exigențe politice reale, a fost însoțită, din aceleași cauze, de afirmarea unor tendințe pozitive în relațiile cu țările socialiste, în conformitate cu cerințele normalizării vieții internaționale.

Fără însă a insista asupra adevărului banal că o schimbare o atrage inevitabil pe cealaltă, e de-ajuns să amintim că, în chiar cadrul restrîns vest-european, au loc, în prezent, modificări care demult afectează relațiile, fie ele și de partenerism, cu S.U.A. Perspectiva — deși, destul de cețoasă — a unei Europe occidentale comunitare și lărgite a început să îngrijoreze serios firmele americane specializate în investiții în Europa. Vorbind în numele adepților comunitari din Europa occidentală, Brandt a reamintit textual interlocutorilor săi americani că, dacă aceștia au pledat atît de insistent în anii postbelici pentru o integrare vest-europeană, nu ar trebui să fie acum dezamăgiți. E totuși greu de știut dacă a reușit să-i convingă pe deplin că, „în noua evoluție, ei pot împreună cu noi cîștiga încredere", numai pentru că astfel „vest-europenii pot deveni parteneri valoroși și înceta de a mai fi abonați la o pensiune". „Parteneri valoroși" — adică mai liberi de o tutelă economică pe care un J. J. Servan-Schreiber ar defini-o, cu intenții mobilizator comunitare, „sfidare americană".

Partizan al integrării vest-europene, cancelarul a informat, în același timp, că volumul schimburilor comerciale dintre S.U.A. și C.E.E. s-a triplat în intervalul 1958—1969 și că excendentul comercial al S.U.A. cu C.E.E. s-a cifrat, anul trecut, la 1,2 miliarde dolari și că Piața comună constituie și astăzi cea mai importantă piață de desfacere pentru produsele agrare americane.

Strădania lui Brandt de a aplana îngrijorarea americană față de eventualitatea slăbirii prezenței economice a S.U.A. în Europa occidentală a stat însă alături de pledoaria lui pentru menținerea prezenței militare americane în Europa și, cu atît mai mult, în R.F.G.

Această poziție a lui Brandt (moștenită de la predecesorii săi) se manifestă însă într-un moment în care Administrația, conform noii concepții a președintelui Nixon, a fixat un termen destul de apropiat pentru examinarea cuantumului militar în Europa (și anume 1 iulie 1971) iar, în general, revizuirea angajamentelor americane în străinătate rămîne una dintre preocupările majore ale Washingtonului. Pe de altă parte, e sigur că atitudinea cancelarului s-a lovit de poziția acelor senatori, partizani ai retragerii sau revizuirii angajamentelor americane în străinătate și, implicit, al unui efort militar sporit al vest-europenilor. Recentele declarații ale lui Mike Mansfield care consideră prezența militară americană în Europa ca o rămășiță a războiului rece, luările de poziție ale colegilor săi Stephen Young și Thomas Dodd constituie, fără îndoială, o presiune demnă de luat în considerare. Rezoluția lui Mansfield este susținută de 51 senatori din 100. Or, se știe că ea se referă la o reducere a efectivului de militari americani staționați în Europa (300 000 — dintre care 200 000 în R.F.G.) la o treime, ceea ce ar însemna înjumătățirea efectivului celor staționați în R.F.G. În acest context, i-a putut, într-o oarecare măsură, surprinde pe americani un articol scris în „Washington Post" de către Helmut Schmidt, ministrul vest-german al apărării și unul din principalii însoțitori ai lui Brandt în călătoria sa în Statele Unite, în care acesta considera dificilă realizarea unor noi acorduri cu privire la compensarea cheltuielilor necesitate de staționarea trupelor americane pe teritoriul R.F.G. și, mai mult, ca îndoielnice posibilitatea unui ajutor bugetar vest-german pentru menținerea soldaților americani, precum și o eventuală reîmpărțire a sarcinilor militare între S.U.A. și R.F.G.

Sub aceste auspicii, Brandt — după toate indiciile — a avut un răspuns dinainte pregătit, cum dădeau a înțelege unii dintre apropiații săi colaboratori și cum de altfel s-a și confirmat în timpul vizitei : chestiunea nu e numai de domeniul relațiilor bilaterale americano—vest-germane, ci preocupă organizația atlantică în ansamblu.

E interesant de remarcat, în același timp, că, în marea lor majoritate, cei care sprijină ideea reducerii trupelor americane în R.F.G. sînt și partizanii declarați ai „politicii răsăritene" a guvernului vest-german. Se pot auzi totuși la Bonn și unele comentarii care susțin că o eventuală reducere a efectivelor americane ar încuraja veleitățile lui Strauss și ale unei opoziții, de mult atașată ideii unui Bundeswehr nu numai întărit, dar și integrat unei comunități nucleare vest-europene. A da prioritate unei asemenea ipoteze ar însemna, însă, neglijarea unei realități mult mai evidente, demonstrată de întreaga evoluție a vieții politice vest-germane din ultima vreme. Influența opoziției conservatoare, deci și a lui Strauss, înregistrează un sesizabil declin, demonstrat cu elocvență de însuși faptul real al realizării și consolidării actualei formule guvernamentale.

În ceea ce privește concepția asupra relațiilor cu țările socialiste preconizată de noul cancelar vest-german, asentimentul Washingtonului pare să se fi manifestat conform așteptărilor. E un asentiment care, fără a i se cunoaște limitele, va avea un reflex cert asupra relațiilor dintre guvern și opoziție în R.F.G. : nu încape nici o îndoială. Brandt e primul cancelar vest-german care nu s-a putut deplasa la Washington ca reprezentantul unui presupus consens (vest-germanilor le-a plăcut întotdeauna să-l prezinte ca indestructibil) asupra politicii externe și, în special, a relațiilor cu țările socialiste, implicit, cu R.D.G.

Opinia generală americană a apreciat însă în Brandt un cancelar care, tocmai prin inițiativele în acest domeniu, a căpătat o statură diplomatică, alta decît a foștilor cancelari vest-germani veniți la Washington mai mult să se informeze „ad audiendum verbum" — cum remarca odată cineva — decît să informeze ei înșiși. „Am obținut mult mai multe informații utile despre problemele Est-Vest în cîteva minute de discuții sincere cu Brandt — putea declara J. W. Fulbright, președintele Comisiei senatoriale pentru afacerile externe — decît obținem de obicei în decurs de luni de zile din partea Departamentului nostru de Stat".

În concluzie, această primă vizită a lui Brandt la Washington, în calitate de cancelar, s-a dovedit, prin importanța și diversitatea temelor abordate, de o pondere deosebită în cadrul relațiilor americano—vest-germane și, în general, interoccidentale. Precedată de vizitele la Paris și Londra, călătoria transatlantică a cancelarului a stat, după toate probabilitățile, sub semnul clarificării relațiilor occidentale ale R.F.G. La rîndul lor, gazdele vest-europene ale lui Brandt au fost, pînă nu de mult, oaspeții președintelui american. Actuala întîlnire americano — vest-germană încheie, deci, un lung turneu de consultări între partenerii atlantici, pentru a folosi termenul preferat al Administrației americane.

Radu PASCAL

Limitele formulei guvernamentale

Într-un articol anterior scris pentru revista „Lumea" precizam cauzele care duseseră la declanșarea crizei guvernamentale italiene și motivele care îi îngreunau soluționarea : lupta deschisă în sînul democrației-creștine dintre partizanii celor două curente opuse (conservatori și progresiști) și tentativa partidului social-democrat scizionist de a imprima orientările sale anticomuniste politicii guvernamentale. Criza s-a manifestat și în înăsprirea divergențelor în ceea ce privește cele două probleme fundamentale ivite : așa-numita „deschidere" spre comuniști și problema divorțului. În privința primului punct, social-democrații cereau o totală și necondiționată solidaritate a celor patru partide de centru-stînga pe o platformă anticomunistă nu numai în guvernul central, dar și în administrațiile locale (comune, provincii, regiuni), tinzînd să impună politicii celorlalte partide extinderea alianței de la planul național la cel local în mod automat, fără a ține seama de diversitatea situațiilor locale. În practică, cele patru partide trebuiau să procedeze la formarea unor guverne locale identice ca cel existent pe plan național, excluzînd astfel posibilitatea unor administrații formate din socialiști și comuniști. Dimpotrivă, P.S.I. considera că nu trebuia exclusă în mod aprioric posibilitatea soluțiilor diverse, respingînd astfel criteriul automatismului și al identificării Romei cu provincia.

Al doilea motiv de disensiune între partidele de centru-stînga privea problema divorțului. Există de mult în parlament o propunere de lege prezentată de deputatul socialist Fortuna și de liberalul Baslini care introduce în Italia, pentru cazuri limitate, divorțul. Împotriva acestei legi, care a fost deja aprobată de Camera deputaților și se află în momentul de față în discuția Senatului (în Italia există un sistem bicameral, potrivit căruia orice lege trebuie să obțină, pentru a intra în vigoare, aprobarea celor două ramuri ale Parlamentului), democrat-creștinii, cu sprijinul organizațiilor catolice și ale bisericii au declanșat o dură ofensivă ce nu s-a limitat numai la nivel parlamentar, ci l-a cuprins și pe cel diplomatic. (Vaticanul consideră că introducerea divorțului ar constitui o violare a „concordatului" existent între Italia și Vatican).

Cele două probleme — extinderea centrului-stînga la nivelul provinciilor și divorțul — au prelungit cu cîteva săptămîni criza, provocînd falimentul celor trei încercări de a o rezolva : prima, cea a președintelui Consiliului de miniștri demisionar, Mariano Rumor, a doua — cea a ministrului afacerilor externe, Aldo Moro, și, în sfîrșit, a treia — a președintelui Senatului, Amintore Fanfani. Ar fi acum de prisos să evocăm diversele etape ale crizei și cauzele pentru care au eșuat cele trei tentative : totuși, nici una din acestea nu a fost inutilă deoarece treptat, cu fiecare nouă încercare s-au clarificat unele din punctele de divergență și s-au pus bazele pentru rezultatul ultimei tentative — aceea a lui Mariano Rumor, care s-a încheiat cu formarea noului guvern.

Platforma programatică cu care președintele noului Consiliu de miniștri s-a prezentat în Parlament răspunde în mare măsură cererilor socialiștilor italieni privind alegerile regionale din primăvară, amnistia, politica economică.

Premierul Rumor citind declarația-program în Parlament

În ceea ce privește primul punct, guvernul a anunțat că alegerile pentru consiliile regionale se vor desfășura la 7 iunie ; amnistia va fi acordată cu ocazia celei de-a 25-a aniversări a eliberării de sub fascism — 25 aprilie, și îi va privi în special pe muncitorii aflați sub acuzația de a fi participat la evenimentele „toamnei calde" italiene ; în sfîrșit, în ceea ce privește politica economică, ea ar urma să fie înfăptuită conform unui plan de dezvoltare și de impulsionare a economiei naționale pentru a se depăși stagnarea înregistrată în anul 1969, fără o politică autarhică și deflaționistă. Raportul asupra economiei țării, prezentat zilele trecute în Parlament, arată că, în timp ce creșterea venitului național a fost în 1969 de numai 5 la sută față de 6 la sută în anul 1968, s-a înregistrat un regres în domeniul comerțului exterior și o stagnare — în domeniul investițiilor. Aceste situații cer măsuri adecvate pentru a se depăși actuala etapă printr-o politică mai concretă și mai dinamică : numirea la Ministerul bilanțului și al programării a socialistului Antonio Giolitti exprimă și sarcinile dificile care stau în fața P.S.I.

În ceea ce privește extinderea formulei de centru-stînga la administrațiile locale, s-a adoptat criteriul conform căruia această soluție să fie experimentată doar acolo unde este posibil, adică unde, pe plan local, cele patru partide pot să-și armonizeze politica. În locurile unde nu vor exista asemenea posibilități, P.S.I. își va revendica propria sa autonomie și va putea contribui la formarea unor administrații de stînga (cu P.C.I. și P.S.I.U.P.) pentru a se evita ca aceste administrații să treacă sub controlul dreptei.

Chiar și în ceea ce privește tema mai vastă a așa-numitei „deschideri" spre comuniști, guvernul a adoptat o formulă în temeiul căreia nu respinge contribuția critică și constructivă a opoziției de stînga.

În ceea ce privește mult disputata chestiune a divorțului, formula adoptată — care de mulți ani este apreciată ca destul de ambiguă — este în mod vădit rezultatul unui compromis, izvorît din armonizarea tezelor susținute de grupările laice și de cele ale democrației-creștine. În baza acestei soluții, guvernul va iniția contacte, prin intermediul ministrilor de externe și justiției, pentru a se informa asupra rezervelor și împotrivirii Vaticanului față de proiectul de lege și în ultimă instanță — și acesta e faptul politic cel mai semnificativ — cele patru partide guvernamentale își vor păstra autonomia în cazul votului asupra divorțului, fără ca ele să fie legate printr-o obligație de solidaritate guvernamentală în sens favorabil sau contrar respectivei legi.

Aceasta este esența acordurilor intervenite între cele patru partide care au hotărît formarea noului guvern de centru-stînga, cabinet care, o dată cu prezentarea sa în Parlament, a anunțat un program care în fond exprimă în mod direct însuși acordurile încheiate.

Cît despre domeniul politicii externe, au fost reafirmate principiile tradiționale care au inspirat orientarea guvernelor italiene din ultimii ani. Noul cabinet își exprimă atașamentul pentru o integrare economică și politică vest-europeană. Totodată, în declarația-program se subliniază necesitatea promovării unei politici de pace și de destindere, într-o viziune ce se dorește mai dinamică decît pînă acum. În acest context, ținînd cont de actualele eforturi europene îndreptate spre realizarea unui climat de destindere, guvernul italian și-a exprimat atitudinea sa favorabilă convocării unei conferințe pentru securitatea europeană, iar președintele Consiliului de miniștri a enunțat în Parlament, în termenii următori, poziția italiană asupra acestei chestiuni : „Sîntem de părere că problemele europene vor căpăta un profil organic, astfel încît să se poată ajunge la o soluționare a problemelor de fond într-o atmosferă de încredere care va putea asigura conferinței un succes real și durabil".

Roma, 14 aprilie

reflector

DRAMA DE LA DALLAS ÎNTR-O NOUĂ VERSIUNE

Arhivele naţionale din Washington au fost acţionate în judecată de un cercetător în domeniul juridic, Sherman Skolnick din Chicago, care acuză această instituţie că ar ascunde documente de natură a dovedi că fostul preşedinte al S.U.A., John Kennedy, a fost victima unui complot.

Ce susţine Skolnick ? Că cinci conspiratori puseseră la cale să-l ucidă pe John Kennedy la partida de fotbal american dintre echipele Armatei şi Forţelor aeriene, programată pentru 2 aprilie 1963 la Chicago. Doarece preşedintele, care era răcit, a renunţat în ultima clipă să mai asiste la meci, asasinatul a fost „reprogramat" cu trei săptămîni mai tîrziu, la Dallas. În întîmpinarea prezentată tribunalului, Skolnick afirmă că, la mai puţin de o oră înainte de momentul în care John Kennedy ar fi trebuit să sosească la Chicago, poliţia din acest oraş a arestat, pentru contravenţie minoră la legile circulaţiei, pe un oarecare Thomas Arthur Vallee, de profesie litograf. Skolnick susţine că Vallee, unul dintre conspiratori, era „o dublură a lui Lee Harvey Oswald". La arestare a fost acuzat şi de „purtarea unei arme ascunse", întrucît pe bancheta din spate a automobilului său se găsise un cuţit de vînătoare.

Pentru dosarul procesului pe care îl iniţiază, Skolnick a înaintat 11 documente, printre care trei rapoarte ale F.B.I.-ului, asupra cărora s-a ridicat recent interdicţia de a fi consultate. Într-unul din rapoarte se arată că Thomas Arthur Vallee a compărut la 14 ianuarie 1964 în faţa unui tribunal şi „a declarat că este foarte potrivnic actualei Administraţii". Din acelaşi raport reiese că judecătorul Gordon Nash a respins o moţiune a apărării, care ceruse să se revină asupra acuzaţiei de port de armă ascunsă, dar l-a pus în libertate pe Vallee contra unei cauţiuni de 100 de dolari. Al doilea raport arată că un post de televiziune din Chicago a trimis un reporter să afle numărul sub care circula maşina lui Vallee, dar „F.B.I.-ul interzisese orice dezvăluire în legătură cu aceasta". În cel de-al treilea document se arată că, la a doua apariţie a lui Vallee în faţa tribunalului, judecătorul a retras acuzaţia privind arma găsită, dar a continuat ancheta timp de un an.

Este pentru prima dată cînd se pune sub semnul întrebării, în faţa justiţiei, dreptul Arhivelor naţionale de a ţine secrete, timp de 75 de ani unele materiale legate de moartea lui John Kennedy. Deocamdată nu e prea clar cum vrea să folosească Sherman Skolnick dezvăluirile privindu-l pe Vallee (căruia afirmă că i s-a pierdut, între timp, urma). Ceea ce se ştie este că Skolnick a repurtat anul trecut un succes excepţional : a iniţiat o anchetă împotriva a doi judecători ai Curţii Supreme a statului Illinois şi ambii judecători, pe care îi acuzase de corupţie, s-au văzut nevoiţi să-şi dea demisia.

De la trimisul nostru la Bagdad, George Serafin

Întîlnirea arabo-asiatică a partizanilor păcii

Este dificil a face abstracţie, în consemnarea importantei manifestări care a reunit în capitala arabă de pe malurile Tigrului pe reprezentanţii comitetelor pentru pace a ţărilor arabe şi asiatice, de efervescenta activitate politică, socială şi economică ce caracterizează în aceste zile viaţa publică a ţării gazde, Irakul.

Este, fără îndoială, o simplă coincidenţă, dar reuniunea de la Bagdad, martoră şi moment însemnat al intensificării activităţii mişcărilor pentru pace din lumea arabă, s-a desfăşurat, în timp, la punctul de confluenţă a cîtorva din evenimentele cele mai semnificative ale peisajului intern irakian : aniversarea partidului Baas, acordul intervenit în reglementarea problemei kurde şi pregătirea celui de al 2-lea plan cincinal al ţării. Despre actualitatea şi însemnătatea acestora pentru înţelegerea procesului de dezvoltare a ţării, vom vorbi cu alt prilej. Le-am amintit acum pentru a încerca a defini climatul în cadrul căruia timp de două zile delegaţii şi participanţii la reuniunea arabo-asiatică au dezbătut unele din problemele cele mai arzătoare ale vieţii politice internaţionale — climat dominat de interesul larg şi dinamic al populaţiei capitalei irakiene faţă de o manifestare care a prilejuit aducerea în lumina puternică a reflectoarelor actualităţii, a atenţiei opiniei publice internaţionale, preocupările sale cele mai stringente.

Reuniunea de la Bagdad, realizată în colaborare şi cu sprijinul Consiliului Mondial al Păcii, în prezenţa a numeroşi invitaţi din Europa, Africa şi America, a dezbătut în principal situaţia din Orientul Apropiat, războiul din Vietnam şi evoluţia evenimentelor din ţările învecinate cu acesta, Laosul, Cambodgia. În cadrul şedinţelor, inaugurate în prezenţa preşedintelui Republicii Irak, Ahmad Hassan Al-Bakr, care a salutat pe delegaţi şi participanţi şi a subliniat semnificaţia acestei întîlniri, delegaţii comitetelor pentru pace din ţările arabe şi asiatice au prezentat rapoarte expunînd poziţiile faţă de problemele aflate pe ordinea de zi şi programele de acţiune pentru viitoarea lor activitate.

Au avut de asemenea intervenţii sau au rostit cuvinte de salut invitaţii comitetelor pentru pace din unele ţări ale altor continente. Pe marginea problemelor dezbătute, reuniunea a adoptat o serie de documente.

Delegaţii la reuniune au subliniat importanţa unităţii tuturor forţelor progresiste şi democratice pentru impunerea legilor unanim recunoscute ale dreptului internaţional, pentru respectarea şi sprijinirea idealurilor de pace, independenţă şi libertate, unitate naţională a popoarelor. Eforturile desfăşurate de popoarele arabe pentru dezvoltarea economică şi socială, pentru consolidarea independenţei naţionale, au găsit în dezbaterile reuniunii demonstraţia convingătoare a sprijinului de care se bucură ele în faţa opiniei publice internaţionale.

Viguroase, de asemenea, au fost poziţiile exprimate în favoarea luptei pentru independenţă şi libertate a poporului vietnamez, împotriva intervenţiei militare agresive a Statelor Unite.

Poziţia exprimată de delegatul Comitetului Naţional pentru Apărarea Păcii din Republica Socialistă România, în cadrul cuvîntărilor de salut rostite, a fost urmărită cu real interes : Convingerea ţării noastre este că perpetuarea încordării în Orientul Mijlociu se răsfrînge negativ asupra evoluţiei internaţionale, că se impune rezolvarea paşnică a conflictului din regiune. Retragerea trupelor israeliene din teritoriile arabe ocupate, dezaprobarea fermă a bombardamentelor unor obiective civile şi a populaţiei de către forţele israeliene, exprimate de guvernul român, sînt cerinţe şi imperative formulate clar în dezbaterile reuniunii de la Bagdad şi ele sînt cuprinse şi în documentele adoptate. Rezolvarea problemei populaţiei palestiniene în conformitate cu interesele lor legitime, respectarea dreptului la existenţă independentă şi integritate teritorială a fiecărui stat, sînt, de asemenea, factori determinanţi în soluţionarea conflictului şi normalizarea paşnică a situaţiei din regiune.

În cuvîntul de salut al delegatului român a fost subliniat sprijinul deplin acordat de ţara noastră poporului vietnamez în lupta sa pentru independenţă, libertate, integritate naţională şi suveranitate, necesitatea încetării războiului şi a retragerii trupelor americane, precum şi încetarea oricărui amestec în afacerile interne ale poporului vietnamez.

Documentele adoptate la reuniunea comitetelor pentru pace din ţările arabe şi asiatice se pronunţă pentru sprijinirea acţiunilor şi măsurilor propuse în vederea luptei antiimperialiste, a eforturilor popoarelor arabe şi asiatice ca şi din alte continente pentru independenţă naţională şi libertate.

Bagdad, 14 aprilie

Numai pentru turla centrală a celebrei pagode Shwe-Dagon s-au folosit 25 tone de aur și 100 tone de argint

Rangoon-ul posedă unul din cele mai mari porturi ale Asiei de sud-est

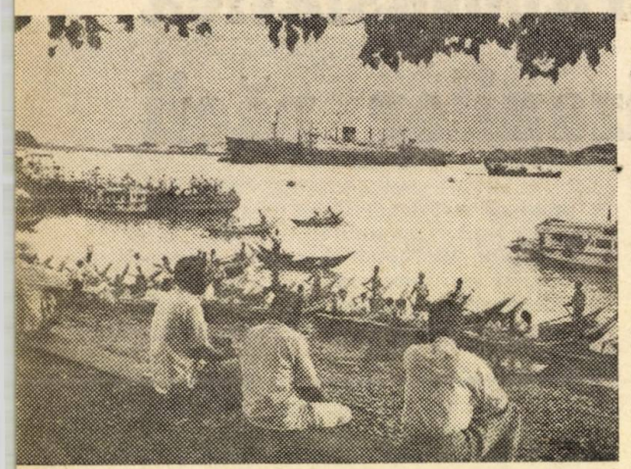

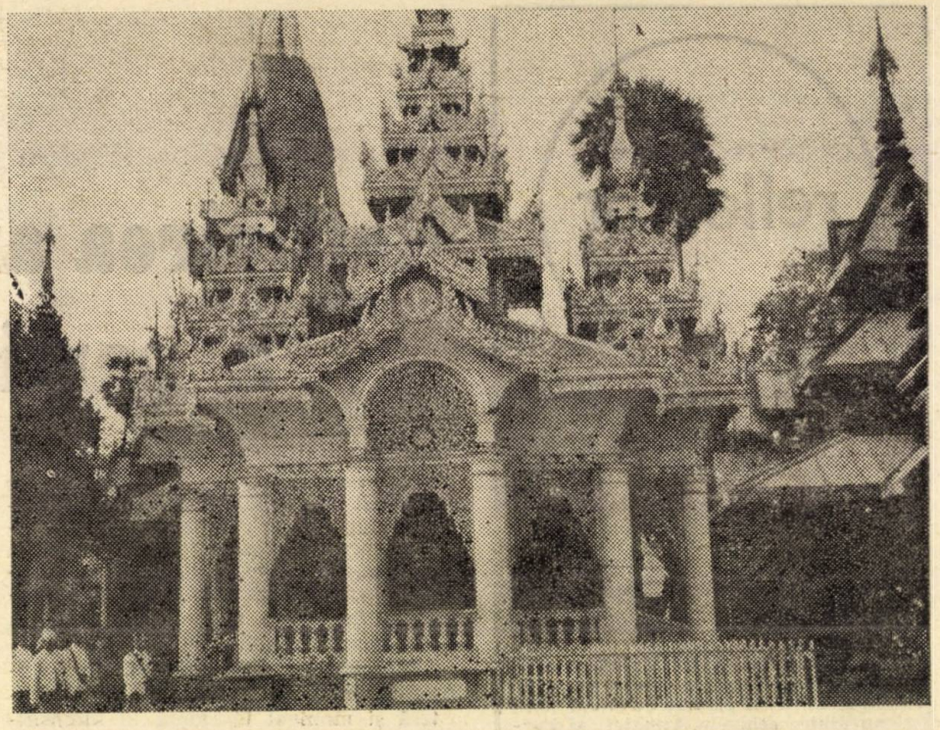

reportaj pe glob

RANGOON

Andrei Silard

Cînd te afli deasupra golfului Martaban, cu cîteva minute înainte de a ateriza pe aeroportul Mingaladon din Rangoon, primul lucru pe care îl observi este forma ciudată, în vîrf aurit de sulită, a pagodei Shwe-Dagon, unul din cele mai remarcabile monumente istorice ale Asiei. Strălucirea aurului masiv al pagodei captează încă de departe privirea vizitatorului, înclinat să-i dea chiar el denumirea pe care de fapt o și are, aceea de „Pagoda de Aur". Semnificațiile istorice și artistice polivalente ale monumentului le descoperi abia mai tîrziu și fiecare nouă vizitare a pagodei te transformă într-un descoperitor perpetuu. De cîte ori am urcat multitudinea de trepte ce duceau într-o unduire ascendentă spre platforma centrală, de pe care se avînta spre cer turla centrală a pagodei Shwe-Dagon, vizibilă din orice parte a Rangoonului, întîlneam cîte un ghid ocazional, gata să te afunde într-un potop de date și noțiuni istorice, din care amatorii de statistici își pot alege imediat argumentele cifrelor care să justifice denumirea pagodei : 25 de tone de aur și 100 de tone de argint, care s-au folosit numai pentru construcția turlei centrale a pagodei, implantată pe o verticală de 120 metri deasupra platformei situate pe un deal și înconjurată de alte 300 de turle aurite de dimensiuni mai mici. Dincolo de aceste cifre, fiecare turlă îți poate releva o poveste a sa proprie, aproape imperceptibilele — pentru un neavizat — deosebiri dintre ele marcînd o detașare în timp a stilului folosit la construcția lor, a istoriei și artei birmane. Ele se integrează perfect în atmosfera generală de meditație și contemplație, subliniată periodic de lovituri de gong, care însoțesc prezența ta în această împărăție a liniștii.

În jurul nenumăratelor statui și statuete, dispuse pe platforma centrală și care-l înfățișează pe Budha adîncit în contemplație, se adună încă din primele ore ale dimineții o mulțime de credincioși. Rămîi cu impresia că fiecare dintre aceștia și-a ales cu multă vreme în urmă o statuie anume și pare să manifeste o fidelitate deosebită față de ea, scurgerea timpului cimentînd statutul de interlocutor pe care l-au căpătat statuile. În tot cursul zilei, statuile și statuetele, în permanență înecate într-o mare florală, sînt stropite cu apă.

Cele peste două milenii și jumătate de istorie ale pagodei Shwe-Dagon constituie, totodată, o parte componentă a epopeei orașului Rangoon, fondat încă în secolul al VI-lea î.e.n. ; denumirea actuală a capitalei, care în limba birmaneză înseamnă „sfîrșitul străduințelor", a fost dată în anul 1753 de regele Alompra, cel care a transformat orașul în reședința administrativă a țării. Ocuparea orașului de către englezi (1824) și anexarea lui la coloniile coroanei britanice (1853), urmată apoi de cotropirea întregii țări, venea să confirme, după cum avea să scrie mai tîrziu André Maurois, că lumea era pe cale să devină „un mare parc, amenajat de un Dumnezeu-grădinar pentru gentlemenii din Regatul Unit".

Spre sfîrșitul secolului trecut, capitala, o dată cu portul Rangoon, s-a dezvoltat vertiginos, grație proximității orezăriilor din delta fluviului Irrawaddy, a căror amenajare a permis creșterea rapidă a producției de orez a țării. În timpul celui de-al doilea război mondial, atît orașul cît și portul au suferit distrugeri materiale importante. Refăcut după război, apoi modernizat și extins, orașul-port se întinde în prezent pe o suprafață de peste 200 kmp, înglobînd o populație de aproximativ 1,6 milioane de locuitori.

Chiar de pe cheiurile portului începe orașul propriu-zis, cu bazarele sale improvizate și cu tarabele pe cît de orientale prin amplasarea și pestrițimea lor, pe atît de tipic birmaneze prin modul de prezentare a mărfurilor. Ele oferă trecătorilor toate micile nimicuri, de la chibrituri și cămăși, terminînd cu băuturile răcoritoare, de care nu te poți dispensa în căldura specifică tropicelor, sau cu țigări de foi, produse din tutun indigen, deosebit de apreciate de populație. Nu rareori tarabele sînt așezate în fața unor magazine mici sau mijlocii, concurînd cu mărfurile acestora atît ca preț, cît și prin faptul că acționează ca o pîrghie sigură asupra spiritului de comoditate al omului : nu este necesar ca un cumpărător să intre în magazin, ci doar să se lase acostat pe stradă. Adesea, practicarea negoțului reclamă o atenție distributivă din partea vînzătorului : florăresele își fac o parte din menajul casei direct pe stradă, fără ca aceasta să aducă prejudicii cifrei lor de afaceri, iar proprietarii de tarabe cu mîncăruri indigene au timp ca între deservirea clienților să-și mai spele vreunul dintre copii. Uneori găsești printre tarabe vreun pictor care lucrează direct pe stradă sau artiști ai sculpturii în lemn, bronz sau argint, al căror meșteșug își are originea undeva la un punct de confluență al artizanatului cu arta străveche birmaneză. Aceleași mîini, care au transmis pînă în ziua de azi secretul meșteșugului lor, au creat formele cu adevărat uimitoare ale pagodelor din Rangoon, Pegu sau Pagan, ale templelor și palatelor din Mandalay, cu arta lor deosebit de rafinată. Influențele străine, mai ales cea indiană, în picturile ce ornează templele și palatele, s-au asimilat printr-o metamorfoză simbiotică pentru a se ajunge în timp la stilul tipic birman, caracterizat printr-o duritate a liniilor, printr-o tratare mai decorativă și mai pronunțat cromatică, prin rigidi-

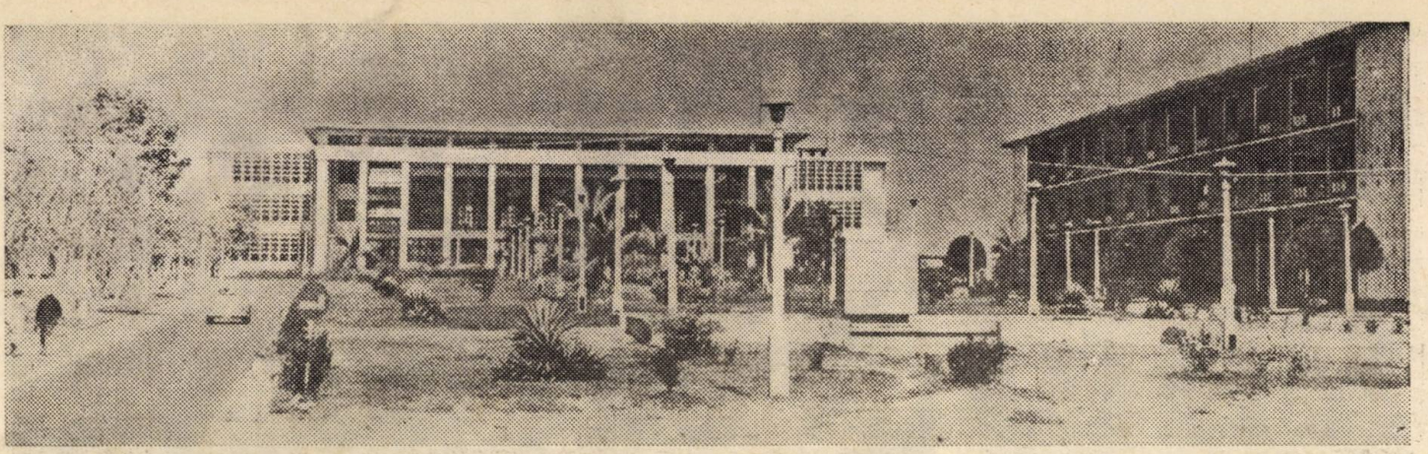

Institutul tehnologic

Folclor birmanez

tatea figurilor și printr-un tip etnic mai accentuat.

Pulsul cotidian al Rangoonului este supus capriciului periodicității anotimpurilor tropicale. După lunile călduroase (martie—mai), urmează perioada musonului de vară (iunie—octombrie), cînd valuri de ploi torențiale, venite dinspre Ocean, se revarsă zilnic asupra orașului. Perioada uscată (noiembrie—februarie) încheie acest ciclu, a cărui notă dominantă rămîne căldura permanentă. Din cauza căldurii, orașul pare în mare parte pustiu în timpul zilei ; în schimb, o dată cu înserarea, începe o viață clocotitoare și ai impresia că cel puțin o bună parte a nopții majoritatea locuitorilor și-o petrec în stradă sau în piețe. Restaurantele și tarabele cu mîncăruri lucrează la capacitatea maximă. Oriunde te-ar conduce pașii, este imposibil să nu nimerești la vreun spectacol sau sărbătoare populară ce se derulează într-un parc sau o piață și să nu fii tentat să devii pentru cîtva timp spectator, arareori constrîns de barierele lingvistice care te despart de omul de pe stradă. Cu astfel de prilejuri, am remarcat marea popularitate a unui dans, deosebit de gingaș atît compozițional, cît și ca acompaniament muzical : „dansul cu lămpi". Dansatoarele au în mîini lumînări aprinse, cu care evoluează în tot timpul dansului ; mișcările lor, deși nu lipsite de vioiciune, sînt line : flacăra rămîne dreaptă. Alături de elementele specifice dansului, ești impresionat de bogăția și delicatețea de colorit a costumelor. Acompaniamentul muzical, bazat pe o gamă de cinci note și executat la instrumente populare specific birmane, creează fundalul pentru evoluția dansatorilor, constituind totodată o artă în sine.

Indiferent de anotimp, orașul este plin de verdeață ; cum cea mai mare parte a locuitorilor trăiesc în afara orașului, proporția de spații verzi este mare, iar casele sînt adesea pierdute între grădini, fapt ce a conferit Rangoonului denumirea de „Oraș-grădină al Estului". În afară de buildingurile din centru, care modelează străzile după criterii geometrice precise, majoritatea caselor sînt mici, fără etaj, adesea din împletituri, ca niște coșulețe, înălțate pe piloni pentru a fi ferite de apă. O mare parte a parcurilor au aleile asfaltate, pe unde pot trece mașinile și deseori este dificil să-ți dai seama dacă te afli pe o alee sau pe o stradă. Din cînd în cînd întinderea verde a grădinilor este punctată de apariția unui ansamblu de clădiri noi și impozante, cum ar fi cel al Colegiului de ingineri, al Institutului Tehnologic, al întreprinderilor farmaceutice birmane sau cel al hotelului „Inya", situat pe malul lacului cu același nume. În itinerarul turistic se înscrie și vizitarea Gării Fluviale, a grădinii zoologice, precum și a parcului Aung San.

În luna aprilie, cînd tensiunea toridă care planează deasupra orașului tinde să-și atingă apogeul și Rangoonul este în căutarea unei supape salvatoare care să-i aducă o acalmie relativă, orașul se cufundă pentru 3 zile într-un apocalips acvatic, nemaiîntîlnit nicăieri : este „Festivalul Apei", cînd locuitorii capitalei, de la mic la mare, ies pe străzi înarmați cu pompe de biciclete, găleți sau simple pompe confecționate din bambus și se stropesc cu voluptatea unor copii, care parcă gustă dintr-un fruct interzis.

După ce ai colindat Rangoonul, pe roate sau pe picioare, în toate direcțiile, începi să realizezi că este, practic, imposibil să separi orașul de port, pămîntul țării și fereastra ei deschisă spre lume. Între cele două unități administrative, aparent distincte, dar de fapt unite organic într-un tot armonios, nu există nici o delimitare naturală sau artificială. Portul conferă orașului o coloratură specifică și în același timp devine o cantitate deloc neglijabilă, tocmai datorită miilor de tendoane invizibile care l-au legat definitiv de capitală. Dominînd împreună cu Calcutta Golful Bengal, și numărîndu-se odată cu ea, alături de Bombay și Singapore, printre porturile cele mai mari ale Asiei de sud-est, Rangoonul asigură cea mai mare parte a traficului de mărfuri al țării. Vasele oceanice, care se perindă zilnic prin portul Rangoon, încarcă în calele lor, alături de apreciatul orez birmanez și faimosul lemn de tek, minereuri de plumb, zinc și wolfram, precum și unele produse petroliere, bumbac și cauciuc. Importul, care se axează în principal pe necesitățile cele mai stringente ale țării, cuprinde și el o gamă variată de mărfuri, începînd cu produse textile și terminînd cu mașinile agricole, în special tractoare, al căror număr a crescut în ultimii 6 ani de la 500 de bucăți la peste 20 000. Acestea din urmă se numără, alături de acordarea de credite și creșterea producției de îngrășăminte minerale, printre catalizatorii programului guvernamental de stimulare a agriculturii țării cu scopul final de a asigura hrana pentru o populație în creștere rapidă, disponibilități pentru export, precum și de a ameliora situația țăranilor, destul de precară datorită fluctuațiilor prețurilor de pe piață.

Locuitorii Rangoonului, care nu sînt absorbiți de negoț, de multitudinea micilor întreprinderi ale industriei ușoare, răspîndite în toate ungherele orașului, și care produc o gamă variată de produse, de la țigări și băuturi răcoritoare la medicamente și produse lactate, de fabricile de cherestea sau de decorticare a orezului, de atelierele mecanice cu un profil foarte variat, sînt captați de giganticul combinat portuar, care realizează toate operațiile începînd cu reparații și construcții navale sau amenajări portuare și terminînd cu activitățile de import-export. Sînt cei pentru care portul are dimensiuni reale, cotidiene, palpabile, iar această punte de legătură permanentă și indestructibilă dintre oraș și port este condiția sine qua non a însăși existenței lor.

O cerință majoră : instruirea de noi cadre medico-sanitare

Oficialități nigeriene la inaugurarea podului reconstruit peste fluviul Niger, unul din obiectivele importante ale primei perioade de reconstrucție

Nigeria :

CURSUL RECONSTRUCȚIEI ȘI RECONCILIERII

După ce, la 12 ianuarie, agențiile de presă anunțau „căderea Biafrei" iar, ulterior, generalul Philip Effiong semna actul de capitulare a forțelor secesioniste, în Nigeria eforturile s-au concentrat intens în vederea reconcilierii și reconstrucției țării.

Recent, într-o declarație făcută presei, șeful statului nigerian, generalul Yakubu Gowon, arăta că „situația în țară rămîne foarte complexă, dar ea nu trebuie dramatizată". Observatorii vieții politice nigeriene sînt unanimi în a recunoaște că soluționarea ei presupune numeroase eforturi, răbdare și înțelegere pe plan intern și, în același timp, crearea unui climat extern propice înfăptuirii acestor obiective. Reconstrucția și reconcilierea vor necesita, fără îndoială, un timp îndelungat, pentru că în războiul generat de proclamarea secesiunii (înafara victimelor și traumatismelor pe care le-a provocat) au fost distruse numeroase obiective economice, în special din provincia orientală. Totodată, conflictul armat a agravat problema disensiunilor etnice, moștenire grea a colonialismului, evenimentele demonstrînd că recurgerea la soluția militară nu constituie un procedeu apt să contribuie la rezolvarea problemelor în cauză.

Încheierea conflictului n-a însemnat în mod implicit și normalizarea situației, ci a constituit una din premisele fundamentale ale acesteia. Restabilirii păcii în Nigeria i-au urmat eforturi concrete ale populațiilor din această țară care, deși profund traumatizate de cele 30 de luni de război, manifestă dorința de a contribui la realizarea obiectivelor propuse de guvernul federal : pe plan economic — reconstrucția țării ; pe plan politico-social — reconcilierea de durată a numeroaselor etnii care compun Nigeria. Esențial în acest sens este faptul că atît autoritățile federale cît și liderii ibo rămași în țară sînt pentru reconciliere și pentru unificarea eforturilor în vederea refacerii economice. „Țara are nevoie de populația ibo. Ea reprezintă o forță de care nu ne putem lipsi" — declara generalul Gowon, iar Philip Effiong, la rîndul său, se pronunța „în favoarea unității și integrității teritoriale a Nigeriei".

În noul context, unul din punctele-cheie ale unei adevărate normalizări a situației și a stabilității acesteia este considerat procesul de reintegrare a populației ibo în viața țării. În săptămînile care au urmat încetării războiului atmosfera se menținea încordată. Reconcilierea, fraternizarea sau amnistia nu au devenit imediat măsuri practice, concrete. În teritoriul unde s-a desfășurat războiul, problemele asistenței sanitare și ale refacerii economice se menținеau în toată gravitatea lor. Ajutoarele în medicamente și hrană, atît de necesare și solicitate, soseau destul de greu în țară și la fel de greu în posesia celor care aveau nevoie de ele. Organizarea ajutorării a întîmpinat dificultăți și pentru că numărul de medici și infirmiere de care dispune Nigeria este insuficient, deși noi misiuni medicale au sosit în țară. Crucii Roșii nigeriene și Comisiei federale de reabilitare, care conduc ansamblul programului de ajutorare, le-au fost afectate 45 milioane de dolari.

Guvernul de la Lagos încearcă, prin măsuri și gesturi conciliatoare, să șteargă urmele și consecințele nefaste ale războiului. Astfel, populația din zonele devastate de război a putut, la 10 februarie, să cumpere mărfuri după ce o decizie îndelung așteptată anunța că biletele de bancă biafreze pot fi schimbate cu cele nigeriene. (Începînd de la 12 ianuarie, comercianții refuzaseră să primească moneda biafreză). Tot în contextul primelor măsuri se situează și anunțarea, la 11 februarie, a reîntoarcerii masive a funcționarilor ibo în administrația federală. La Enugu, capitala statului de centru-est, mii de funcționari ibo care au trăit în timpul războiului în provincia orientală și-au reluat posturile. Acești primi pași au fost de bun augur pentru continuarea politicii de reabilitare a funcționarilor ibo. Mai delicată, notează revista „Jeune Afrique", se arată în schimb „reintegrarea foștilor ofițeri secesioniști". A fost înființat și a început să activeze un birou de anchetă al armatei nigeriene, prezidat de generalul Adeynka Adebayo, guvernator militar al statului de vest, a cărui principală sarcină este reintegrarea ofițerilor fostei armate rebele în rîndurile federalilor. Toți ofițerii ibo — cu excepția, bineînțeles, a lui Odumegwu Ojukwu, aflat acum în exil în Coasta de Fildeș — care au activat în armata federală înaintea războiului civil, și-au redobîndit gradele. Pentru a rezolva dificultățile și mai ales pentru a menaja susceptibilitățile unor ofițeri federali, au fost concepute mai multe soluții, între care : regionalizarea armatei federale — în acest fel foștii ofițeri din provincia secesionistă vor avea sub ordinele lor pe foștii lor soldați —, sau plasarea acestor ofițeri superiori în fruntea cartierelor generale supreme de la Lagos, situație în care ei nu se vor mai afla la comanda directă a trupelor. Cît privește ofițerii ibo care n-au făcut parte din armata federală, ei se vor integra, pur și simplu, în viața civilă. „Reconcilierea este posibilă", nota trimisul special la Lagos al revistei „Jeune Afrique", argumentînd că pentru aceasta e necesar să înceteze animozitatea față de populația ibo, și ca aceasta, la rîndul ei, să se integreze într-o Nigerie unită.

Într-un recent interviu acordat revistei „Jeune Afrique", generalul Gowon declara : „În ce privește viitorul politic al țării, mi-am dat cuvîntul de onoare că armata va reveni în cazărmi imediat ce ne vom fi terminat sarcina. Este un angajament pe care și l-a asumat guvernul militar. El ține să-l respecte și o va face".

Asigurarea unui viitor pașnic al țării depinde, pe plan intern, de

modul în care vor fi reglementate conviețuirea dintre etnii, securitatea și libera lor dezvoltare în condiții de egalitate. În acest sens, observatorii de la Lagos recunosc că sarcinile guvernului nigerian sînt dificile, căci, după cele 30 de luni de război, problema lichidării neînțelegerilor dintre etnii se pune cu o acuitate sporită față de situația existentă în urmă cu aproape trei ani. Guvernul țării este, însă, hotărît să întreprindă acțiuni ferme. „Șansele de a realiza o stabilitate și o pace durabile rezidă în fond în natura și condițiile soluției politice care va fi găsită, scria Raph Uwechue, un fost diplomat nigerian, adăugînd : Nigeria este microcosmosul Africii și, în circumstanțele actuale, ea constituie terenul de experimentări prin excelență al soluționării numeroaselor conflicte etnice". Importanța soluției ce va fi adoptată este cu atît mai mare, cu cît statul nigerian este compus din peste 230 de triburi și, așa cum remarca un cunoscut africanolog francez, Philippe Decraene, ca urmare a politicii colonialiste „există o profundă prăpastie între populația ibo și cele trei populații din nord — hausa, kanuri și fulani — cauzată de motive rasiale, religioase și lingvistice".

Pe plan economic, reconstrucția țării și relansarea economiei vor necesita, la rîndul lor, o perioadă îndelungată. Războiul, pe lîngă serioasele pierderi umane a costat peste 1 150 000 000 dolari și a oprit cursul favorabil al economiei nigeriene, determinînd o involuție pe plan economic. Investițiile au stagnat și rezervele de devize s-au diminuat din cauza importului masiv de armament. Producția agricolă a cunoscut o scădere accentuată între 1967 și 1968, iar exporturile, în special de petrol, care în 1966 furnizau 32,5 la sută din rețeta comerțului exterior, au cunoscut un recul important. Reconstrucția economică se bucură însă, în perspectivă, de premise favorabile : Nigeria este una din cele mai bogate țări africane în resurse naturale, mîna de lucru calificată a acestei țări de aproximativ 60 de milioane de locuitori prezintă un indice ridicat în raport cu alte state ale continentului, universitățile nigeriene — șase la număr — vor scoate în fiecare an noi promoții. În multe domenii, însă, continuitatea nu se poate restabili și e nevoie ca lucrurile să fie reluate de la început. Desigur, este nevoie de sacrificii și eforturi mari pentru a se realiza o dezvoltare armonioasă și echilibrată a Nigeriei de natură, în perspectivă, să lichideze disparitățile interprovinciale la baza cărora s-au aflat discriminările de ordin administrativ și social, sau favoritismul politic.

Avînd în vedere uriașele resurse ale Nigeriei ca și rezervele de energie și talent, poporul acestei țări — care a pornit cu succes la dezvoltarea sa generală în perioada ce a urmat independenței — este, fără îndoială, capabil ca, în noul context, să reconstruiască țara și să trăiască în cadrul unei unități naționale temeinic realizate — factori determinanți ai unei reale emancipări economice și politice.

Dumitru CONSTANTIN

Cazul Carswell și controversa Administrație-Congres

Vicepreședintele Statelor Unite, Spiro Agnew, care prezida ședința Senatului, era pregătit ca, în cazul balotajului prevăzut (se părea că 48 de senatori se vor pronunța în favoarea numirii judecătorului Harrold Carswell la Curtea Supremă a S.U.A., iar alți 48 împotrivă) să determine, prin votul la care are dreptul în asemenea cazuri, o decizie pro-Carswell. Dar, în momentul încheierii apelului nominal al senatorilor care își făcuseră cunoscut printr-un „da" sau printr-un „nu" rostit cu voce tare asentimentul sau opoziția față de numirea lui Carswell, vicepreședintele Agnew a fost nevoit să prezinte următoarea concluzie : «S-au înregistrat 45 de „da"-uri și 51 de „nu"-uri. Desemnarea nu este acceptată».

Pentru a doua oară, un judecător desemnat de președintele Richard Nixon să ocupe locul eliberat prin demisia de anul trecut a lui Abe Fortas a fost respins de Senat. Vina pare a fi a ministrului justiției, John Mitchell, care i-a recomandat succesiv președintelui doi judecători cu vederi conservatoare (condiție stabilită de Richard Nixon) fără să le cunoască, însă, suficient de amănunțit trecutul. Despre primul dintre cei doi judecători, Clement Haynsworth, senatorii au aflat ceea ce ministrul justiției nu știuse și anume că, la fel ca și Abe Fortas, al cărui loc ar fi fost chemat să-l ia, a fost implicat în combinații financiare dubioase, incompatibile cu calitatea de membru pe viață al celui mai înalt tribunal al Statelor Unite. Senatul a respins în noiembrie 1969 (cu 55 de voturi contra și 45 de voturi pentru) desemnarea lui Haynsworth. Ținînd seama de curtoazia obișnuită a relațiilor Senat — Casa Albă, cel de-al doilea candidat propus de președinte părea să aibă cale deschisă. Cu numai o lună în urmă se anticipau cel puțin 60 de voturi în favoarea lui Carswell : nimeni nu credea că senatorii s-ar putea ridica pentru a doua oară, consecutiv, împotriva unui demnitar ales de președinte personal. Harrold Carswell are un trecut nepătat, adică, nu i se pot reproșa legături compromițătoare ca cele care s-au dovedit fatale pentru cariera lui Abe Fortas și a lui Clement Haynsworth.

Numai că s-au descoperit alte lucruri. Mai întîi, că are prejudecăți rasiste. Într-un discurs rostit în 1948, cînd se pregătea să ocupe un post electiv, Carswell a elogiat segregația și s-a pronunțat pentru supremația albă. Mai tîrziu, în 1956, a participat la o acțiune urmărind transferarea terenului municipal de golf din orașul Talhassee unui club particular pentru a ocoli astfel legislația antisegregaționistă și a interzice accesul negrilor. O serie de avocați, care au pledat în procese privind drepturile civile în perioada 1958—1969 în fața tribunalului districtual din Florida, au făcut cunoscut că Harrold Carswell i-a tratat în mod discriminatoriu. Senatorii Birch Bayh (democrat, liderul campaniei, care a dus la respingerea lui Haynsworth) și Edward Brooke (republican, singurul negru din Senatul Statelor Unite) au inițiat o mișcare pentru respingerea candidaturii lui Carswell.

Între timp, argumentelor politice care pledau împotriva lui au venit să li se adauge foarte convingătoare considerente profesionale : Carswell, s-a aflat, este prea puțin stimat de colegii lui de breaslă. Deține chiar un trist record : un număr neobișnuit de mare de decizii ale sale au fost infirmate de Curtea de Apel superioară. Mari avocați de pe întreg cuprinsul Statelor Unite, decani ai unora dintre cele mai prestigioase facultăți de drept, barourile mai multor state americane, s-au adresat Senatului pentru a-i cere să nu numească la Curtea Supremă un judecător care nu corespunde, după opinia lor, exigențelor înaltei funcții.

În analele Congresului american va rămîne, desigur, ca una dintre cele mai curioase și prost inspirate intervenții în favoarea unui candidat, pledoaria senatorului republican Roman Hruska : „Chiar dacă Harrold Carswell este un om mediocru, a spus Hruska într-un interviu televizat, să nu uităm că avem în țară o mulțime de oameni, de judecători și de avocați mediocri. Au și ei dreptul să fie reprezentați cît de cît, nu credeți ?" Senatorii nu s-au arătat sensibili la apelul în favoarea dreptului mediocrității de a fi reprezentată la Curtea Supremă a S.U.A. Democrați și republicani deopotrivă (de data aceasta nu-

— Aștept rezultatul aici, în biblioteca mea juridică, domnule președinte
(Din **New York Post**)

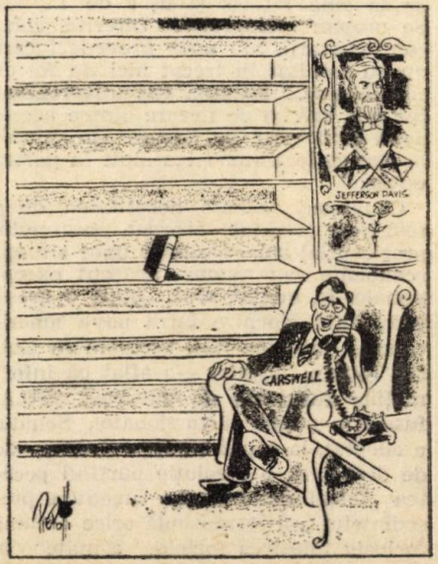

mărul republicanilor care au votat împotriva unei propuneri a președintelui a fost de 13) au făcut uz de prerogativa acordată de Constituție pentru a bloca admiterea unei persoane necalificate în Curtea Supremă.

Toată această poveste ar fi avut o însemnătate limitată dacă președintele Nixon nu ar fi interpretat-o ca un test al raportului de forță și de influență între puterea executivă și cea legislativă. Într-o scrisoare adresată senatorului William Saxbe atunci cînd începuse să se contureze perspectiva înfrîngerii de către Senat a candidaturii lui Carswell, președintele respingea criticile formulate la adresa acestuia și continua : „Ceea ce este de fapt pus sub semnul întrebării în legătură cu această desemnare este răspunderea constituțională a președintelui de a numi membri ai Curții Supreme și problema este dacă această răspundere poate fi frustrată de cei ce vor să substituie judecata lor subiectivă celei a singurei persoane căreia Constituția îi încredințează puterea de a desemna". Această teză a fost contestată fără întîrziere de senatorii Birch Bayh, George McGovern, Mike Mansfield și Jacob Javits, susținuți, prin editoriale cu caracter teoretic, de ziare influente ca „The New York Times" și „The Washington Post". Constituția, sună în esență replica, acordă președintelui dreptul de a desemna candidați pentru înalte funcții judecătorești, dar rezervă Senatului puterea de a decide în ultimă instanță.

Și Senatul a hotărît. Dar președintele Nixon a interpretat votul ca avînd o semnificație exclusiv politică : „Judecătorul Carswell și, înainte de el, judecătorul Haynsworth, a declarat președintele, au fost supuși unor atacuri răuvoitoare privind inteligența, cinstea și caracterul lor... Înțeleg amărăciunea milioanelor de americani care locuiesc în Sud în legătură cu actul de discriminare regională al Senatului". Ulterior, președintele a desemnat un al treilea candidat, pe judecătorul Harry Andrew Blackmun, de asemenea conservator, dar provenind nu din Sud ci din Nord și anume din statul Illinois.

Evident, persoana judecătorului Carswell sau a celui ce-i va urma nu prezintă însemnătate decît în măsura în care Administrația va izbuti sau nu să transforme Curtea Supremă dintr-un organism în majoritatea sa liberal, într-unul cu preponderență conservatoare. Dar dincolo de aceste tribulații și controverse se profilează, tot mai acut, problema instituțiilor. Cadrul instituțional stabilit de Constituția americană a încetat să mai fie considerat de la sine înțeles și ușor de înțeles. Se propun interpretări diferite, chiar contradictorii, ale unor prevederi care nu au suscitat în trecut nici un fel de controverse. Balanța executiv-legislativ este privită de fiecare dintre aceste două principale purtătoare ale puterii în stat ca înclinînd prea mult în partea opusă.

Congresul resimte necesitatea de a restrînge creditul acordat regimului prezidențial sub presiunea unor situații realmente sau numai aparent excepționale. În august 1964, după o greșit prezentată ciocnire între nave americane și nave ale R.D. Vietnam în Golful Tonkin (ulterior s-a aflat că informațiile furnizate de guvernul S.U.A. fuseseră anume distorsionate), Senatul a adoptat, la capătul a numai două zile de dezbateri, o rezoluție purtînd pecetea „forței majore". Ea îngăduia președintelui „să întreprindă orice acțiuni, inclusiv folosirea forțelor armate" în apărarea intereselor americane în Vietnam și chiar în alte zone ale Asiei de sud-est. Rezoluția a fost invocată de președintele Johnson ca „temei legal" pentru trimiterea a jumătate de milion de militari americani în Vietnamul de sud. Ea ajunsese să fie privită ca un simbol al pericolelor implicate de delegarea unor atribuții ale forului legislativ puterii executive. De aici, semnificația specială atribuită hotărîrii adoptate în unanimitate, la sfîrșitul săptămînii trecute, de Comitetul senatorial pentru relațiile externe : „rezoluția Tonkin" va fi anulată. Anularea propriu-zisă va surveni numai dacă ambele camere ale Congresului se vor pronunța în acest sens (nu e necesară aprobarea președintelui) dar nu se prevăd nici un fel de impedimente. Atît senatorii cît și membrii Camerei Reprezentanților sînt dornici să revină asupra deciziei pripite la care au consimțit cu șase ani în urmă. Și aceasta cu atît mai mult cu cît, după cum a declarat președintele comitetului care a inițiat anularea, senatorul William Fulbright, „unii oameni mai cred că rezoluția Tonkin autorizează acțiuni militare în toată Asia de sud-est, de pildă în Cambodgia". Totodată, el și-a exprimat speranța că dezicerea de rezoluția Tonkin „va determina o reexaminare a tuturor angajamentelor americane privind restul lumii".

Angajamentele acestea ridică probleme multiple și diverse (vizita cancelarului Brandt la Washington a prilejuit discuții despre cele referitoare la Europa occidentală), dar pentru moment războiul din Vietnam și repercusiunile sale asupra întregii Indochine constituie urgența întîi. Astăzi, 16 aprilie, președintele Nixon urmează să anunțe, printr-un discurs televizat, ce anume a hotărît în privința efectivelor americane din Vietnamul de sud. La 15 aprilie a expirat termenul pentru retragerea a 50 000 de soldați, decisă în luna noiembrie, ceea ce ridică la 115 000 numărul militarilor americani readuși în țară din ordinul președintelui. Va continua sau nu retragerea în ritmul preconizat inițial ? Congresul și întreaga națiune americană așteaptă cu justificată emoție hotărîrea lui Richard Nixon. Va ceda el oare presiunilor cercurilor militare care, invocînd ca pretext recentele evenimente din Laos și din Cambodgia, îi cer să întrerupă dezescaladarea ? Va ține seama, dimpotrivă, de punctul de vedere exprimat de reprezentanți autorizați ai opiniei publice și ai cercurilor politice alarmate de ofensiva psihologică a Pentagonului ? La începutul acestei luni, William Fulbright a rostit, în plenul Senatului, primul său mare discurs în problema Vietnamului de la instalarea președintelui Nixon la Casa Albă. Considerînd că momentul este crucial, președintele Comitetului pentru relațiile externe nu a ezitat să folosească expresii dure. El a arătat că în lumina evenimentelor din Laos și Cambodgia, implicarea Statelor Unite în Indochina reprezintă „o nebunie la scară mare". „Nu văd cum am putea să ne retragem din indiferent care parte a Indochinei (Laos, Cambodgia sau Vietnam) altfel decît printr-o reglementare politică de natură să se aplice tuturor". Analizînd perspectivele unei reglementări pașnice, William Fulbright a declarat că Statele Unite au, în această privință, un mare handicap și un mare atu : „Handicapul este ciudatul nostru atașament față de dictatorii de la Saigon. Dintre toate opțiunile deschise guvernului Thieu, singura pe care putem și trebuie s-o îndepărtăm este actualul său drept de veto asupra politicii americane. Atuul Statelor Unite este reprezentat de cei 400 000 de soldați americani din Vietnam și de libertatea noastră de a-i scoate de acolo. Adversarii vor ca acești soldați să plece și interesul nostru suprem este ca ei să plece. Aceasta ar părea să fie o bază promițătoare pentru negocieri".

În presa americană apar tot mai frecvent articole consacrate primejdiei pe care o reprezintă influența militarilor asupra politicii guvernamentale (la rubrica „Puncte de vedere" reproducem unul dintre aceste articole, „Președinți și generali", de Joseph Kraft). Majoritatea acestor articole subliniază, de asemenea, necesitatea întăririi controlului Congresului asupra deciziilor în probleme esențiale. Și în Congres această necesitate pare să fie resimțită tot mai intens. Încurajați de recenta adoptare a rezoluției care interzice implicarea militară a S.U.A. în Laos și Thailanda, senatorii care au inițiat-o au propus acum un nou proiect de rezoluție preconizînd o interdicție similară referitoare la Cambodgia.

Dar 16 aprilie este o dată subliniată cu roșu nu numai în calendarul politicii vietnameze a S.U.A., ci și pe agenda dezarmării : este ziua în care începe etapa vieneză a tratativelor americano-sovietice privind limitarea înarmărilor strategice. Legislatorii americani au ținut să-și spună cuvîntul și în această problemă de maximă importanță. La 9 aprilie, Senatul a adoptat cu 72 de voturi pentru și numai 7 voturi contra o rezoluție cu caracter de „recomandare neobligatorie" prin care se cere guvernului să propună la Viena „suspendarea imediată a oricărei noi dezvoltări a tuturor sistemelor de arme nucleare strategice ofensive și defensive". Rezoluția, introdusă de senatorul republican Edward Brooke, are numeroase elemente comune cu un document prezentat președintelui de un grup de experți în materie de dezarmare și foste oficialități guvernamentale democrate. Ei și-au manifestat îngrijorarea în legătură cu intenția anunțată de secretarul pentru forțele aeriene, Robert Seamans, de a se începe în iunie, deci la numai două luni după debutul tratativelor SALT, amplasarea unui sistem de rachete cu ținte multiple independente, MIRV. După opinia lor, dat fiindcă tratativele SALT pot să dureze ani de zile, ar fi bine să se înceapă printr-un moratoriu temporar asupra experimentării focoaselor multiple. Însușindu-și punctul de vedere al acestor experți, Comitetul politic al Partidului democrat l-a asigurat pe președinte că se va bucura de sprijinul tuturor congressmenilor democrați dacă va lua inițiativa unui asemenea moratoriu.

Pentru a încheia, să amintim că ziua de 16 aprilie reprezintă și o scadență fixată de președinte cu un an în urmă. Vorbind, la 16 aprilie 1969, în fața Conferinței femeilor republicane, Richard Nixon a spus : „Vă fac următoarea promisiune : peste un an voi fi în măsură să vă raportez dv. și poporului american că am făcut progrese reale spre asigurarea păcii în lume, spre restabilirea legii și ordinii în țară și spre încetarea creșterii impozitelor și a inflației în Statele Unite". Conferința femeilor republicane este programată anul acesta pentru 15 aprilie și președintele a anunțat că va lua cuvîntul și cu acest prilej.

Felicia ANTIP

Un volum de istorie diplomatică

Apariția volumului *„Studii privind politica externă a României 1919—1939"**), elaborat sub egida Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lîngă C. C. al P.C.R., vine să adauge o contribuție valoroasă realizărilor obținute în ultimii ani în țara noastră în domeniul cercetării istoriei politicii externe și a diplomației românești. Rezultat al investigațiilor întreprinse de autori în arhive din țară și străinătate (Geneva, Potsdam, Dresda, Bonn, München, Roma), al interpretării și punerii în valoare a unor documente și exegeze de istorie diplomatică publicate în ultimii ani, studiile pe care le prezentăm sînt dedicate unor aspecte mai puțin cunoscute din istoria politicii externe și a diplomației românești în intervalul 1919—1939.

Consacrate atitudinii și acțiunii României în probleme importante ale păcii și securității internaționale în această perioadă, studiile cuprinse în volum permit relevarea unora dintre trăsăturile specifice, definitorii, ale politicii externe a României în anii respectivi, analizarea interacțiunii factorilor politici, economici și sociali, interni și externi — care au concurat în a-i da o anumită fizionomie —, a metodelor și mijloacelor diplomatice subordonate atingerii obiectivelor propuse. Volumul cuprinde următoarele studii : *„România și unele probleme ale dezarmării și ale definirii agresorului (1919—1933)"* de Gheorghe Matei ; *„România și Conferințele Balcanice (1930—1934)"* de Eliza Campus ; *„România și securitatea colectivă în sud-estul Europei (1933—1938)"* de Dumitru Tuțu ; *„Poziția României la Montreux — 1936"* de Robert Deutsch ; *„Cu privire la politica externă a României în perioada guvernării Goga — Cuza"* de Florea Nedelcu ; *„Imperativul organizării securității și păcii europene și politica externă a României în ultimele luni de pace (aprilie — august 1939)"* de Viorica Moisuc ; *„Considerații privind neutralitatea României la începutul celui de-al doilea război mondial"* de Al. Gh. Savu.

Înscrisă pe agenda Societății Națiunilor la scurt timp după încheierea primului război mondial, problema dezarmării a solicitat România să-și definească pozițiile, prilejuind diplomației ei contribuții pozitive, atît pe planul definirii conceptelor de pace și securitate, cu toate componentele lor, cît mai ales pe planul acțiunilor practice, vizînd realizarea de măsuri concrete pentru transpunerea în viață a planurilor — de multe ori iluzorii și ineficace — pe care dezbaterile din cadrul forului internațional le preconizau a fi împlinite. Conferința pentru dezarmare, deschisă la Geneva la 2 februarie 1932, după o îndelungă perioadă de pregătire, a permis diplomației românești o expunere amplă și detaliată a pozițiilor față de problemele dezarmării și securității generale. Ni se pare relevantă declarația pe care, la 17 februarie 1932, D. Ghika, pe atunci ministru de externe al României, o făcea în ședința plenară a Conferinței dezarmării : România — spunea el — „n-a încetat să proclame de mulți ani, prin glasul guvernelor ei succesive, dorința sa de a trăi în relații amicale cu toate statele, vecine sau îndepărtate ; ea rămîne ferm atașată acestor principii și gata, pe drumul întăririi păcii și al dezarmării consecutive, să subscrie la toate acordurile internaționale de ordin general sau regional care vor tinde spre acest scop, sub egida asigurărilor de ajutor mutual".

Pronunțîndu-se pentru un acord general, care să fie o sinteză echitabilă între „gradul de dezarmare, gradul de securitate și gradul de aplicare a principiului egalității", Nicolae Titulescu, ce succedase lui D. Ghika la conducerea diplomației românești, a luat în nenumărate rînduri atitudine împotriva sterilității discuțiilor sofisticate de la Geneva. El a afirmat deseori necesitatea unei acțiuni concrete care să răspundă nevoii de pace și securitate a popoarelor. „O dată ce-am ieșit din domeniul principiilor și intrăm în domeniul faptelor și al ajustărilor practice — spunea Nicolae Titulescu — este întotdeauna un mijloc să ajungi la un acord". „Dar un început trebuie făcut. Lumea cere acte".

Dacă abordarea, dezbaterea și rezolvarea marilor probleme ale dezarmării, securității și păcii, în general, țin în primul rînd, și într-un mod esențial, de competența și acțiunea statelor, nu este mai puțin adevărat că implantarea ideii necesității păcii în psihologia individului, ca și dezvoltarea acestui proces pînă la crearea unei mentalități pacifice ferme în cadrul opiniei publice reprezintă elemente de importanță deosebită în determinările și evoluțiile politice, la nivel național și internațional. Dezbaterile asupra „dezarmării morale", prilejuite de aceeași Conferință pentru dezarmare, au oferit diplomației românești o nouă afirmare. Evidențiind în acest sens Memorandumul pregătit de Vespasian Pella în legătură cu adaptarea legislațiilor naționale la exigențele fundamentale ale vieții internaționale, adoptat ca bază a documentării și a discuției Comitetului juridic special al Conferinței pentru dezarmare, Gheorghe Matei apreciază, pe bună dreptate, că el a reprezentat o inițiativă valoroasă, fiind de natură să adauge prin efectele sale, în cazul transpunerii sale în practică — neîmplinită, de altfel, din cauza opoziției manifestate de anumite delegații, ca și din cauza evoluției generale a Conferinței — noi elemente pozitive la opera de pace, securitate și cooperare internațională.

Dezbaterile Conferinței pentru dezarmare, caracterizate prin ineficiență, au dezamăgit popoarele, care solicitau acte concrete pentru salvgardarea păcii. Într-o atmosferă de incertitudine politică pe plan internațional — sporită de instaurarea regimului hitlerist în Germania, de pretențiile revizioniste ale Italiei mussoliniene, de tendințele de compromis, tot mai evidente, pe care Anglia și Franța le manifestau în atitudinea față de curentele și forțele agresoare — încheierea, la 3—4 iulie 1933, la Londra, a Convențiilor de definire a agresorului, pe baza propunerilor formulate de Uniunea Sovietică, a însemnat un act concret în beneficiul păcii și securității internaționale. Arătînd că România a sprijinit de la început propunerea sovietică, și că diplomația românească și-a adus o contribuție de prim ordin la succesul acestei inițiative, la materializarea sa într-un important instrument internațional de pace și securitate, autorul studiului *„România și unele probleme ale dezarmării și ale definirii agresorului (1919—1933)"* subliniază faptul că acest moment politic, caracterizat pentru diplomația românească printr-o fructuoasă colaborare cu diplomația sovietică, a adăugat noi elemente constructive în raporturile dintre România și Uniunea Sovietică, a marcat un pas înainte în normalizarea relațiilor dintre cele două state.

În problematica politicii externe românești din perioada interbelică, raporturile cu statele vecine, cu cele aparținînd aceleiași zone geografice au constituit un domeniu de interes particular important. În colaborarea cu statele din Balcani — avînd ca bază obiectivă numeroase afinități istorico-politice — România a identificat unul din scopurile principale ale acțiunii sale politice externe în perioada interbelică ; aceasta constituia, în viziunea diplomației românești, o modalitate eficace în realizarea unui climat general de securitate, înțelegere și pace.

Susținînd colaborarea balcanică pe diverse planuri, România s-a raliat poziției guvernelor țărilor din această regiune, încurajînd ideea organizării de conferințe interbalcanice cu caracter neoficial, căci acestea puteau constitui

*) *„Studii privind politica externă a României (1919—1939)"*. Editura Militară, București, 1969, 344 pag.

un cadru propice pentru a pregăti inițierea, pe plan guvernamental, a unor măsuri de natură să atenueze pentru aceste țări efectele dezastruoase ale crizei economice din 1929—1933 și, mai mult decît atît, să permită identificarea unor eficiente formule de colaborare politică. Consacrînd o analiză amplă, sprijinită pe o largă documentație, celor patru Conferințe Balcanice (Atena, octombrie 1930; Istanbul, octombrie 1931; București, octombrie 1932; Salonic, noiembrie 1933), Eliza Campus reliefează — în studiul pe care îl semnează — opera utilă împlinită de acestea, prin adăugarea de noi elemente favorizante colaborării țărilor din regiune. Evoluția politică internațională și, în mod special, planul de realizare al unui „Pact în patru" — încercare de a introduce dictatul marilor puteri occidentale în viața internațională — deosebit de periculos în special pentru independența și suveranitatea țărilor mici și mijlocii, ca și instaurarea regimului hitlerist în Germania la începutul anului 1933, au determinat guvernele să încerce să finalizeze și să concretizeze, în diverse formule politice, rezultatele utile ale celor patru Conferințe Balcanice. Un an mai tîrziu, la 9 februarie 1934, România, Grecia, Turcia și Iugoslavia semnau Pactul Înțelegerii Balcanice, pe baza proiectului elaborat în cadrul Conferințelor Balcanice.

Membră a Micii Înțelegeri și a Înțelegerii Balcanice, România a desfășurat, de-a lungul anilor 1933—1938, alături de Cehoslovacia, Iugoslavia, Grecia și Turcia, o acțiune politică externă vizînd găsirea unor metode și mijloace în măsură să asigure apărarea independenței și integrității lor teritoriale, întărirea capacității lor de rezistență în fața politicii agresive a statelor fasciste. Paralel cu acțiunea pentru întărirea legăturilor dintre statele membre ale Micii Înțelegeri și Înțelegerii Balcanice, pentru sporirea capacității lor de rezistență (și în acest sens se disting eforturile de a elabora un sistem de asistență mutuală eficace, între aceste țări, concretizate în noiembrie 1936 prin semnarea, la București, a două convenții militare: una, între Iugoslavia, România și Turcia și alta, între Grecia, Iugoslavia, România și Turcia, ambele ratificate în 1937), România a făcut mai multe demersuri pe cale diplomatică pentru realizarea unei apropieri între țările dunărene și cele balcanice, considerînd că aceasta ar fi fost în interesul securității tuturor statelor din această parte a Europei, pe care politica statelor fasciste le viza cu precădere în acel moment.

Arătînd că scopul întăririi rezistenței împotriva pericolului fascist a impus României să susțină cu fermitate necesitatea normalizării relațiilor țărilor membre ale Micii Înțelegeri cu Uniunea Sovietică, Dumitru Tuțu, autorul studiului *„România și securitatea colectivă în sud-estul Europei (1933—1938)"*, stăruie asupra semnificației acestui act arătînd că el era de natură să adauge o contribuție importantă la opera de destindere și colaborare generală, o nouă posibilitate de sporire a securității colective în această parte a continentului. La propunerea României, țările Micii Înțelegeri au adoptat în anul 1934 hotărîrea de a relua relațiile normale cu Uniunea Sovietică (în iunie 1934, România și Cehoslovacia stabilesc relații diplomatice cu Uniunea Sovietică). Rațiuni similare au făcut România să salute călduros sau chiar să contribuie la încheierea altor instrumente de securitate din perioada interbelică: tratatul de ajutor mutual dintre Franța și Uniunea Sovietică (2 mai 1935) și tratatul de ajutor mutual dintre Cehoslovacia și Uniunea Sovietică (16 mai 1935).

Anul 1936 va oferi României un nou prilej de acțiune în interesul păcii și securității. Referindu-se la poziția României la Conferința de la Montreux (iunie—iulie 1936), privind regimul strîmtorilor Mării Negre, Robert Deutsch formulează concluzia că acțiunea desfășurată de diplomația țării noastre cu această ocazie s-a înscris în ansamblul eforturilor acelor țări care militau pentru adoptarea de soluții internaționale raționale, echitabile, obținute pe cale de negocieri, în conformitate cu interesele păcii și securității internaționale. Momentul se cere în mod special relevat, notează, de asemenea, autorul, căci consultările diplomatice prilejuite de organizarea și desfășurarea Conferinței au facilitat și alte acțiuni vizînd întărirea păcii și securității colective în Europa. La 21 iulie 1936, de pildă, Nicolae Titulescu parafa, împreună cu Maxim Litvinov, ministrul de externe al Uniunii Sovietice, un protocol de asistență mutuală, nefinalizat din păcate prin încheierea unui tratat de asistență mutuală între cele două țări.

În condițiile internaționale deosebit de complexe ale începutului anului 1939, ce ridicau probleme deosebit de delicate și României, principalul scop urmărit de către diplomația românească a fost consolidarea securității țării, atît prin dezvoltarea colaborării cu toate statele zonei centrale și balcanice a Europei, cît și prin intensificarea și consolidarea colaborării acestor state cu Anglia, Franța și Uniunea Sovietică. Urmărind acest obiectiv, cercurile guvernamentale românești au încercat să întrețină aparențele „neangajării". Această atitudine — ale cărei rațiuni sînt reliefate cu multă judiciozitate și simț de pătrundere de către Viorica Moisuc — era determinată de inexistența unei coaliții a marilor puteri, capabilă și decisă să împiedice realizarea planurilor de expansiune și dominație ale statelor fasciste, de presiunile făcute frecvent de către acestea din urmă asupra României, de prevederile imperfecte ale tratatelor de alianță și asistență mutuală, încheiate între statele balcanice și, în fine, de atitudinea deosebit de circumspectă a statelor balcanice, care, puțin încrezătoare într-un ajutor franco-britanic eficient, manifestau multă prudență în privința relațiilor lor cu marile puteri, evitînd din ce în ce mai mult angajamente care depășeau situații ținînd exclusiv de propria lor securitate.

În concepția diplomației românești, existența unui pact de asistență mutuală între Polonia, pe de o parte, și Anglia și Franța, pe de altă parte, alături de garanțiile unilaterale franco-britanice pentru România (13 aprilie 1939), completate de declarația guvernului român privind apărarea integrității teritoriale și a independenței sale naționale reprezentau elemente ale unui sistem de securitate cu șanse de reușită, atît în regiunea de nord, cît și în cea de sud a Europei. Lacunele și impreciziunile formulei garanțiilor unilaterale acordate României de Franța și Anglia, slăbiciunile sistemului de alianțe politice și militare ale statelor din sud-estul Europei — se arată în studiul semnat de Viorica Moisuc — au impus diplomației românești, în cursul verii anului 1939, să urmărească cu mijloace proprii promovarea intereselor sale vitale, să-și orienteze în principal acțiunea spre organizarea unui sistem eficient de securitate în Balcani. În acest cadru se înscriu încercările de a dezvolta și întări colaborarea cu Turcia și Iugoslavia, de a atrage Bulgaria și Albania în Înțelegerea Balcanică, de a dezvolta relațiile cu Uniunea Sovietică, în sensul încheierii unui pact de neagresiune.

Evoluția relațiilor dintre marile puteri, răsturnările raporturilor de forțe consemnate în ajunul declanșării celui de-al doilea război mondial au modificat, însă, radical situația internațională a României, ca și a altor state din sud-estul Europei, influențînd într-o manieră considerabilă obiectivele politice externe ale țării noastre.

În condițiile unei evidente deplasări a raportului de forțe pe plan internațional în împrejurările în care perspectiva realizării unui front comun împotriva statelor fasciste nu căpăta substanță, lipsind țările mici și mijlocii din sud-estul Europei, inclusiv România, de asistența absolut necesară în eventualitatea unei agresiuni împotriva lor, o serie de cercuri politice românești au evidențiat necesitatea luării în considerare a posibilității proclamării neutralității țării. Pornind de la afirmația că această formulă reprezenta o încercare de a evita agresiunea hitleristă, în condițiile în care nu se putea miza pe nici un sprijin extern și de a menține, în limitele și formele permise de împrejurări, legăturile cu vechii aliați, Al. Gh. Savu, autorul studiului *„Considerații privind neutralitatea României la începutul celui de-al doilea război mondial"*, concluzionează logic că, diplomația românească vedea în aceasta o posibilitate de a păstra independența și suveranitatea țării, de a asigura securitatea pe care alte formule politice, în contextul internațional dat, nu o puteau garanta. Instaurarea în septembrie 1940 a regimului de dictatură militară fascistă condus de Ion Antonescu, în condițiile izolării totale a României pe plan extern, a marcat sfîrșitul perioadei de neutralitate a țării noastre — minată tot timpul, de altfel, de presiunile fasciste din exterior — aservirea ei totală, pe timp de patru ani, față de Germania hitleristă.

■

Contribuție valoroasă la studierea și interpretarea științifică, marxist-leninistă, a istoriei politicii externe și a diplomației României în perioada dintre cele două războaie mondiale, volumul *„Studii privind politica externă a României (1919—1939)"*, avînd în mare măsură, ca autori, cercetători cu preocupări cunoscute și recunoscute în materie, se distinge — în ciuda neîmplinirilor pe care unele studii le evidențiază sub raportul informației și al interpretării — printr-o construcție sobră, susținută pe eșafodajul unei documentări largi și al unui stăruitor efort de reflecție asupra faptului de istorie, constituind o utilă lucrare de referință pentru toți cei ce se interesează de trecutul țării noastre, în general și de istoria politicii externe și a diplomației românești, în special.

George G. POTRA

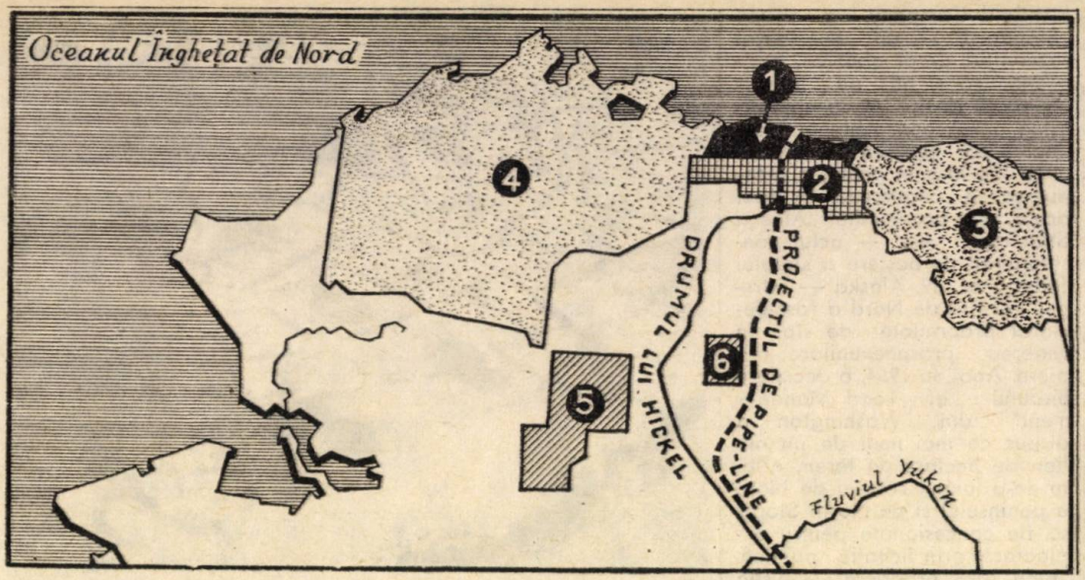

Zonele petroliere destinate exploatării comerciale. 1. Terenurile arendate; 2. Terenurile rezervate unor licitații viitoare; 3. Parcul național, rezervat faunei arctice; 4. Rezerva de terenuri petroliere nr. 4 a marinei militare americane; 5 și 6. Regiuni propuse pentru viitoare parcuri naționale

3

MILIARDE SUB GHEAȚĂ

Pe o schelă de foraj încălzită, în North Slope. Sondorii lucrează într-o încăpere etanșă. Afară nu se poate ieși. Sînt —30° Celsius...

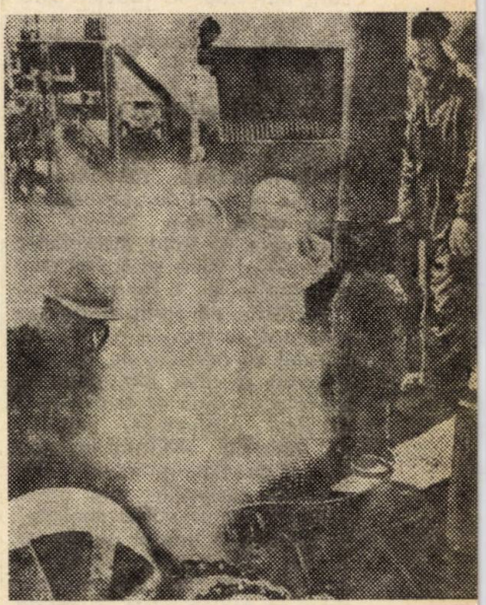

Ancora lui James Cook

Pe coasta de sud și de sud-vest a peninsulei Alaska, printre dantelele de piatră ale fiordurilor, asemănătoare în multe privințe cu țărmul Norvegiei, se deschid din loc în loc golfuri profunde, de-a lungul cărora navele de tonaj mijlociu pot înainta, pînă la două-trei sute de kilometri spre Alaska interioară, ferite de furiile Oceanului. Într-unul din aceste golfuri, cu apele limpezi, reci și albastre ca safirul, a intrat, în vara anului 1778, la bordul fregatei sale, căpitanul James Cook, aflat în permanentă căutare de pămînturi noi, pentru folosul coroanei britanice și al negustorilor ei.

Nici nu se fixase bine ancora în fundul de pietriș al golfului și navigatorul britanic a primit pe punte vizita lui Gherasim Grigorievici Ismailov, negustător de blănuri prețioase, care i-a spus că se află pe coasta alaskană de mai bine de zece ani. Ismailov i-a propus să transporte, pentru comptuarul lui, pește, piei și blănuri în porturile Pacificului, dar Cook a refuzat oferta și, profitînd de vînturile favorabile de vară, a ieșit din golf, s-a îndreptat spre nord, a trecut prin strîmtoarea descoperită de Vitus Jonassen Behring, apoi, speriat de ghețurile plutitoare, din ce în ce mai dese, s-a oprit din nou, într-un loc numit Capul Icy. Din larg, zărise cîteva colibe de pescari indieni. Marinarii care au debarcat le-au găsit pustii.

Vezi „Lumea" nr. 14 și 15

Walter Hickel, fost guvernator al „statului nr. 49", se numără printre oamenii politici care militează pentru ocrotirea pămîntului alaskan

În amîndouă locurile unde a poposit — atît în golful din sud cît și la promontoriul din Oceanul Arctic — căpitanul Cook își aruncase ancora deasupra unor imense rezervoare naturale de petrol.

După aproape cincizeci de ani, în 1826, navigatorul Sir John Franklin, pornit pe urmele lui James Cook, a fost convins că, după ce va trece de Capul Icy, unde se oprise înaintașul său, se va putea îndrepta spre răsărit, de-a lungul coastelor alaskane și canadiene, spre a se înapoia în Anglia, străbătînd, în sens invers, legendarul „North-West Passage", despre care nimeni nu știa nimic. Temerarul navigator a reușit să depășească punctul culminant de nord al peninsulei alaskane — actualul port Point Barrow — și a crezut că drumul spre casă îi e deschis. Dar, cu toate că nava lui era măreață, avea trei punți suprapuse și trei catarge înalte, Franklin a fost oprit de „bariera albă" și silit să pună capăt drumului în dreptul unui mic golf, pe care geografii aflați la bord l-au schițat pentru întîia oară pe o hartă și l-au numit Prudhoe Bay. Era al treilea loc — și poate cel mai important — din care avea să pornească, după un secol și jumătate, „marea goană" a petrolului alaskan. Capriciile istoriei pot fi urmărite și mai departe, dacă ne gîndim că tot englezii, de data aceasta prin „British Petroleum", au forat prima sondă, exact la Prudhoe Bay.

O problemă logistică

La drept vorbind, se poate spune că întreaga epopee a petrolului din Alaska a fost dezlănțuită de japonezi, în momentul cînd au dat atacul de la Pearl Habour. Pînă atunci, exploatările de țiței din sudul peninsulei erau cu totul rudimentare. Abia după izbucnirea războiului din Pacific, în 1942, serviciile strategice ale amiralității americane și-au pus problema rezervelor de carburanți pentru necesitățile, din ce în ce mai mari, ale uriașelor sale flote navale și aeriene angajate în acțiune. Mai multe grupuri de geologi, trimise pentru prospectarea peninsulei Alaska, au lansat, aproape imediat, noutăți senzaționale: sub apele golfului unde ancorase odinioară James Cook — și care-i poartă numele — ei au găsit pungi imense de țiței. Explorarea a fost inițiată de unitățile tehnice militare, însă foarte curînd, marele trust „Standard Oil of California", născut din sămînța concernului Rockefeller, a intervenit cu autoritate și a preluat explorarea zonei.

Pe vremea aceea, Alaska nu era încă stat federal, ci numai un teritoriu anexat Statelor Unite ale Americii de Nord, cu un vag și complicat regim legal. Pentru a-și vedea viitorul asigurat, patronii de la „Standard Oil" au luat hotărîrea să cumpere cele cîteva hectare de coastă, pe care urmau a începe lucrările de foraj. Din imensitatea peninsulei Alaska, din mai mult de un milion și jumătate de kilometri pătrați, doar o parte „minusculă", cum se ex-

prima legiuitorul american de pe atunci, „poate fi considerată proprietate particulară". Restul rămînea un nesfîrșit domeniu, pe care legiuitorii de la Washington îl numeau „al nimănui", în timp ce eschimoșii îi ziceau „al nostru". S-a întîmplat, însă, că tocmai hectarele rîvnite de „Standard Oil" erau proprietatea efectivă a unui trib de indieni, Tlingiții, care, de la descoperirea țărmului lor de către albi, luptaseră împotriva cuceritorilor, retrăgîndu-se numai după o rezistență sîngeroasă din fiordurile în care pescuiau de veacuri. Nici de data aceasta, Tlingiții n-au vrut să-și părăsească pămîntul și căsuțele lor de lemn, sub presiunea lui „Standard Oil". În cele din urmă, s-a ajuns la o tranzacție, terenurile au fost arendate pe 99 de ani, proprietarii indieni rezervîndu-și un mic procent de „redevență" care, dacă ținem seama de felul cum își trata Rockefeller afacerile, trebuie să fi fost cam o linguriță la o tonă de țiței.

Lucrările de foraj și de exploatare au început de îndată. Paralel cu acestea, pe litoralul alaskan și chiar mai departe, dincolo de ceea ce era în 1943 orășelul Anchorage, unitățile de logistică militară instalau de zor depozite de muniții, ateliere de reparații, mici aerodromuri, tot ce putea contribui la sprijinirea uriașei mașini de război îndreptată împotriva Japoniei. În doi ani, au fost aduși în Alaska peste 20 000 de lucrători civili, recrutați cu obligația de a se stabili pe teritoriul acela. Logistica militară era resortul întregii activități a teritoriului, iar industria petrolieră devenise principalul său sector.

La scurtă vreme după declanșarea acestui „boom", exploatările de pe coasta de sud au început să dea semne de oboseală. „Standard Oil" a luat inițiativa forărilor sub apă la mică distanță de țărm, unde nu mai avea nevoie să trateze cu proprietarii indieni, ci era de-ajuns să obțină „concesiuni experimentale" de la stat. Apoi, pentru că și în domeniul exploatărilor petroliere pofta vine repede, au fost trimiși geologi pe toată coasta peninsulei, pînă departe în nord. A doua rezervă naturală de țiței a fost descoperită în zona capului Icy, a treia la Prudhoe Bay. Între timp, războiul se terminase, interesele logisticii militare scăzuseră simțitor, dar petrolul continua să fie considerat una din cele mai importante pîrghii ale economiei americane. Tocmai din această cauză, ca o măsură de prudență a administrației, o vastă regiune, situată în partea de nord-vest a peninsulei, declarată „Rezerva de petrol nr. 4 a Marinei militare", a fost interzisă oricărei explorări particulare.

Hotărîrea guvernului a fost întîmpinată de marile trusturi cu proteste vehemente. Atît englezii de la „BP" cît și americanii de la „ARCO" — Atlantic Richfield Company, o filială „Standard" — au considerat rezervația drept abuzivă, antieconomică și nu au încetat niciodată duelul lor cu amiralitatea americană. Abia în 1958, „polemica țițeiului", care își avea loc larg în presă, a început să se modereze. În anul acela, prin așa-numitul „Alaska Statehood Act" — actul constituțional de naștere a statului federal nr. 49, Alaska — întregul Versant de Nord a fost declarat proprietate de stat, în vederea prospecțiunilor miniere. Apoi, în 1964, o decizie a Biroului „of Land Management" din Washington a dispus ca mai mult de un milion de hectare de teren, aflate de-a lungul coastei de Nord a peninsulei și pe North Slope, să fie concesionate pentru exploatare, prin licitație publică, „fiind fără proprietar". Se știa totuși că Versantul de Nord era un teritoriu tradițional de vînătoare al eschimoșilor, jar litoralul, de la Point Barrow la Prudhoe Bay, o bază a pescarilor arctici. Pentru a se preîntîmpina eventualele proteste și a se drapa întreaga operație sub o aparență legală, avocații societăților petroliere au sfătuit pe funcționarii Biroului de Amenajare a Teritoriului să facă „o publicație prealabilă", în vederea delimitării exacte a „proprietăților particulare". De data aceasta, „Standard Oil" și filialele sale nu mai erau dispuse să plătească „redevențe". Publicația prealabilă s-a și făcut, după cum relevă, cu amară ironie, un ziarist alaskan, numai în revista „Jessen's Weekly", din Fairbanks, ale cărei exemplare — dintr-un tiraj total de vreo 5—600 de foi — „n-ar fi putut ajunge nici în zece ani prin măruntele sate și gospodării din Alaska arctică". În schimb, au ajuns repede în mîna cîtorva negustori ingenioși din orășelele alaskane. Aceștia, fără să-și bată capul dacă au sau nu ascendență veritabilă printre vechii locuitori de pe North Slope, s-au declarat proprietari pe cîteva mii de hectare, plantînd, după multe peripeții și lungi curse de sănii, în mijlocul podișurilor de zăpadă, inscripția „proprietate privată", așa cum cerea Biroul „of Land Management".

„Licitația lupilor"

La toate bursele din lumea capitalistă, licitația uriașă care a avut loc în ziua de 10 septembrie 1969 la Anchorage, pentru concesiunile petroliere, a fost considerată „cea mai mare din istoria financiară a lumii". În răstimpul unei dimineți fără soare, cîteva societăți, mai mult sau mai puțin concurente, au aruncat în bătălie cecuri în valoare de peste nouă sute de milioane de dolari. La un pas de miliard.

Alaskanii — și o dată cu ei toți experții societăților interesate — știau însă că, deși a fost cea mai scumpă, licitația din toamna anului trecut n-a fost nici cea mai mare, nici cea dintîi.

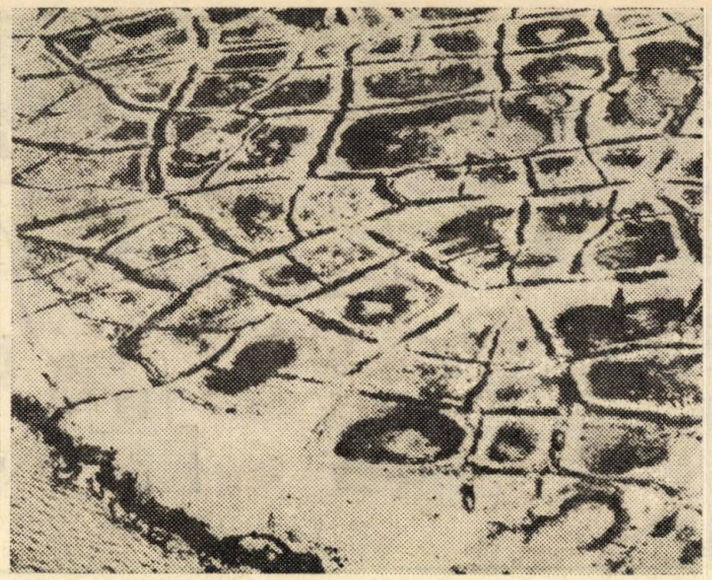

Alaska, North Slope. Această fotografie, luată de la 3 000 metri înălțime, arată ravagiile ce se produc vara în „permafrost", crusta înghețată a solului alaskan. Se văd crăpăturile adînci, pline de noroi, locurile mlăștinoase, înconjurate de gheață și zăpadă. Orice intervenție brutală în aceste locuri (săpături, trasare de drumuri, așezarea unor conducte) ar produce leziuni ireversibile ale solului, prin distrugerea vegetației și modificarea gravă a sistemului ecologic natural

În 1964, îndată ce s-au încheiat, în linii largi, lucrările de cadastrare și s-a comunicat statutul juridic al Versantului de Nord, guvernatorul statului federal Alaska a aprobat scoaterea la licitație a unui lot de aproape o jumătate de milion de hectare. Nu s-a înghesuit lume multă. „Elita" afacerilor cu petrol avea ochii în altă parte. După cîteva ședințe fără ecou, la care au participat numai „Standard Oil" și „British Petroleum", hotărîte să nu-și facă zile grele, au fost adjudecate doar terenurile aflate în jurul stației meteo de la Prudhoe Bay. În 1965 s-a ținut o nouă licitație. A fost oarecum mai animată, deoarece nu se mai îndoia nimeni de importanța zăcămintelor nord-alaskane. Totuși, ele erau privite ca o rezervă foarte îndepărtată în timp, a cărei rentabilitate putea fi scontată numai după ce „pungile de aur lichid" din California și din Texas s-ar fi golit de tot.

La cea de-a treia licitație, în toamna lui 1967, au apărut primele semne de furtună. Închiderea, pe un termen neprevizibil, a îndepărtatului Canal de Suez s-a repercutat tocmai pe recele Versant de Nord. Societățile petroliere au început să creadă că rentabilizarea investițiilor din Alaska ar putea să se precipite. Imediat au intrat în competiție formațiile de rezervă ale marilor trusturi. Trebuia barată ofensiva lui „British Petroleum", lucru pe care bătrîna „Standard Oil" nu-l putea face fără a-și păta simțitor reputația. Atunci, a fost expediată la Anchorage unitatea de șoc numită „Atlantic Richfield Company", întîlnită mai de mult printre ghețurile din Nord și lipsită de orice prejudecăți în lupta pentru miliarde. Guvernatorul statului Alaska a luat act cu satisfacție că la licitație fuseseră concesionate toate cele 500 000 de hectare, cu care nu avea ce face, pentru suma de 12 milioane de dolari. Aproape de două ori mai mult decît a costat întreaga peninsulă, cu exact o sută de ani înainte, pe vremea cînd i se zicea, în batjocură, „The Seward's Folly".

Ce s-a întîmplat, oare, în anul următor, între a treia și a patra licitație? În fond, nimic extraordinar. Suezul era tot închis, în Libia se știa cît țițeiul este, în Kuweit la fel. „Buretele venezuelan" era stors cu frenezie, sondele de pe pămîntul american și cele din largul mărilor dădeau o producție constantă. La bursele de combustibil lichid, burse, de altfel, secrete, prețurile diferitelor calități de petrol se menținеau într-un echilibru ferm, iar acțiunile marilor trusturi stăteau în frunte, pe scara valorilor mobiliare. Totuși, s-ar părea că pe undeva, în intimitatea cabinetelor de „futurologie", unde computere speciale fac socoteli mai cibernetice decît ale muritorilor de rînd, s-a aprins un bec de alarmă. „Stocurile naturale" începeau să se apropie de fund, din cauza excesului de exploatare. În 1972, afirma un computer-expert, industria și transporturile americane vor intra într-o criză gravă de combustibil lichid, dacă pînă atunci nu sînt descoperite și date în exploatare cîmpuri petroliere noi.

Descoperite erau, în Alaska. Urmau să fie exploatate. Îndată ce autoritățile guvernamentale s-au hotărît să scoată la licitație ultimele perimetre de pe North Slope, s-a dezlănțuit atacul.

Pentru data de 10 septembrie 1969, suprafața licitabilă era doar jumătate din totalul concesiunilor anterioare. Aproximativ 250 000 de hectare, situate în adîncimea coastei de la Prudhoe Bay, pînă spre poalele marelui șir al munților Brooks. Se prevedea că va fi o concurență aprigă, dar ce s-a întîmplat a întrecut imaginația. Cu o lună înainte de licitație, la Juneau, capitala administrativă a statului Alaska, și la Anchorage, capitala lui comercială, nu se mai găsea nici o cameră de hotel. Nu toate erau ocupate, dar absolut toate erau închiriate pînă după 10 septembrie, de persoane care țineau să nu aibă vecini. O delegație de specialiști ai societății petroliere „Gulf Oil", care-și vedea zilele numărate în Peru și căuta, cu orice preț, alte concesii, a transportat cu avioane de fret, panouri prefabricate și a construit o casă cu birouri si camere de locuit la vreo 30 de kilometri de Anchorage, în mijlocul unui peisaj încîntător, accesibil numai pentru elicoptere. Ajunși prea tîrziu, cînd nu mai era nici o cameră de hotel, iar construcția unui imobil propriu nu se mai putea termina, reprezentanții firmei „Humble Oil" au închiriat un tren, cu vagoane de dormit, cu vagoane-restaurant și un vagon special de telecomunicații, pe timp de două săptămîni. Trenul, păzit de o gardă înarmată, pleca seara din gara Anchorage, parcurgea peste o sută de kilometri spre Canada și venea dimineața înapoi.

Dar nu toți mandatarii societăților puteau realiza asemenea performanțe. Vestitul magnat și rechin al afacerilor cu petrol, Gulbenkian, interesat mai mult să afle decît să participe la licitație, s-a mulțumit să trimită în Alaska un mic grup de observatori, pe care i-a dotat cu o stație magistrală de radio-telefonie, comandată anume unei firme din Japonia. La Anchorage au venit, în acele zile memorabile, bancheri de pe toate meridianele Apusului și gazetari din toate redacțiile financiare. Dintre toți rivalii, cel mai subtil a fost Paul Getty. El a trimis o delegație formată exclusiv din femei, selecționată dintre cele mai expresive secretare ce puteau fi angajate la Los Angeles.

Într-o atmosferă numai în aparență frivolă, în fond acerbă, a început „licitația lupilor". La primele loturi, de pe văile munților, prețurile erau aproape aceleași ca în 1967. Curînd, însă, pe măsură ce ofereau loturi mai apropiate de țărmul Oceanului Arctic, funcționarii și-au dat seama că atmosfera se încarcă. Bătălia, începută de „British Petroleum" și de „Humble Oil", a dat pe față operațiile secrete, întreprinse de trusturi, în ceața albă care învăluie Versantul de Nord. Înversunarea cu care erau licitate anumite sectoare dovedea că prospecțiunile confidențiale făcute pe acolo atestau existența unor rezerve incalculabil mai mari decît se credea pînă atunci.

Pe măsură ce deschideau plicurile cu oferte și supraoferte depuse de concurenți, majoritatea scrise pe hîrtii dublate cu foițe de aluminiu, pentru a nu fi descifrate nici cu detectoarele de raze X, funcționarii administrației se credeau victimele unei halucinații financiare. Un hectar de pămînt alaskan, înghețat de la începutul lumii, pentru care n-ar fi dat nimeni, niciodată, zece dolari, se licita la zece mii. Radiotelefoanele murmurau mereu. Posturi private de telex comunicau texte cifrate. Un trust canadian și-a adjudecat o arie largă, la prețul de 25 000 de dolari pe hectar. O firmă considerată fictivă, dar care a depus cecuri concrete pe masa de licitație, a obținut o concesie în valoare de 50 de milioane de dolari. În acea clipă s-a și născut trustul „North-Union-Oil", o combinație de bancheri suspecți, a cărei constituire fusese ținută ascunsă, pentru a deruta pe marii concurenți.

În sfîrșit, ultimul cuvînt l-au avut două secretare blonde, din echipa lui Paul Getty, care au realizat recordul „licitației lupilor", oferind, pentru un perimetru aflat la 15 kilometri de Prudhoe Bay, prețul fabulos de 70 605 dolari și 50 de cenți pe hectar. Au fost purtate în triumf. Era cel mai scump hectar de pe întreaga suprafață a globului.

Banii sau viața ?

Delirul a durat pînă seara. În momentul cînd s-a omologat ultima ofertă, suma de pe ecranul electronic era de necrezut. S-a pus imediat pentru administrația alaskană problema : ce poate face cu atîția bani ? Mai întîi, cecurile — fiindcă n-a venit nimeni cu bani numerar — au fost rînduite în două valize blindate, transportate, sub protecția unei escorte puternice, pînă la „aeroportul alb" și de acolo expediate : o jumătate de miliard la Chicago, cealaltă jumătate la New York, la diferite bănci, care au acceptat să plătească dobînda de 5 la sută. „O zi de întîrziere, a declarat la aeroport guvernatorul, ne-ar fi costat 45 000 de dolari, pierdere inadmisibilă pentru administrația publică alaskană. Toată lumea își închipuie ce se poate face cu banii aceștia".

Or, tocmai aici stă cheia problemei. Spre deosebire de ce credea guvernatorul, foarte puțini alaskani își închipuie ce anume se va face cu banii. Începînd din 1972, societățile care au obținut concesii sînt obligate să valorifice terenurile intensiv, în așa fel încît valoarea petrolului extras să se urce de la patru sute de milioane de dolari — în primul an — pînă la un miliard șase sute de milioane de dolari în anul al cincilea. Prin contractele de concesie, statul are o „redevență" de 12,5 la sută din petrolul extras. Deci, incomparabil mai mare decît plătește „Standard Oil" indienilor din Golful Cook. Din cei circa 100 de milioane dolari ce vor fi încasați în medie, anual, de la trusturile exploatatoare, numai 10 la sută vor fi vărsați administrației de la Washington. Grosul, 90 la sută, rămîne în bugetul alaskan, în conformitate cu prevederile actului constituțional din 1958. În același timp, o invazie de industrii anexe, de construcții, de exploatări miniere, se precipită asupra peninsulei, indiferent de șansele lor reale. Stoluri de oameni de afaceri, stimulați de mirajul Versantului de Nord, visează miliarde, în Alaska. Nu se mai miră nimeni cînd vede, în registrul de recepție al hotelului „Captain Cook" de la Anchorage, numele ultimului vlăstar al dinastiei Krupp, venit cu intenția de a face, pe valea fluviului Yukon, acolo unde Jack London căuta, prea tîrziu, urme de aur, o mare uzină de aluminiu.

Explozia aceasta, intervenită în economia țării, provoacă în Alaska, o stare alergică de masă. Nici unul din proiectele pentru care se acumulează miliarde de dolari, nu poate fi realizat fără cohorte întregi de mînă de lucru și fără instalarea unei vaste rețele de uzine producătoare de energie. Se admite că, după o trecere oarecare de timp, petrolul și gazele de sub North Slope vor deveni sursele energetice proprii ale teritoriului. Însă, mîna de lucru, evaluată la două sute de mii de oameni, necesari în următorii cinci ani, nu va putea fi recrutată decît prin „importul, forțat, de locuitori" cu toate consecințele sociale ce decurg, inevitabil, din astfel de migrațiuni artificiale. În Alaska, viața este un miracol de echilibru între rigorile climatului și capacitatea de adaptare. Nu numai oamenii, dar și toate celelalte ființe vii — și chiar apele și pămîntul — duc acolo o luptă latentă, de mii de ori milenară, pentru acomodarea unei ecologii fragile. Densitatea redusă a populației, media joasă a vieții omenești, fauna rară și bizară, vegetația așternută, la numai cîțiva centimetri deasupra solului, nu pot fi modificate de miliardele trusturilor industriale.

În opinia publică alaskană, pînă mai ieri indiferentă față de treburile politice, se manifestă acum curente puternice de protest. Toate aceste curente, chiar atunci cînd operează cu metode diferite, converg spre un țel unic : „În Alaska, banii să nu distrugă viața".

„Pielea pămîntului"

Propoziția aceasta, la prima vedere cam retorică, a fost spusă de Walter J. Hickel, fost guvernator al statului Alaska. Hickel nu este „nativ". A venit în Alaska odată cu logistica militară și a rămas acolo, cu dorința de a construi drumuri. Cea mai mare arteră rutieră, care încearcă să unească Versantul de Nord cu văile împădurite și să devină „magistrala nord-sud", îi poartă numele. I se zice, de fapt, „drumul de gheață al lui Hickel", lucru pentru care fostul guvernator este cît se poate de mîndru. Dar, tocmai pentru că înțelege bine pămîntul peninsulei sale adoptive, el se situează între campionii luptei pentru supraviețuirea naturii alaskane.

Într-o convorbire cu un redactor al revistei americane „Science", Hickel confirmă că „drumul lui", care este „o simplă zgîrietură lată de 4 metri" într-o tundră practic infinită, a provocat ravagii imposibil de reparat, pe largi suprafețe, în permafrost.

„Aceasta este pielea vie a pămîntului nostru", exclamă Max Brewer, directorul Laboratorului de cercetări în zona arctică, el însuși alaskan prin adopțiune. Dintre toate formațiunile geologice de pe Terra, argumentează Brewer, cu lux de mostre și de fotografii, permafrostul este cea mai sensibilă. De multe milioane de ani, pe solul arctic s-au acumulat cochilii, resturi de alge, rădăcini de licheni, amestecate cu nisipuri și pulberi aduse de „dinții vîntului", apoi cimentate de apa înghețată. Aceste depozite stratificate au adîncimi de 40—50 de metri prin ținuturile canadiene și trei-patru sute de metri pe North Slope. În lunile de vară, mai ales după ce clima capricioasă aduce vînturi calde din mari depărtări, pămîntul acesta congelat se dezgheață pînă la 2-3 metri adîncime. Pînă și pasul, aproape zburător, al puilor de caribu lasă cicatrice de nereparat în permafrostul moale. Capacitatea de reconstituire a acestui „sol viu" este neîndoielnică, dar se produce atît de încet, încît iese din limitele de observație ale vieții omenești. Pe această „piele de gheață" vor trusturile de petrol să facă autostrăzi, să așeze una din cele mai mari conducte din lume, să decupeze terasamente pentru căi ferate bi sau mono liniare. Aprobările administrative necesare acestor proiecte au fost obținute, mai ales pentru că la Washington, „permafrostul" pare a fi o noțiune exotică. Totuși, lupta fermă a populației alaskane nu s-a încheiat. Sub presiunea opiniei publice, Hickel a cerut și a obținut ca pe traseul viitorului pipe-line să pornească, mai înainte de a începe construcția, o comisie de 130 de experți în geologie, ecologie și în știința, abia născută, de protecție a mediului înconjurător, pentru a-și da avizul.

Mircea GRIGORESCU

(Va urma)

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post
NEW YORK

PREȘEDINȚI ȘI GENERALI

PREȘEDINTELE Nixon realizează acum cît este de puțin plăcut să ai consilieri militari.

Militarii insistă asupra unei încetiniri a ritmului retragerii de trupe din Vietnam. Dacă președintele acceptă, politica sa de „vietnamizare" va fi în mod vizibil aruncată peste bord.

Militarii insistă, de asemenea, asupra dezvoltării în continuare a celor mai noi arme strategice ofensive și defensive — rachetele cu focoase multiple denumite MIRV, și racheta antibalistică, ABM. Dacă președintele va consimți, el își va submina șansa de a ajunge la un acord cu Uniunea Sovietică la convorbirile pentru controlul armamentelor urmînd să fie reluate la Viena, la 16 aprilie.

Așa cum se spune la șah, poziția președintelui este dificilă. Nu există soluții foarte bune, ci numai unele care sînt mai puțin proaste decît altele. Un indiciu în privința acestora din urmă este oferit de relațiile din trecut între președinți și generali.

Președintele Truman i-a folosit în mod deschis pe militari ca exponenți ai politicii sale de angajare activă în străinătate. I-a acoperit pe generali cu onoruri și i-a numit în funcțiile de stat cele mai prestigioase. În schimb, ei au acționat în Congres și în țară în favoarea politicii lui. Dar atunci cînd s-a produs o defecțiune — în cazul generalului MacArthur — guvernul S.U.A. a trecut printr-o adevărată criză.

Președintele Eisenhower și-a păstrat în oarecare măsură libertatea de opinie în raport cu pretențiile Pentagonului. I-a făcut plăcere să taie din bugetul acestuia, a respins presiuni de intervenție, a impus planuri de control asupra armamentelor și i-a ținut pe amirali și generali în defensivă numind și revocînd șefi de stat major. Dar autoritatea sa era personală, nu instituțională, și, atunci cînd nu a mai fost la putere, poziția militarilor semăna cu cea a unui fluviu impetuos care lovește un dig pe cale să cedeze.

Președintele Kennedy a încercat să-i angajeze pe militari într-un dialog cu privire la problemele serioase ale securității naționale. Acesta a fost sensul numirii ministrului apărării Robert McNamara și a experților lui. Kennedy era pe cale să stabilească un control instituțional ferm.

Ducînd un război nepopular, președintele Johnson a revenit la politica lui Truman de alianță cu militarii. Dar în schimbul sprijinului lor, militarii au impus președintelui o politică de escaladare continuă în Vietnam, a cărei zădărnicie a fost dezvăluită abia cînd ofensiva de Tet l-a răsturnat de fapt pe președinte însuși.

Reducînd participarea la războiul din Vietnam, președintele Nixon părea aproape la fel de atent să fie de acord cu militarii ca și președintele Johnson atunci cînd a intensificat-o. Ministrul său al apărării, Melwin Laird, primul politician în această funcție, a acordat o mare atenție militarilor, a debarasat Pentagonul de experții civili și a militat energic pentru noi sisteme de arme. Henry Kissinger, principalul consilier al președintelui în problemele securității naționale, a elaborat un sistem de alegere între opțiuni care îl scutește pe președinte de necesitatea de a lua o hotărîre explicită pentru sau contra unei poziții a Pentagonului. Chiar și așa, președintele constată acum că este în contradicție cu militarii în probleme politice fundamentale.

Lecția care se desprinde din toate acestea este că nu există posibilitatea de a evita o confruntare între conducerea militară și conducerea politică a Statelor Unite.

Dar răspunderea unui președinte are un caracter mult mai general. Exceptînd cazurile extreme, el trebuie să presupună că numai pacea corespunde cu interesul nostru național. El trebuie să cîntărească pretențiile bugetare ale militarilor în contrast cu cererile intereselor particulare și sociale. Și astfel, el trebuie să aplice tot timpul scepticismul cel mai necruțător atunci cînd apreciază dacă măsurile propuse de militari sînt conforme cu interesul politic al țării.

Cu alte cuvinte, între președinte și generali există un conflict implicit. Armonia deplină nu poate fi realizată numai prin toleranță politică sau sofistică intelectuală. Adevărata exercitare a controlului civil reclamă ca un președinte să fie pregătit să treacă peste părerea consilierilor săi militari.

Joseph KRAFT

La Hanau (R.F.G.) a avut loc o demonstrație în favoarea dezarmării nucleare și a recunoașterii R.D. Germane în conformitate cu principiile dreptului internațional

Le Monde diplomatique
PARIS

OSCILAȚIILE OPINIILOR ENGLEZE ȘI „CEI ȘASE"

ÎN CURSUL ultimilor 22 de ani, opinia engleză față de aderarea la Piața comună a evoluat în două faze. Cea dintre 1948 și 1960 a comportat circa 10 sondaje asupra ideii generale de uniune a Europei occidentale. Primul a coincis cu Congresul de la Haga, unde laburiștii și conservatorii au făcut cauză comună, alături de colegii lor continentali, pentru o cooperare de tip tradițional. Pe atunci, guvernul englez susținea ideea de uniune, excluzînd, însă, cu totul, posibilitatea propriei sale participări : această idee abstractă și îndepărtată obținea o largă aprobare primind 68 la sută păreri favorabile și numai 10 la sută contra. Doi ani mai tirziu, cînd Robert Schumann propune să se creeze Comunitatea Oțel-Cărbune, aprobarea scade, iar numărul indecișilor atinge maximul de 40 la sută. Schimbarea de atitudine corespunde primului refuz la cererea Angliei de a se alătura „celor șase". Apoi, numărul celor favorabili ideii uniunii vest-eu-

ropene crește în ciuda celor indecişi. Chestionaţi în 1955, englezii se arată mult mai favorabili decît în 1948. A doua respingere a Tratatului de la Roma nu pare să influenţeze opinia engleză, a cărei aprobare atinge 70 la sută în timpul crizei Canalului de Suez. Această criză care marchează declinul puterii engleze şi franceze să fi provocat o întărire a sentimentului de solidaritate ? Dar acest nivel ridicat nu s-a menţinut. În măsura în care problema tinde să redevină concretă, rîndurile partizanilor uniunii se răresc : 64 la sută în 1957 după semnarea Tratatului de la Roma, numai 50 la sută în 1960.

În cursul celei de a doua perioade, din 1961 pînă azi, sondajele se înmulţesc, mărturisind importanţa pe care raporturile cu Piaţa comună o capătă în ochii britanicilor. Şi problema devine mai directă : sînteţi pentru sau contra intrării ţării dv. în Piaţa comună ? Cînd, în iulie 1961, Macmillan prezintă cererea oficială, voturile favorabile descresc (38 la sută), adversarii cuceresc noi poziţii (20 la sută) şi indecişii ating din nou 40 la sută.

Încurajat de sprijinul sindicatelor, apoi de deschiderea negocierilor, partizanii intrării îşi întăresc poziţiile ; dar numărul lor scade din nou în 1962, cu eşecul negocierilor agricole şi în momentul cînd generalul de Gaulle spune nu. Paralel, opoziţia faţă de intrarea în C.E.E. nu încetează să crească din vara 1961 : la începutul lui 1964 atinge 40 la sută.

De atunci, datorită faptului că problema devine mai puţin presantă şi e relativ dată uitării, se asistă la o răsturnare de tendinţe. Această evoluţie nu este întreruptă decît de criza Pieţei comune din iunie 1965, care face să crească numărul indecişilor.

Apoi, tendinţa favorabilă recîştigă pentru a atinge maximul absolut de 71 la sută în iulie 1966, în vremea în care guvernul laburist adopta măsurile de stabilizare : Piaţa comună apărea ca o garanţie de expansiune a stabilizării. De altfel, două fapte susţineau această tendinţă : conversiunea în favoarea adeziunii la C.E.E. a primului ministru Wilson, care a antrenat-o pe aceea a numeroşi alegători laburişti, ceea ce a dus la ridicarea de la 33 la 63 la sută a numărului de partizani în 1966 ; portiţa spre Comunitate întredeschisă de generalul de Gaulle reanima speranţele.

O dată în plus, în măsura în care problemele îmbracă aspecte mai concrete, „da"-ul masiv se prăbuşeşte şi opoziţia îşi reface poziţiile. Perceptibilă de la turneul prin capitalele europene întreprins de Wilson şi Brown la începutul lui 1967, această mişcare se accentuează alimentată atît de controversa suscitată de adversarii C.E.E., cît şi de prezentarea (mai 1967) a noii cereri de aderare. De atunci şi pînă la sondajul din iunie 1968, numărul celor pentru şi ai celor contra oscilează în jur de 40 la sută. Noul eşec al lui Wilson, dar şi restabilirea economiei engleze, contribuie la întărirea ca niciodată mai înainte a opoziţiei engleze faţă de intrarea în Comunitate. Din acest punct de vedere, rezultatele celor două recente sondaje din noiembrie 1969 şi din februarie 1970 lasă puţine îndoieli : opoziţia trece de la 45 la 63 la sută, în timp ce partizanii intrării în C.E.E. scad de la 36 la 19 la sută.

În primul sondaj din noiembrie 1969, argumentul „contra" care predomină, invocat de şase ori mai des decît în 1961, este teama faţă de o creştere a preţurilor, teamă care este exprimată de 67 la sută din persoanele interogate. După 72 la sută dintre ele, preţurile alimentare vor trebui să suporte o creştere puternică în urma intrării în Piaţa comună ; 19 la sută cred că această creştere va fi slabă. În ansamblu, nouă persoane din zece se tem de asemenea consecinţe. Astfel, chiar înainte de publicarea Cărţii Albe de la începutul lui februarie 1970, opinia engleză era deja sensibilizată la acest aspect al problemei. În aceste condiţii, Cartea Albă nu făcea decît să confirme temerile preexistente cu privire la ridicarea costului vieţii, datorită în special creşterii preţurilor agricole ca şi poverii suplimentare cu care contribuţia la politica agricolă comunitară ar greva balanţa de plăţi a Marii Britanii. Imaginea negativă, amplu difuzată de presă, radio şi televiziune, pusă în relief de adversarii C.E.E., se reflectă fidel în ultimele sondaje.

Oare opoziţia engleză faţă de C.E.E. nu riscă să reactiveze vechea neîncredere în rîndurile „celor şase" ? Reuniţi la Haga în decembrie, aceştia au decis să lărgească Comunitatea, hotărînd însă să păstreze fundamentele personalităţii ei. Astfel zis, ca intrarea Angliei să nu transforme Comunitatea. Va întări-o ea, cum speră unii ? Sau o va slăbi, cum se tem alţii ? **That is the question.** Nimic nu permite să se prezică cu certitudine efectele aderării.

— Are rost să ne căţărăm pe muntele ăsta ?...

(Din The Christian Science Monitor)

jeune afrique

VOLTA SUPERIOARĂ : ÎN PREGĂTIREA UNUI GUVERN CIVIL

ÎN VIAŢA POLITICĂ a ţării, nimic nu trădează febra electorală, care urcă peste tot, puţin cîte puţin. Oficial, campania va fi deschisă începînd cu al patrulea trimestru al acestui an. De acum înainte, guvernul militar va avea de pregătit reîntoarcerea civililor la putere, organizînd un referendum pentru aprobarea noii constituţii, ca şi alegeri prezidenţiale şi legislative. Echipa militară, care vrea să controleze pregătirile pentru revenirea civililor la putere, a creat un comitet consultativ constituţional de cincizeci de membri, în care au fost cooptaţi patru reprezentanţi ai partidelor, cinci ai forţelor armate şi douăzeci din lumea rurală. La Ouagadougou se subliniază caracterul consultativ al acestui comitet.

Armata vrea să remită civililor puterea în cele mai bune condiţii. Devenit şef de stat împotriva voinţei sale, a doua zi după evenimentele care au dus la înlăturarea regimului lui Maurice Yaméogo, generalul Sangoule Lamizana este convins, în ce-l priveşte, că misiunea sa va lua sfîrşit la începutul anului viitor. Unii politicieni pun la îndoială această intenţie, considerînd că un număr de ofiţeri au prins gustul puterii şi că, la urma urmei, nici ei nu sînt decît civili în uniforme. Se pot adresa reproşuri armatei, dar nu se poate nega că ea, ca forţă organizată, a umplut vidul creat de eliminarea brutală a vechiului regim. Timp de patru ani, şefii săi au răspuns de ordinea şi securitatea în ţară, au contribuit la întărirea autorităţii statului şi au restabilit creditul său în exterior.

Guvernul militar nu s-a mulţumit doar să limiteze doleanţele populaţiei la dimensiunea mijloacelor de care dispune ţara ; un plan-cadru de patru ani a favorizat lansarea unor proiecte economice şi sociale. În anul 1967, totalul investiţiilor realizate în Volta Superioară a atins 3 850 milioane franci C.F.A. Producţia de bumbac a crescut de mai mult de trei ori în decurs de trei ani : în 1966, Volta Superioară nu producea decît 7 500 tone, pentru ca în 1968 să atingă circa 30 000 tone.

Pe plan social, guvernul face ce poate şi nu ezită să declare că nu poate merge mai departe. În octombrie 1969, el a hotărît ridicarea salariului minim interprofesional garantat (SMIG) cu 7 la sută, deşi această creştere, care a

urmat devalorizării francului francez, nu corespunde, în ochii muncitorilor, decît unei reajustări a salariului cerută de devalorizare.

Fragilitatea rezultatelor obținute în cei patru ani de guvernare, determină echipa conducătoare la prudență. Este cert că se teme de eventualitatea unor jocuri politice.

Coeziunea armatei, comparată cu diviziunea din rîndul oamenilor politici, suscită numeroase semne de întrebare privind viitorul Voltei Superioare. Partidele politice, în număr de patru, sînt angajate, de mai multe luni de zile, într-o luptă surdă. Cel mai important dintre ele este ceea ce a mai rămas din secția națională a Uniunii Democratice Africane (R.D.A.) pe care Yaméogo îl decretase partid unic. Viitorul președinte va fi, fără îndoială, unul din membrii acestui partid. Două

Generalul Lamizana

persoane, purtînd același nume, sînt candidate la această funcție : Joseph Ouédraogo, fost ministru și primar al capitalei care a făcut închisoare din lipsă de docilitate față de Yaméogo, se pare că are șanse egale cu Gérard Kango Ouédraogo, în prezent înalt funcționar în ministerul de externe, fost ministru și fost ambasador în Marea Britanie. Dacă Nazi Boni ar mai fi în viață, competiția ar lua o altă anvergură dată fiind personalitatea fostului lider al Partidului regrupării africane (P.R.A.). Nu se știe încă dacă actualul secretar general al P.R.A., Blaise Bassolet, șef de cabinet la președinția republicii, va apăra culorile formațiunii sale. Mișcarea eliberării naționale (M.L.N.) a ieșit din clandestinitate după 3 ianuarie 1966. Condus de istoricul Joseph Ki Zerbo, binecunoscut în Europa și Africa, partidul M.L.N., care a răsturnat pe Maurice Yaméogo, s-a străduit să-și mărească influența în mase și în rîndul intelectualilor, care dezertează din rîndurile lui pentru a se ralia R.D.A. în speranța că acest din urmă partid va avea șanse mai mari de a exercita puterea. M.L.N. este nevoit, în ultima vreme, să lupte pe mai multe fronturi.

În realitate, civilii nu știu, deocamdată, cum se vor desfășura lucrurile, iar militarii continuă să fie vigilenți.

Justin VIEYRA

OBSERVATOR

HAMBURG

REVENDICĂRILE MUNCITORILOR SPANIOLI

TOT mai mare este numărul muncitorilor care protestează în Spania. Deși grevele sînt interzise, în lunile trecute, mii de oameni ai muncii au întrerupt lucrul pentru a obține salarii mai mari și condiții mai bune de muncă. Așa s-a întîmplat pe șantierul „Astilleros Españoles" de la Sevilla, la oțelăria „Ensidesa" din Aviles (Asturias), la fabrica de automobile Seat din Barcelona.

Devizele turiștilor, investițiile străine și cecurile muncitorilor străini au fost de ajutor pentru economia Spaniei, în decursul unui deceniu, aducînd-o mai aproape de secolul XX. Masele de muncitori, însă, trăiesc în sărăcie și dependență.

După cum precizează juristul Juan Virgili Gimenez în comentariul său la dreptul muncii spaniol, apărut în 1969, principalele îndatoriri ale salariaților față de patronii lor sînt : sîrguința, ascultarea și credința.

„Buna purtare" înseamnă pentru muncitorul spaniol, în primul rînd, renunțarea la a încerca să schimbe ceva din statu quo-ul său de tutelat. Acest statu quo nu a existat totdeauna. Pe cînd generalissimul Franco nu devenise încă Caudillo, organizațiile de muncitori spanioli se numărau printre cele mai puternice din Europa. Azi, însă, muncitorii din Spania nu mai au voie să se asocieze în cadrul unor sindicate libere. Singura formă legală de organizare o constituie sindicatul unitar, înființat acum 30 de ani de Falangă, care cuprinde 28 de ramuri de producție. În cadrul acestui sindicat unitar sînt strînși la un loc muncitori, funcționari și patroni, într-o armonie impusă cu forța, „într-o ierarhie și eșalonare verticală, ca o armată creatoare, dreptcredincioasă și disciplinată" (articolul 30 din „Statutul Falangei").

„Linia de comandă" — potrivit calificării oficiale a ierarhiei birocraților sindicaliști — este de asemenea hotărîtă de sus. Numai la nivelul întreprinderilor își pot alege muncitorii pe propriii lor reprezentanți. Aceștia însă pot fi oricînd înlăturați, dacă vîrfurile sindicatului o consideră necesar. Președinte al consiliului întreprinderii este totdeauna stăpînul fabricii sau reprezentantul acestuia.

Acum 12 ani, contractele de muncă erau încheiate numai între patroni și fiecare muncitor în parte. Abia după 1958, așa-zisele comisii „economice" și „sociale", formate din reprezentanți ai patronilor și muncitorilor, elaborează contracte colective în cadrul sindicatului. Aceste contracte trebuie supuse însă spre aprobare Ministerului Muncii.

Pînă în 1967, toate prețurile au crescut cu aproximativ 37 la sută. Din 1959, prețurile alimentelor au crescut de trei ori, iar cele ale îmbrăcămintei de patru ori. De aceea, în pofida salariilor mărite, puțini sînt muncitorii care își pot hrăni familiile cu ceea ce cîștigă în opt ore. Din această cauză ei trudesc 10 și adesea 12 ore pe zi.

Una dintre consecințele acestei necontenite supra-împovărări este faptul că Spania e țara cu procentul cel mai ridicat de accidente de muncă din lume — 1 800 000 pe an. Aproximativ 2 600 de morți și 6 600 de invalizi se înregistrează în fiecare an la locurile de muncă. În minele de cărbuni din Asturias mor în fiecare an 70 de muncitori ; pe șantierele de construcții spaniole moare în fiecare zi un muncitor.

Peste 2 milioane de muncitori agricoli spanioli resimt încă și mai puternic decît muncitorii industriali de la orașe acea lipsă de securitate care caracterizează profund viața muncitorilor. Și astăzi, ca și acum 100 de ani, în satele andaluze zilierii își oferă în zorii zilei forța de muncă în piața din mijlocul satului. Recrutorii (manijeros) marilor latifundiari din împrejurimi îi aleg pe tinerii cei mai viguroși. Salariul depinde de numărul ofertelor celor dornici de a munci. Dacă numărul lor este mare, se plătește puțin, adică 20—25 pesetas pe oră. La țară este de lucru numai în medie opt luni pe an, iar cîștigul din aceste opt luni trebuie să ajungă pe tot anul.

Muncitorii agricoli din Spania nu vedeau de curînd decît o singură cale pentru a scăpa de această mizerie : își căutau salvarea la oraș.

O „izbucnire de disperare" (potrivit președintelui Uniunii naționale a agricultorilor și crescătorilor de vite) a izgonit în ultimul deceniu aproximativ 1 500 000 de oameni din regiunile agrare spre centrele industriale în dezvoltare, în primul rînd Barcelona și Madrid, și în regiunea carboniferă din Asturias. Numai în cursul anului trecut au migrat la orașe, potrivit unei statistici a Ministerului Muncii din Spania, 370 703 muncitori agricoli. În afară de aceștia, în cursul ultimilor ani, sute de mii au emigrat în străinătate.

Marile orașe ale Spaniei nu erau pregătite pentru această luare cu asalt. La periferiile orașelor, noii veniți se află în majoritatea cazurilor într-o situație similară cu cea de care doriseră să scape. Venitul lunar mediu al unei familii de nou veniți, atunci cînd lucrează ambii soți, nu ajunge adesea nici pentru a trimite copiii la școală. Școlile particulare sau confesionale percep o taxă de 500 pesetas lunar, iar școlile de stat sînt puțin numeroase în cartierele muncitorești din Spania.

Muncitorilor din Spania nu le mai este de ajuns o simplă supraviețuire. Din ce în ce mai hotărît, ei cer partea ce li se cuvine din dezvoltarea la care